

OPWEKKING TOT REFORMATIE

door

J.A. Baaijens

De reformatorische kerken
moeten zich altijd blijven reformeren.
Dit boek roept hiertoe op. Vanuit de beginselen
van de (Nadere) Reformatie wordt verder gezocht
naar een aansluiting met onze postmoderne tijd.
Het is een positief vervolg op het boek "Ontwaakt!".

Het "naar-binnen-gekeerde christendom" moet naar-buiten-toe vruchten gaan dragen!
Door middel van opwekkende voorbeelden uit de kerkgeschiedenis wordt ons ter
navolging een getuigend geloofsleven voorgehouden.
Dit boek laat zien hoe kloven kunnen worden overbrugd door "een oorlog van liefde".

In de "historische vonken" komen we een wonderlijke
ontwikkeling vanuit het Duitse piëtisme tegen, waaruit
opwekkingen zijn voortgekomen tot in Engeland en Rusland.

Laten we in biddend opzien tot de Heere zoeken naar
een nieuw reveil...
Bij Hem is de Levensbron.
Hij laat de stromen van zegen neerdalen!

Inhoudsopgave

1. EEN OPROEP TOT EEN NIEUWE REFORMATIE!

1.1 Inleiding en doelstelling

- 1.1.1 Voortgaan op de oude paden...
- 1.1.2 Een nieuwe uitdaging
- 1.1.3 Overbrug de kloof!
- 1.1.4 Door een oorlog van liefde
- 1.1.5 Onze roeping!
- 1.1.6 Onze hoop op God stellen!

1.2 Een voortgaande reformatie is nodig

- 1.2.1 Welke geestelijke ervaringen?
- 1.2.2 Waarom niet blijvend gereformeerd?
- 1.2.3 De gemiste aansluiting

1.3 Belemmeringen voor een nieuwe reformatie

- 1.3.1 Het ongelovig verwerpen
- 1.3.2 Specifieke belemmeringen
- 1.3.3 Reiniging door genademiddelen
- 1.3.4 Theorie of praktijk?
- 1.3.5 Twijfel of zekerheid?
- 1.3.6 Bij de roomsen en protestanten

1.4 Historische vonken 1

- 1.4.1 De piëtistische hervorming
- 1.4.2 Ds. Spener
- 1.4.3 De piëtistische gezelschappen
- 1.4.4 Ds. Francke
- 1.4.5 Een vernieuwende stroming

2. DE KRACHT OM TE OVERWINNEN

2.1 Een hemelse krachtbron is nodig

- 2.1.1 De wereld in de kerk
- 2.1.2 Welke krachtbron?

2.2 Ikabod

- 2.2.1 Ikabod-tijden

2.3 Wat moet er gebeuren?

- 2.3.1 Als schapen achter de goede Herder aan
- 2.3.2 Gehoorzamen
- 2.3.3 Verliezen van eigen leven
- 2.3.4 Gods eer zoeken
- 2.3.5 Geestelijk vrucht dragen
- 2.3.6 Reiniging
- 2.3.7 Toewijding

2.4 Historische vonken 2

- 2.4.1 Graaf Von Zinzendorf (1700-1760)
- 2.4.2 De school der verbrijzeling
- 2.4.3 Verdere ontwikkelingen
- 2.4.4 Door genade alleen!
- 2.4.5 De weg naar een getuigend leven...
- 2.4.6 Bedelaar en overwinnaar

2.5 Nieuwe wijn en oude wijn

3. CHRISTUS NAVOLGEN...

3.1 Door in Christus te blijven

- 3.1.1 In het kruisdragen
- 3.1.2 In opoffering
- 3.1.3 In daden
- 3.1.4 In de levenswandel
- 3.1.5 In het getuigen

3.2 Historische vonken 3

- 3.2.1 De Moravische Broeders
- 3.2.2 Het verborgen zaad
- 3.2.3 Christiaan David en het toevluchtsoord

3.3 Een strijdende zendingskerk

3.4 Historische vonken 4

- 3.4.1 Strijd en overwinning in Herrnhut

4. EFFECTIEVE MIDDELEN

4.1 De verkondiging

- 4.1.1 Radicale confrontatie
- 4.1.2 De opwekkingsrede van Calvijn
- 4.1.3 Zoeken naar aansluiting
- 4.1.4 Tijdens opwekkingen
- 4.1.5 Op welk spoor zetten we onze jongeren?!

- 4.1.6 Maak het zichtbaar!
- 4.1.7 Als een bron van levend water
- 4.1.8 Let op de uitstraling!
- 4.1.9 Een goede evangelist

4.2 Opzoekende liefde

- 4.2.1 Het koninkrijk van God is nabij gekomen
- 4.2.2 Het bekennen van de bezoeking
- 4.2.3 Christus en Zacheüs
- 4.2.4 Christus en de Samaritaanse vrouw
- 4.2.5 Het niet bekennen van de bezoeking
- 4.2.6 Christus als een "openbaar persoon"

4.3 Historische vonken 5

- 4.3.1 Het begin van de methodistische hervorming
- 4.3.2 De "holy club"
- 4.3.3 De Moravische Broeders en John Wesley

4.4 Persoonlijke opwekking

- 4.4.1 De kracht van de Heilige Geest
- 4.4.2 Opwekkende geestelijke ervaringen
- 4.4.3 Andrew Murray

4.5 Gaan op de beloften

- 4.5.1 Het zeil ophouden
- 4.5.2 Grachten graven
- 4.5.3 Lege vaten gereedzetten
- 4.5.4 Genademiddelen gebruiken!

5. STROMEN VAN ZEGEN

5.1 Historische vonken 6

- 5.1.1 Opwekking in Engeland
- 5.1.2 Tijden van opwekking

5.2 Zo spoedig mogelijk naar Christus!

5.3 Het werk van de Heilige Geest

5.4 Stromen voor droge gebieden

- 5.4.1 Een rijke zegen voor Rusland
- 5.4.2 Stundisten
- 5.4.3 Gods leiding
- 5.4.4 Evangeliserend zingen
- 5.4.5 Iedere baptist een zendeling

5.5 Historische vonken 7

- 5.5.1 Evangelisatie en opwekking in Rusland

- 5.5.2 De opwekking in Waldheim
- 5.5.3 Reizende evangelisten
- 5.5.4 Groeien in de verdrukking
- 5.5.5 Vindingrijke evangelisten

5.6 Een voorbeeld om na te volgen...

5.7 De christelijke loopbaan

Bronvermelding en literatuur

1. EEN OPROEP TOT EEN NIEUWE REFORMATIE!

1.1 Inleiding en doelstelling

Binnen onze reformatorische kring zullen de meesten het wel met mij eens zijn dat er te veel ingezonkenheid, dodigheid en afval is onder ons. Dit zal ook gelden voor veel niet-reformatorische gemeenten. In de verslagen van kerkelijke vergaderingen komt dit steeds naar voren.

In onze postmoderne tijd ontstaan steeds meer kloven, die zich in bepaalde gevallen ook verbreden. Is er eenmaal een kloof ontstaan, dan is hij moeilijk te overbruggen. Er wordt in de verschillende kerken gezocht naar effectieve middelen om de tijdgeest weer uit de kerken te dringen. Er is behoefte aan een nieuwe geestelijke opleving. Door Gods genade kunnen de stromen van levend water weer overvloedig gaan vloeien. Door het geloof in de levende Christus zal de kerk herleven. Omdat een opwekking slechts van boven kan komen, is het eerst nodig dat we er de Heere ootmoedig om smeken... "als een hert dat schreeuwt naar de waterstromen".

1.1.1 Voortgaan op de oude paden...

Het is een goede zaak om te bouwen op de vaste grondslagen van de (Nadere) Reformatie en onze belijdenisgeschriften. Laten we niet loslaten wat we hierin door Gods genade hebben ontvangen! Onze vaders hebben echter een voortgaande reformatie beoogd. De oudvader Johannes Hoornbeeck (1617-1666) is een zeer gewaardeerde Voetiaan en nadere reformator. Hij houdt ons ook nu nog voor: "De gereformeerde kerk moet altijd zich reformeren blijven."

Wij weten dat een geestelijke opleving een rijke genadegave van de Heere God is. Hij geeft ons hiertoe in Zijn Woord echter wel goede richtlijnen, opdrachten en beloften. We lezen in Jer.6:16: "Zo zegt de HEERE: Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel..."

In dit boek wil ik daarom ook richtlijnen geven vanuit opwekkingen in de kerkgeschiedenis. Ik wil dus voortbouwen op een wereldwijde "erfenis der vaders" en de band met goede tradities vasthouden. Vanuit deze achtergrond zoek ik naar een aansluiting met onze tijd, om ook de jongere generaties te kunnen bereiken met het nog steeds actuele Evangelie.

Het wijze advies van Bildad wil ik graag ter harte nemen. Hij wijst ons een goede weg naar opwekking als hij ons leert in Job 8:5-10: "Maar indien gij naar God vroeg zoekt, en tot de Almachtige om genade bidt; zo gij zuiver en recht zijt, gewisselijk zal Hij nu opwaken, om uwentwil, en Hij zal de woning van uw gerechtigheid volmaken. Uw beginsel zal wel gering zijn; maar uw laatste zal zeer vermeerderd worden. Want vraag toch naar het vorige geslacht, en bereid u tot de onderzoeking van hun vaders. Want wij zijn van gisteren en weten niet; dewijl onze dagen op de aarde een schaduw zijn. Zullen die u niet leren, tot u spreken, en uit hun hart redenen voortbrengen?"

Als we door Gods genade in Zijn weg gaan, mogen we dan geen rijke zegen verwachten!

Bij alle bijbelse en effectieve middelen die ik in dit boek ter overweging voorstel, wil ik het genade-karakter zonder meer handhaven. Het is "alles uit genade"... Zoals Bildad ons dit aangeeft, dienen we daarom de Heere God vroeg te zoeken en Hem om genade te bidden. Daarbij moeten we ook zuiver en recht zijn. Want alleen als de Heere zal opwaken, zal er een werkelijke rijke zegen komen!

In het boek "Ontwaakt!" heb ik de geestelijke toestand binnen een belangrijk deel van de reformatorische gezindte beschreven. Daarin wordt men op een dringende wijze aangespoord om veel vrucht te dragen. Ik wijs daarin al op belemmerende factoren die een geestelijke opbloei in de weg kunnen staan. In "Ontwaakt!" kom ik met bijbelse middelen tot opwekking, herstel en geestelijke groei. Ik heb inmiddels begrepen dat het goed is om hierop een positief vervolg te geven, met wat meer verdieping en een verdere aansporing om bijbelse, effectieve middelen voor opwekking te (gaan) gebruiken. Ik wil liever geen negatieve confrontatie en noem daarom geen kerkverbanden. Ik probeer op een liefdevolle, positieve en adviserende wijze een opwekkende, bijbelse boodschap door te geven. Ik geef het ter overweging en ter discussie. Wilt u het als zodanig accepteren en er biddend mee bezig zijn?!

In dit inleidende hoofdstuk stip ik alvast een aantal zaken aan, die ik in de volgende hoofdstukken verder wil uitwerken. Daarbij wil ik heel wat praktijkvoorbeelden uit de kerk- en opwekkingsgeschiedenis doorgeven. Ik bid en hoop dat de Heere de pogingen zal willen zegenen tot Zijn eer en tot heil van ons... We lezen in Psalm 119:126: "Het is tijd voor de HEERE, dat Hij werke, want zij hebben Uw wet verbroken." Laat dit onze gedurige wens en bede zijn. We hebben behoefte aan het vernieuwend en reformerend werk van de Heilige Geest!

1.1.2 Een nieuwe uitdaging

Ik denk dat de oude Reformatie niet is afgemaakt en dat de Nadere Reformatie grotendeels is verzand. We staan voor een confrontatie met de huidige, postmoderne cultuur. We dienen (voor)bereid te zijn om op de uitdaging in te gaan. Er kan teveel kramp zijn. Kramp en zelfhandhaving staan tegenover geloof. Kerkelijke handhaving in een geïsoleerde positie staat de werfkracht tegen. Een kerk die niet werft, die sterft... Soms lijkt het wel dat sommigen kerkbehoud belangrijker vinden dan zielsbehoud. Als iemand krampachtig een handvol zand in zijn hand samenknijpt om er maar niets van te verliezen, perst het zand er juist tussenuit. Houd die kerkelijke hand maar ontspannen en vlak, dan zal het zand er gewoon op blijven liggen. God houdt Zijn kerk in stand en het geloof verlaat zich op Hem!

1.1.3 Overbrug de kloof!

De (post)moderne cultuur krijgt een steeds grotere invloed op het kerkvolk, vooral op de jongeren. De jongere generatie dreigt ons meer en meer te ontglippen en de wereld in te gaan. Hoe zijn ze nog aanwezig in de kerkenbanken? Zijn velen daar niet "afwezig-aanwezig"?

Er is een kloof ontstaan tussen het postmoderne levensgevoel en de traditionele gedachtewereld. Er zijn er die denken dat een dogmatische, leerstellige benadering in samenhang met "de grote verhalen" niet aansluit bij de nieuwe cultuur. Hoe kunnen we vanuit onze traditionele reformatorische gedachtewereld de (post)moderne mens nog effectief bereiken? Wordt het niet hoogtijd dat we ons hierop diepgaand bezinnen, biddend om wijsheid van de Heere! Ook hierin geldt het immers: "Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, Die en iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden (Jak. 1:5)."

Men "zapt" tegenwoordig gemakkelijk van het ene naar het andere programma (en zelfs van de ene naar de andere kerk). Als iets niet meer bevalt, flitst men zo naar iets anders. Zo gaat dat in onze consumptie- en prestatie maatschappij, waarin men "grijpt, bekijkt en weer laat vallen". Onrustig "surft" men maar door om aantrekkelijke informatie in te winnen. Velen zijn individualistisch en consumptief ingesteld. Ook kerkmensen zijn kinderen van hun cultuur. Hoe hou je de aandacht van zo'n postmoderne kerkganger nog gevangen onder een preek? Veel zaken staan haaks op zijn doordeweekse ervaringen.

Hoe kunnen we de kloof overbruggen?

Ik bemerk dat ik met een aantal middelen tot opwekking behoorlijk aansluit bij de problematiek van "De kloof". In onze huidige cultuur is veel kilheid, individualisme, egoïsme en materialisme. (Met individualisme wordt bedoeld: het voor alles bewaren van de persoonlijke onafhankelijkheid, het stellen van eigen rechten boven die van de gemeenschap.)

Door het verlaten en wegvallen van traditionele zekerheden ontbreekt veelal het geestelijke houvast en een troostrijke zekerheid met een positief toekomstperspectief. Het is een heidens modernisme. Satan zit als de tijdgeest achter het toetsenbord en bedient de knoppen achter de schermen. Satan zaait twijfel, speelt in op het zondig egoïsme en verleidt, zoals hij dit al in het paradijs deed. We dienen er rekening mee te houden dat de wereld op een succesvolle wijze aanlokt. Hoe kunnen wij op een positieve wijze ook aanlokken? Bied de mensen iets aantrekkelijkers. Sluit aan bij hun diepste geestelijke behoeften. Stel hun een warm geestelijk leven van liefde en vrede

voor in de geloofsvereniging met de Heere Jezus Christus!
Zoek daarbij naar aanknopingspunten met de huidige cultuur.
Hoe kunnen we aansluiten bij de gevoelens, noden en behoeften van onze moderne tijd? Zo doen ze dat ook op de zendingsvelden en bij de Stichting Woord en Daad.

1.1.4 Door een oorlog van liefde

Ik wil in dit verband als stelling ter discussie naar voren brengen: "Binnen het calvinisme is er een gebrek aan het getuigende element in de heiligmaking waar te nemen. We dienen niet alleen in het isolement onze kracht te zoeken, maar ook met Groen van Prinsterer te getuigen: 'Tegen de revolutie het Evangelie'." Onze kerk mag best een veilige "thuishaven" zijn, maar het moet ook een goede "uitvalsbasis" zijn!

Ik hoorde tijdens de Open Doers dag in 1997 een geweldig getuigenis over de grote opwekking van de laatste jaren in Midden- en Zuid-Amerika. De gelovigen voeren daar "een oorlog van liefde" tegenover de terreur van haat, geweld en angst. De terroristen vallen in grote aantallen door de pijlen van Gods liefde, die de gelovigen met gevaar van hun eigen leven vanuit Gods Woord mogen afvuren. De protestantse gelovigen worden in deze werelddelen al geschat op zo'n tien miljoen.

Er zijn wereldwijd de laatste jaren grote opwekkingen geweest, die nog steeds voortduren. Er wordt in deze tijd door Gods genade een grote oogst binnengehaald. We mogen dus zeker niet spreken van een donkere tijd voor de totale wereldbevolking. Waar veel opofferende liefde is, zien we geweldige dingen gebeuren. Daarentegen zien we weinig vrucht in landen waar veel belemmerende factoren zijn.

In de kerkgeschiedenis zijn genoeg voorbeelden te vinden van de zegenrijke effecten door "een oorlog van liefde". Het is duidelijk dat de Heere hierdoor overvloedig wil werken. Ik denk hierbij aan het werk van de stichter van het Leger des Heils, William Booth (1829-1912), in Londen. Bestudeer ook het leven en werk van ds. C.H. Spurgeon (1834-1892) en zijn gemeente in Londen. In de Tabernacle-gemeente kwamen er gedurende Spurgeons pastoraat 14.691 nieuwe gedoopte leden bij (het waren er gemiddeld 387 per jaar).

En wat te denken van de opwekkingen in de voormalige Sovjet-Unie, waar het communisme na zeventig jaar tenonder ging. De communistische terreur verloor het en in de oorlog van christelijke liefde mag men daar door Gods genadig handelen nog steeds overwinningen behalen.

Zo mogen er ook grote overwinningen zijn in China, waar men de gelovigen in de huiskerken al op zo'n veertig miljoen heeft geschat. Een aantal dat binnen twintig jaar na zware vervolgingen door Gods wonderbare genade mocht ontstaan.

In de getto-wijken van New York zijn er nog steeds resultaten van een oorlog van liefde te zien onder kinderen, tieners en (ex)verslaafden. Honderden toegewijde christenen hebben daar velen uit een wereld van ellende onder het Evangelie mogen brengen. Door Gods genade en volhardende daden van opoffering en liefde is opwekking ook nog in onze tijd mogelijk.

Laten we daarom toch Christus navolgen, "Die het land doorgegaan is, goeddoende..." (zie in Hand.10:38).

1.1.5 Onze roeping!

De gelovigen en kerken moeten een gepast antwoord gaan geven op deze cultuur, om de mensen weer te lokken. Dit dient te gebeuren in de navolging van Christus, in een oorlog van liefde. In Mattheüs 5:13-16 houdt Christus ons de roeping van Zijn discipelen en navolgers voor. Zij moeten zijn: het zout der aarde, het licht der wereld en als een stad op een berg. Wij zijn geroepen om als schijnende lichten in deze duistere wereld te zijn! Als er gebrek is aan positieve uitstraling kan er maar weinig aantrekkingskracht uitgaan naar buitenkerkelijken. De bekende Mahatma Gandhi uit India heeft zelf ook een voorbeeld van opofferende daden van liefde voor zijn land gegeven, waardoor hij vrijheid voor India tot stand heeft kunnen brengen. Voordat hij stierf, heeft hij verklaard: "Het enige wat mij er ooit van heeft weerhouden christen te worden, waren de christenen." O, wat beschamend!

De kerk moet voor de wereld zijn als "een stad op een berg".

Zie hierin de roeping voor iedere plaatselijke gemeente!

In onze kille, zakelijke, materiële postmoderne cultuur heeft men behoefte aan persoonlijke aandacht, pastorale benadering, warmte, medeleven, geborgenheid. In de liefdevolle lichtstad van het christendom behoort er houvast, zekerheid, bescherming, warmte, omhelzing en verzorging te zijn. Beschijn en doorstraal de mensen en de jongeren met licht en warmte, vanuit de liefde van Christus! Toon ze houvast en geloofszekerheid tegenover de angst en twijfel van de moderne, eenzame mens. Geef ze vanuit de Schrift een warm geestelijk leven door. Dit zijn bijbelse basisprincipes om wervend bezig te zijn. Hierin wil de Heere naar Zijn beloften meekomen, ja door middel van zulke grondhoudingen wil Hij met Zijn Heilige Geest werken.

Het is Gods wil dat de kerk een helder licht zal verspreiden! En dan toch zeker ook voor de huisgenoten, gelovigen en jongeren die al bij de kerk horen. In een gemeente behoort er liefde en warmte te zijn, zodat men zich erin thuis voelt. Velen voelen zich helaas geestelijk niet meer zo thuis in hun plaatselijke gemeente. Een verkeerde grondhouding in zo'n gemeente kan hier debet aan zijn. Veel christenen worden niet meer beheerst door het gevoel dat in Christus was en is (zie Fil.2:1-18).

In een huisgezin moet er warmte, aandacht en liefde voor de gezinsleden zijn, en een gezonde voeding, zodat de kinderen gezond kunnen opgroeien. Dan zullen ze zich goed thuisvoelen en zich gezond ontwikkelen - zo is het ook kerkelijk (daarbij zijn natuurlijk goede geestelijke voorbeelden in gezin en familie belangrijk!). Willen we met name onze jongeren bewaren, dan moet er weer aandacht, warmte en liefde komen. De leer moet aantrekkelijk worden aangekleed met het warme geestelijke leven.

1.1.6 Onze hoop op God stellen!

Dragen we binnen onze gemeenten wel goede vruchten? Stralen we iets uit van Christus? Hoe zullen onze kinderen en de jongeren heilig jaloers op ons kunnen worden, en hoe zullen ze ons willen navolgen, omdat ze ons als "navolgers van Christus" zien?!

Laten we onszelf niet overgeven aan doemdenken, maar onze hoop op God stellen. Ja, dat is het waartoe Gods Woord ons oproept. In Psalm 78:5-7 lezen we een duidelijke opdracht voor de Israëlieten en die kunnen wij ook ter harte namen. Ons wordt voorgehouden: "Want Hij heeft een getuigenis opgericht in Jakob, en een wet gesteld in Israël; die Hij onze vaders geboden heeft, dat zij ze hun kinderen zouden bekend maken; Opdat het navolgende geslacht die weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden; en zouden opstaan, en vertellen ze hun kinderen; En dat zij hun hoop

op God zouden stellen, en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboden bewaren."

Ik sluit deze inleiding af met het doorgeven van ons verlangen, zoals Enny IJskes-Kooger dit verwoordt in het volgende gedicht:

Ik wou dat de kerk weer de kandelaar was
die het licht van Gods heiligheid droeg;
ik wou dat de kerk van haar zonden genas,
en God om vergiffenis vroeg.

Ik wou dat de kerk weer het vuurbaken was
dat ieder de weg wees naar huis.
Ik wou dat de kerk van haar zonden genas
en 't licht wierp op Golgotha's kruis

Ik wou dat de kerk weer de vissersvloot was
die mensen zou vangen voor God.
Ik wou dat de kerk van haar zonden genas
en deed naar Gods grote gebod.

Ik wou dat de kerk weer de koningsstad was
heel hoog op de bergen gebouwd.
Ik wou dat de kerk van haar zonden genas
en 't Woord bracht door God haar betrouwd.

Ik wou dat de kerk 't licht der wereld nog was.
Zo helder, zo vrolijk en blij.
Ik wou dat de kerk van haar zonden genas.
De kerk?..... Maar de kerk dat zijn WIJ.

1.2 Een voortgaande reformatie is nodig!

De reformatorischen hebben geestelijke wortels in het piëtisme van de Nadere Reformatie. Laten we terugkeren naar onze bevindelijke wortels! In het begin is het piëtisme goed en heilzaam geweest - het was een opwekkingsbeweging. In die tijd was het een reactie op de dorre, dogmatische, rationele, leerstellige, dode orthodoxie. De Nadere Reformatie heeft door Gods genade enerzijds goede geestelijke vruchten voortgebracht, vooral in die tijd. Anderzijds zijn er in deze periode van Nadere Reformatie ook negatieve aspecten binnengedrongen. Door deze negatieve elementen is de Nadere Reformatie gedeeltelijk verzand in verinnerlijking, afzondering, teleurstelling, geestelijke passiviteit en dode orthodoxie. Deze intensievere reformatie had zich moeten voortzetten in een voortgaande reformatie tot op deze tijd. Het historisch document "Het adagium van Hoornbeeck" is door meerderen tot ideaal en plicht gesteld - daarin wordt ons namelijk voorgehouden: "De gereformeerde kerk moet altijd zich reformeren blijven (ecclesia reformata, quia semper reformanda)" (zie blz.35 in het boek "De nadere Reformatie"). Ds. W. Teellinck was van mening dat de Reformatie zich door een sterke tijdgebondenheid heeft gekenmerkt en dat er daarom in zijn tijd een voortgaande reformatie nodig was, die om een eigen benadering vroeg. Ds. Jod.

van Lodenstein beoordeelde de Reformatie nog kritischer: volgens hem was er een aanvulling en zelfs een correctie op nodig. Bij de mannen van de (latere periode van) Nadere Reformatie vinden we ook aspecten van teleurstelling, wat ook resulteerde in "het zich naar binnen terugtrekken" (zie blz.351 van het genoemde boek). Het is toch bij het grotere geheel van de Hervormde Kerk en het Nederlandse volk niet echt aangeslagen. Het Evangelie heeft in de Nadere Reformatie ook een teveel conditioneel of wettisch karakter gekregen (zie blz.355). In de 17e en 18e eeuw komen we veel scholastieke, orthodoxe dogmatiek tegen, waarin ook een voorwaardelijk Evangelie wordt voorgestaan.

Drs. K. Exalto geeft ons zelfs te kennen op blz. 262 van het boek "De nadere Reformatie": "Wij staan voor het feit dat het mogelijk is om formeel heel de gereformeerde leer te onderschrijven en toch inhoudelijk hele stukken daarvan te verwaarlozen, en andere stukken dermate naar voren te schuiven en te belichten, dat het totale corpus van het gereformeerde belijden er nog maar moeilijk meer in te herkennen valt."

1.2.1 Welke geestelijke ervaringen?

In het genoemde boek kunnen we lezen dat de door drs. Exalto geschetste problematiek is waar te nemen bij bepaalde latere vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie. Een eigen bekeringsweg werd soms min of meer als norm gesteld. Wie binnen zijn geestelijke ervaring niet aan deze norm voldeed behoorde nog niet tot de gelovigen en durfde ook niet aan het avondmaal deel te nemen. Men zocht maar steeds aan de voorgestelde bevinding deel te mogen krijgen, waardoor men zich soms jarenlang voortsleepte in het moeizame spoor van de twijfel. Op deze wijze werd een bepaalde bevinding boven de Schrift gesteld. Een gezonde geloofszekerheid werd steeds minder gevonden.

We zien bepaalde geestelijke ontwikkelingen wereldwijd steeds terugkeren in de kerkgeschiedenis, bij allerlei geloofsrichtingen. Dr. L. Praamsma wijst in zijn kerkgeschiedenis "op de eenzijdigheid van het bekeringsmodel, dat op den duur in piëtische kringen vaak werd voorgeschreven om als een echt kind van God te kunnen gelden: de weg van de goede pitist in Duitsland was een zware weg, die van de Buszkampf" (letterlijk: "boetekamp")." Hij noemt de bekeringsweg van de Engelse methodist "een emotionele weg, die van de revival". Mensen stellen zich open voor de voorgestane en gepropageerde bevindingen van voorgangers. Het charisma en de uitstraling van een voorganger zijn erg belangrijk. De ervaringen en het leven van een voorganger kunnen van doorslaggevende betekenis zijn voor navolging. Zodoende verzamelt een voorganger een groep volgelingen achter zich, die naar de voorgehouden ervaringen zoeken en ze soms ook ontvangen.

De arminiaanse methodist John Wesley heeft eens een onderzoek gedaan naar bekeerlingen onder "zijn methodisten". Het was opmerkelijk dat velen van hen een soortgelijke bekeringsweg en geestelijke doorbraak hadden beleefd. Bij de methodisten kwam het vaak al spoedig tot een emotionele geestelijke doorbraak. Mensen kwamen daarbij "tot licht" na een korte en hevige overtuiging van zonden. Zij mochten na een soms diep zondebesef al gauw de vergeving door het bloed van Christus ervaren. Zo ging het ook bij prediking van de calvinistisch-methodistische opwekkingsprediker John Whitefield. Wesley was het op verschillende, typische calvinistische punten grondig oneens met Whitefield.

Laten we de les uit de kerkgeschiedenis ter harte nemen! We dienen te zoeken naar

een schriftuurlijke bevinding. De geestelijke ervaring moet uit de Schrift opkomen. Sommigen willen de bijbelteksten bij hun bevinding voegen. Zij zoeken eerst naar bepaalde geestelijke ervaringen, die ze hebben ontdekt in bepaalde bekeringsgeschiedenissen en daarbij passen ze de schriftgegevens. Dit is een ongeoorloofde en misleidende bezigheid. Als het niet naar de Schrift is, zal het geen heil brengen. We lezen immers in Jesaja 8:20: "Tot de wet en de getuigenis; zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben." Het gaat er niet om welke bekeringsweg wij het beste vinden, maar of het de toets van het Woord kan doorstaan. Het gaat er ook niet om of we een "zwarte" of "lichte" weg hebben gehad. De ouden zeiden al: "Vraag niet naar zwaarheid, maar naar klaarheid". Het moet schriftuurlijk helder zijn! Komen onze geestelijke ervaringen op vanuit het Woord en zijn ze te vinden in de Bijbel?

1.2.2 Waarom niet blijvend gereformeerd?

Ook in de latere periode van de Nadere Reformatie had de kerk zich moeten blijven reformeren. Hebben de rechtzinnige belijders zich toen niet te veel teruggetrokken in een isolement? Hebben ze zich toen ook niet te veel toegesloten voor verdere reformatie en vernieuwing? Waarom stonden bepaalde bekende "oudvaders" van toen niet open voor opwekking en zending? Een bekende oudvader uit die tijd veroordeelde de opwekkingsverschijnselen (de beroerten) van Nijkerk zelfs als duivelswerk.

Deze oudvader wordt echter wel door heel wat rechtzinnigen in onze tijd zeer gewaardeerd. En ook de hernhutter-zending werd aanvankelijk door een belangrijk deel van de gereformeerden in Nederland veroordeeld.

Vergelijk eerlijk de resultaten van de verinnerlijking en het terugtrekken in het isolement bij een deel van de reformatorischen met de resultaten van de opwekkingen binnen het hernhuttisme, het methodisme, de zendingsbewegingen en het reveil... Wat een groot verschil! Ik wil hierbij niets afdoen van de waarde van rechtzinnigheid - als deze maar niet teveel verzandt in dode orthodoxie... We moeten eerlijk bedenken dat er binnen de opwekkings- en zendingsbewegingen ook dwalingen in leer en leven zijn geweest. Let daartegenover eens op de waarde van een positieve geestelijke grondhouding van liefde en opoffering, waardoor de Heere veel zegen heeft willen geven. We mogen best pragmatisch denken, letten op het positieve effect. (Pragmatisme = effectiviteit, praktische toepasselijkheid). Kijk eens naar de effecten, de resultaten! Stel het goede bijbelse doel vast, en gebruik om dit te mogen bereiken ook de juiste bijbelse middelen... We dienen ons te realiseren dat de zending het door de Heere aangegeven doel is voor de nieuwtestamentische gemeente - daarom behoren we in dit spoor te gaan. Het moet ons duidelijk zijn dat het piëtisme en het puritanisme wel een goede voedingsbodem in zich hebben, maar dat daaruit ook de zendingsroeping moet voortkomen. Deze zendingsroeping is onder meer opgevolgd binnen het hernhuttisme, het methodisme, het baptisme en ook wel het reveil.

1.2.3 De gemiste aansluiting

Het grote gemis van de Nadere Reformatie is de aansluiting met de zendingsbewegingen. Dit is als het ware "the missing link". Veel gereformeerden hebben hun zendingsopdracht lange tijd niet goed verstaan. Pas in de 19e en 20e eeuw is dit onder hen op gang gekomen. De blik had meer naar buiten moeten worden gericht in plaats

van te veel naar binnen. Met deze erfenis heeft de rechterflank helaas te maken. Binnen het calvinisme is het gebrek aan het getuigende element in de heiligmaking waar te nemen. Niet zozeer in het isolement ligt de kracht tot heiligmaking, maar vooral in het "getuigen-zijn" en in het "vrucht dragen tot eer van God en tot nut van de naasten". Dit is ook juist bevorderlijk voor groei in het geestelijk leven. In Spreuken 11:25 lezen we: "De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden." Zie ook antwoord 86 van de Heidelbergse Catechismus: "een gelovige wordt verzekerd door de vruchten en door onze godzalige levenswandel kunnen ook anderen voor Christus worden gewonnen."

We hebben behoefte aan "een nieuwe reformatie", in leer en leven, uitmondend in het positieve getuigenis tot Gods eer en het heil van onze naaste. Laten we de Heere hierin maar smeken om Zijn genade! We dienen ons daarbij te stellen in de middellijke weg om Zijn opdrachten te mogen uitvoeren.

1.3 Belemmeringen voor een nieuwe reformatie

Welke zaken staan een nieuwe reformatie en een opwekking in de weg? Er zijn belemmeringen van de kant van de mens, waardoor de Heilige Geest kan worden bedroefd, uitgeblust en wederstaan. Er wordt in de Bijbel zelfs gesproken over een lasteren tegen de Heilige Geest en de zonde tegen de Heilige Geest. We zien hierin dat de Heere Zich met Zijn heilzame werkingen kan onttrekken aan een zondaar die tegenstand biedt en zich handhaaft in ongelooft en zonden. Als het de Heere behaagt, kan Hij wel onweerstaanbaar doorwerken in het hart van een hardnekkig weigerende zondaar, maar het blijkt in de meeste gevallen dat Hij dit dan niet wil doen.

1.3.1 Het ongelovig verwerpen

Wanneer iemand het aanbod van genade niet wil accepteren en het verwerpt, loopt hij het risico dat de Heere verder van hem wijkt. We zien dit in Handelingen 13:45-46 bij de ongelovige en vijandige joden. Paulus en Barnabas reageerden: "Het was nodig, dat eerst tot u het Woord Gods gesproken zou worden; doch nademaal gij hetzelfde verstoot, en uzelf het eeuwige leven niet waardig oordeelt, ziet, wij keren ons tot de heidenen." De Heere Jezus werd te Nazareth veracht. Ze werden daar aan Hem geërgerd. We lezen verder in Markus 6:5-6: "En Hij kon aldaar geen kracht doen; dan Hij legde weinigen zieken de handen op, en genas hen. En Hij verwonderde Zich over hun ongelooft, en omging de vlekken daar rondom, lerende."

De Israëlieten in de woestijn, die zich verhardden in ongehoorzaamheid tegen de HEERE, hebben niet kunnen ingaan vanwege hun ongelooft (zie Hebr.3:7-19). Iemand kan ook het Woord en de wet van de Heere God verwerpen, waardoor de Heere hem ook verwerpt. We zien dit onder meer in 1 Samuël 15:23 en 26 (bij Saul) en in Jeremia 6:19.

Het verwerpen van de geestelijke kennis, die vanuit Gods Woord wordt aangeboden, rekent de Heere aan als een grote zonde. De ernstige gevolgen hiervan zien we in Hosea 4:6, waar de HEERE spreekt tot Israël: "Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik u ook verworpen, dat gij Mij het priesterambt niet zult bedienen; dewijl gij de wet van uw God vergeten hebt, zal Ik ook uw kinderen vergeten." Het is ingrijpend dat we ook in deze zaak moeten zeggen, dat "wie niet wil horen (en gehoorzamen), moet voelen." Het "niet hebben willen horen en gehoorzamen" zal voor de hardnekkige ongelovigen waarschijnlijk een niet te dragen last van wroeging uitmaken in de hel.

Nu is er nog de nodiging tot Gods genadeverbond! Nu nodigt de Heere onder meer in Jesaja 55:3 nog ongelovige en ongehoorzame zondaren met de welgemeende woorden: "Neigt uw oor, en komt tot Mij, hoort, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David."

Wie wil de zaligmakende kennis nog verwerpen en Gods Woord niet aanvaarden? Verwerp toch niet langer uw eigen zaligheid!

In Johannes 12:48 lezen we dat als iemand Christus' als Zaligmaker verwerpt en Zijn woorden niet ontvangt, dat hij dan door dat gesproken woord zal geoordeeld worden ten laatsten dage.

Let wel: als we onder de nodiging van het Evangelie leven, zullen we beoordeeld worden op onze reactie daarop! Onze eeuwige bestemming hangt van onze zijde dan af van ons aanvaarden of verwerpen van het aanbod van genade. Het is wel zo dat zij die zich in ergernis aan het Woord stoten en ongehoorzaam zijn, daartoe ook gezet zijn (volgens 1 Petr.2:8). Menselijke ongehoorzaamheid en Gods afwijzing zijn als de twee kanten van één muntstuk. De mens wordt echter verantwoordelijk gesteld! Voor alle hoorders van het Evangelie geldt de ernstige waarschuwing in Hebrëeën 12:25: "Ziet toe, dat gij Hem, Die spreekt, niet verwerpt; want indien zij niet zijn ontvloden, die hem verwierpen, die op aarde Goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontvloden, zo wij ons van Hem afkeren, Die van de hemelen is." Het genoemde "verwerpen" komt van het Griekse werkwoord "par-aiteomai", dat vertaald kan worden met "afwijzen", "weigeren" en "verwerpen". In het commentaar van de studiebijbel wordt erbij opgemerkt: "Het niet langer willen luisteren naar het spreken van God wordt dus gezien als een afwijzen van "de sprekende" God Zelf." De ongelovige Israëlieten in de woestijn zijn ons tot een waarschuwend baken. Daarbij moeten we bedenken dat het verwerpen van het Evangelie nog ernstiger gevolgen zal hebben. Het in ongeloof afwijzen van het reddend Evangelie is één van grootste zonden die mensen kunnen doen! Het is een verwerpen van Christus, Die als het grootste offer en het grootste geschenk aan verloren zondaren wordt aangeboden. Het is de grootste belediging van de hoogste Majesteit als iemand geen belangstelling heeft voor het grootste liefdeoffer dat de Heere God heeft gegeven. We kennen Johannes 3:16 toch wel, waarin de Heere ons nodigend voorhoudt: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." De Heere Jezus leert ons dat de Heilige Geest de wereld zal overtuigen van zonde, omdat zij in Hem niet geloven (zie Joh.16:8-9). Zie het ongeloof dan als de grootste zonde en als de grootste belemmering voor opwekking en reformatie.

1.3.2 Specifieke belemmeringen

Binnen de afzonderlijke kerkelijke gemeenten zijn er allerlei belemmeringen voor een nieuw reformatie te noemen. Er dient blijvend gereformeerd te worden. Bepaalde tradities, geestelijke inzichten en bevindelijkheden kunnen een ervaring in de weg staan. We lezen in Mattheüs 15:6 dat de schriftgeleerden en Farizeeën een gebod van God krachteloos hadden gemaakt door een inzetting. In de verzen 8-9 haalt Christus Jesaja aan en beschuldigt Hij deze wettische mensen: "Dit volk genaakt Mij met hun mond, en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij; doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn." In zo'n toestand kan men door wetticisme geraken. Wettische mensen kunnen er toe komen

om met "geestelijke meetlatten" rond te lopen. Zij lopen dan het gevaar om te gemakkelijk te beoordelen en te veroordelen. Ze kunnen het persoonlijk "nauw" met de godsdienst nemen en ook "eng" zijn voor anderen. Als zij er dan zelf niet bij kunnen, kunnen ze het ten diepste ook niet hebben dat anderen er wel bij kunnen (wat ze alleen door genade hebben ontvangen). Ze hebben vaak een verkeerd godsbeeld en gebrek aan geestelijk licht. Ongelovigen leven in geestelijke duisternis en ingezonken christenen hebben het geestelijk licht verduisterd. We ontvangen geestelijk licht door goddelijke openbaring vanuit de Schrift. Door gebrek aan licht kunnen ingezonken gelovigen tot kortzichtige en onbijbelse inzichten komen. Zulke inzichten werken uiteraard belemmerend voor een geestelijke opleving. Ze kunnen het geestelijke leven van een wakkere gelovigen vaak maar moeilijk begrijpen of overnemen. Veel pogingen tot vernieuwing en reformatie zijn bij hen bij voorbaat verdacht, omdat zij dat zien als iets nieuws en oppervlakkigs. Het wordt al gauw "te licht bevonden". De schriftgeleerden en Farizeën sloten zelfs het Koninkrijk der hemelen voor de mensen (Matth.23:13), zó belemmerend waren hun wettische inzettingen. Hun oog was boos, omdat de Heere Jezus goed deed bij anderen (zoals bij de arbeiders in de wijngaard, die ook afgunstig waren - zie Matth.20:15).

Er zijn ook kerkmensen die een dode orthodoxie voorstaan. Dit kunnen leerstellige scherp-slijpers zijn. Wat in hun ogen "de rechtzinnige leer" is, wordt op felle wijzen verdedigd. Zij denken dat de Heere slechts werkt door middel van de leerstellingen die zij voorstaan. Zij denken rechtlijnig. Ze hebben een bepaalde schematische bekeringsweg voor ogen, die ze in veel gevallen zelf zo niet hebben meegemaakt, maar die ze kennen vanuit bekeringsgeschiedenissen van anderen. Alle andere bekeringen worden daaraan getoetst. Als ze daarmee niet overeenkomen, wordt het afgekeurd. Er is echter geen bekeringsweg gelijk. Het is net zo verschillend als de bladeren van een boom. Bepaalde vaste lijnen en structuren zijn wel gelijk, maar er zijn ook verschillen aan te wijzen. Het is goed als het de toets van het Woord kan doorstaan en verder moet men niet zo keuren en wegen. Daardoor kan men de Heilige Geest bedroeven of uitblussen. Men mag op deze wijze niet bezig zijn met het werk van de Heilige Geest in hun leven of in het leven van anderen.

Verdeeldheid en rivaliteit staan een opwekking tegen.

Het gaat er niet om wie theologisch meer gelijk heeft, maar de grondhoudingen van zulke strijdende partijen zijn verkeerd. Op deze wijze verliest men meer dan dat men wint. Het zich afzetten tegen andere kerken is onjuist - bemoei u met het onkruid in uw eigen tuin! Belemmeringen voor een opbloei zijn: het veroordelen, een kritische houding, een reactie-theologie en kerkelijke hoogmoed. In deze zaken schijnt men moeilijk tot schuldbesef en tot inkeer te kunnen komen. Men denkt het rechtzinnigegelijk aan hun kant te hebben, dit "rechtzinnige doel" zou de middelen heiligen. Doordat velen zich theologisch afbakenen om de bestaansgrond van het eigen kerkverband te verdedigen, kunnen ze vervallen in een soort eenzijdige reactie-theologie. Hierdoor ontstaan "hete hoofden en koude harten"... Het heeft ook te maken met te veel leerstellige stelligheid, waardoor velen slechts willen leren wat vroeger is geleerd, terwijl ze niet willen leren wat nodig is voor onze moderne cultuur. Laten we maar niet hoogmoedig zijn, maar een leerling, een discipel blijven. Laat ons van de wijsgeren leren: "Dit weet ik, dat ik niets weet." Let op de waarschuwing van in Jakobus 3:1: "Zijt niet vele meesters (leraars), mijn broeders, wetende, dat wij te meerder oordeel zullen ontvangen." Denk hierbij aan de vurige Apollos, die zich wèl liet leren en nog meer tot zegen werd gesteld (zie Hand.18:24-28).

Soms worden bepaalde bijbelteksten onjuist worden uitgelegd binnen het raamwerk

van een eigen gemeente-theologie. De vastgelegde leerstellingen van een bepaald kerkverband kunnen dan zelfs worden gebruikt als exegetische norm. Pas op voor deze valkuil, waarin ook de roomsen zijn gevallen... Binnen de rooms-katholieke kerk wordt de Bijbel gezien en verklaard door de bril van de pauselijke uitspraken, zodat men kan komen tot grote dwalingen. Laten we ons maar houden aan een juiste bijbelse hermeneutiek (theorie van de exegese inzake de bijbeluitlegging). De Schrift moet door de Schrift worden verklaard. Een schriftuurlijke uitlegging behoedt ons voor dwalingen. We dienen bij de exegese (bijbelverklaring) altijd "Schrift met Schrift te vergelijken". De Schrift gaat nog boven de belijdenisgeschriften en kenmerkende leerstellingen van bepaalde kerkelijke gemeenten. Ik zeg hiermee niets negatiefs van de waarde van de belijdenisgeschriften, die toch ook steunen op de Schrift.

1.3.3 Reiniging door genademiddelen

Het is nodig dat belemmeringen worden uitgezuiverd. Wat dient er te worden gereinigd en uitgezuiverd? Alles wat niet is naar het gevoel van en in Christus. Alles wat niet het behoud van zielen en de opwas of groei van de gelovigen op het oog heeft. Alles wat onheilig en niet opbouwend is in het pastoraat en voor de gemeente(leden). Alle gebrekkigheden hierin dienen te worden verbeterd. Denk hierbij ook aan het omgaan met problemen op psychisch en sociaal gebied, en aan het op de juiste manier omgaan met andersdenkenden en onkerkelijken. Zoals het in Christus is, dient het in de gemeenten en in de gelovigen te zijn! Er moet een reiniging komen om meer vrucht te dragen. De vaten dienen te worden gereinigd, om daarna genadig te mogen worden vervuld. "En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is (1 Joh.3:3)." Zie verder bij het woord reinigen in de concordantie. Volgens de oudvader Wilhelmus à Brakel mag men niet in een kerkelijk ambt indringen door onbehoorlijke middelen en met ongeestelijke bijbedoelingen (zie dit in zijn Redelijke Godsdienst). Deze regels dienen echter ook te gelden voor het zich op deze wijze te willen handhaven in een ambt. Het moet dus allereerst en allermeeft gaan om Gods eer en het heil van de gemeenteleden. We dienen beheerst te zijn en geregeerd te worden door de Heilige Geest en niet door het (godsdienstige) eigen vlees.

Door het gebruik van bijbelse genademiddelen worden zondaren door Gods liefde verbroken en gaan ze in ootmoed hun schuld belijden. De Heere wil door de juiste verkondiging van Zijn Woord geloof en liefde werken. Als het geloof, dat door de liefde is werkende, tot bloei mag komen, overheerst de dankbaarheid en geestelijke blijdschap! We hebben behoefte aan een gezond en levend geloof, een vast vertrouwen in God, door de Heere Jezus Christus, zodat anderen heilig jaloers op ons kunnen worden. Gebruiken wij de in Gods Woord voorgestelde genademiddelen wel op de juiste wijze? Waarom is er dan zoveel lijdelijkheid en wereldgelijkvormigheid? Hebben wij al geleerd om in Gods weg tot Hem te komen? Worden er in sommige kringen niet te veel onnodige blokkades opgeworpen door het brengen van een voorwaardelijk Evangelie, zodat velen maar passief blijven afwachten? De nodiging kan worden beheerst door de uitverkiezing. Bepaalde tradities en bevindingen kunnen boven Gods Woord worden gesteld.

1.3.4 Theorie of praktijk?

Dode rechtzinnigheid (theorie zonder ervaring en praktisch vrucht dragen) is een groot gevaar voor het christendom. Door de geschiedenis heen keert het echter steeds weer

terug. Iedere keer zijn er hier en daar gelukkig ook opelevingen geweest, maar als de kerk dan weer in rustig vaarwater verkeerd en "settled" is, komen de dode orthodoxie of de wereldgelijkvormigheid om de hoek kijken. Zo was het ook in de tijd vóór de Nadere Reformatie (die dus daarom ook nodig was). Maar ook in de 4e eeuw na Chr., toen de kerk door het toedoen van Constantijn de Grote min of meer in rust mocht verkeren, ging het op verschillende terreinen achteruit. Er dienden zich toen ook dwalingen en godsdiensttwisten aan binnen de christelijke kerken.

Dr. A. Neander (1789-1850) is een geleerd kerkhistoricus en piëtistisch opwekkingstheoloog geweest. Hij heeft in Berlijn kerkgeschiedenis gedoceerd. Hij laat ons weten over de dode orthodoxie uit de tijd van de kerkvader Chrysostomus: "Verderfelijk werkte (...) het eenzijdig verheffen van het leerstellige, dat door de twisten, met blinde hartstochtelijkheid over de leer gevoerd, bevorderd werd en op zijn beurt tot vermenigvuldiging van die twisten aanleiding gaf. De ijver voor rechtzinnigheid in het leerstellige verslond de belangstelling voor alles wat verder tot de godsdienst behoort. Hoe langer hoe meer werd daardoor de opmerkzaamheid afgetrokken van de aard en de eisen van het praktisch christendom. Ja, dit ging zo ver, dat Theodoretus van mensen, die zo deden, zeggen kon, dat zij handelden alsof de Heiland geen wetten voor de levenswandel zou hebben gegeven, maar alleen bewaren van geloofsartikels geboden had."

Hierin tekent dr. Neander dus de aard van de dode rechtzinnigheid.

We dienen de rechtzinnige leer aantrekkelijk aan te kleden met het leven. De warme aantrekkingskracht en positieve uitstraling zijn goede middelen die door de Heere kunnen worden gebruikt om belangstelling op te wekken bij ongelovigen.

Om onze toehoorders goed te kunnen bereiken, dienen we logisch en herkenbaar te argumenteren vanuit de Schrift! (Op het redelijke en zedelijke zijn mensen in hun geweten aan te spreken.) Gebruik bijbelse logica! Het is goed om de theologie aan te laten sluiten bij de belevingswereld van de toehoorders. Ze moeten het beseffen tijdens een toespraak: "Het gaat over mij, nu word ik bedoeld". Dan wordt de belangstelling opgewekt... Op deze wijze behoren we ook de jongeren confronterend aan te spreken aansluitend bij hun belevingswereld. Ze dienen zich te herkennen in de toespraak. Het gaat goed als ze beseffen: "Hé, hoe weet de spreker dat van mij?" Houd er rekening mee: herkenning wekt belangstelling!

1.3.5 Twijfel of zekerheid?

Samen met de dode orthodoxie is er de geestelijke onzekerheid en de twijfel (die soms wordt gekoesterd als een kenmerk van het ware). Hierin vinden we overeenkomsten met geestelijke praktijken in de rooms-katholieke kerk. Dr. H. Bavinck leert ons in zijn boekje "De zekerheid des geloofs": "Maar toch draagt de roomse godsvrucht, ook in haar schoonste gestalte, een ander karakter dan de protestantse. Zij blijft altijd onvrij, onzelfstandig, vormelijk, wettelijk. Steeds blijft er de inwendige, volstreckte zekerheid des geloofs aan ontbreken. Voortdurend blijft er ruimte over voor de vraag: heb ik genoeg gedaan, en wat kan ik nog meer doen? De zielen worden door Rome met opzet in een onrustige en zogenaamd heilzame spanning gehouden. Tussen valse gerustheid en pijnlijke onzekerheid slingert het geestelijk leven heen en weer. Rome verstaat niet het woord van de Heilige Schrift, dat de Heilige Geest met onze geest van ons kindschap getuigt en dat zovelen kinderen van God zijn, als er door de Geest van God worden geleid."

Dr. Bavinck geeft aan dat ook binnen het protestantisme de zekerheid van het geloof niet bij allen en niet te allen tijde wordt aangetroffen: "Twijfel is er ook bij hen menigmaal in plaats van geloof, bekommernis in steê van vast vertrouwen, jammerklacht in plaats van geestdrift en roem. Zelfs zijn ze te tellen, de weinigen, die vast verzekerd zijn van hun aandeel aan Christus en roemen in de hope der heerlijkheid der kinderen Gods." Dit is, denk ik, ook nu nog bij velen de praktijk, met name binnen de rechterflank van de reformatorische gezindte.

Het is natuurlijk maar de vraag of veel christenen buiten deze groeiperiode wel het ware geloof beoefenen waarin ze weliswaar roemen. Als er bij hen geen vruchten van heiligmaking worden gevonden, kan dit een oppervlakkig en overmoedig roemen zijn. Zal de wortel van de zaak dan wel in hen worden gevonden? We moeten vasthouden dat zonder heiligmaking niemand de Heere zien zal (zoals we dit kunnen lezen in Hebr.12:14). Verder laat Jakobus in zijn brief zien dat het geloof zonder de werken nutteloos en dood is. In Jakobus 2:14 wordt ons duidelijk voorgehouden: "Wat nuttigheid is het, mijn broeders, indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zaligmaken?" In vers 17 wordt daarbij geconcludeerd: "Alzo ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zichzelf dood."

Dr. H. Bavinck geeft ons over de rooms-katholieke kerkleer te kennen: "De roomse kerk heeft zelfs, in navolging van Augustinus, de mogelijkheid ontkend, dat een christen hier op aarde, anders dan bij hoge uitzondering en door een bijzondere openbaring van God, van zijn eeuwige zaligheid verzekerd kon zijn." We zien hierin dat dit overeenkomt met de gedachten van sommigen in de rechterflank van de reformatorische gezindte, die denken dat de zekerheid van het geloof in het bijzonder slechts kan worden verkregen door middel van een zogenoemde "vierschaar-ervaring". Zij denken dat gelovigen zich eerst geestelijk moeten geplaatst zien voor een vierschaargericht van God: zij worden dan teruggeleid naar de val in het paradijs, gaan onder het recht Gods verloren en worden door tussentreding van Christus bewust vrijgesproken. Dit wordt dan als een bijzondere "bewuste rechtvaardigmaking" gezien. Dat er gelovigen zijn die dit min of meer zo hebben ervaren, kan niet worden ontkend. We dienen dit echter slechts te zien als uitzonderingen, waarover dan ook wel bekeringsgeschiedenissen zijn geschreven. Deze uitzonderingen bevestigen eigenlijk de regel van de gewone middellijke weg, zoals we die in de Bijbel vinden beschreven. In de Schrift lezen we van een wassen (groeien) en toenemen in de genade en het geloof. Dit ziet op een geleidelijke groei en toename. Zo spreekt ook de Heidelbergse Catechismus. In Zondag 23 kunnen we leren dat de bewustheid van ons "rechtvaardig zijn voor God" wordt ervaren, "in zoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem". Mensen die maar verlangend blijven staren naar de bewuste "vierschaar-ervaring", kunnen zich daardoor geestelijk in het donker brengen en houden. Zij dienen geestelijk te arbeiden met het geloof dat al aanwezig is! Zij dienen vruchten voort te brengen van geloof en bekering en het verder over te laten aan de genadige bedieningen van de Heere. Het is voor mij nog maar de vraag of mensen die spreken over zulke bijzondere ervaringen, wel zo ver op de geestelijke weg zijn. Ook deze personen dienen we te toetsen op zichtbare goede geestelijke vruchten. En zijn die eigenlijk wel altijd bij zulke "diep ingeleide mensen" te vinden? Laten we door het geloof trachten Christus te eren en door goede vruchten God de Vader te verheerlijken! Verder zal de Heere Zijn kinderen wel geven wat Hem behaagt.

1.3.6 Bij de roomsen en protestanten

Sommigen protestanten naderen dichtbij roomse praktijken en bevindelijkheden, omdat het wetticisme ook bij hen nog een grote plaats inneemt. Bavinck verklaart dat de zaligheid in het leerstelsel van Rome niet vastligt in Christus en niet in het hart van de gelovige wordt verzekerd door het getuigenis van de Heilige Geest; "maar zij hangt af van het doen van goede werken en wordt de gelovige alleen door de priester en in de grond der zaak ook altijd slechts conditioneel verzekerd". "De Roomse kerk laat de christen nooit tot mondigheid, tot zelfstandigheid komen; zij laat hem nimmer los, maar houdt hem altijd vast, tot zelfs jaren en eeuwen na zijn dood in het vagevuur toe; de kerk alleen opent en sluit de poorten van het hemelrijk."

Bavinck geeft daartegenover ook aan: "Dit werd anders met de Hervorming. Deze machtige beweging had een religieuze oorsprong en werd uit de diep gevoelde behoefte aan zekerheid des heils geboren. Luther zocht haar in het doen van goede werken te vergeefs; hij vond ze in de vrije genade van God, in de rechtvaardigmaking van de zondaar door het geloof alleen."

(...) "Tot in de Dordtse periode klinkt deze blijde toon nog na. Maar dan komt er allengs daling in de stem, onzekerheid en vrees in de taal van het geloof. Het geloof van de zestiende eeuw ging over in de orthodoxie van de zeventiende eeuw. Men belijdt thans zijn geloof niet meer, men gelooft alleen nog zijn belijdenis."

De mannen van de Nadere Reformatie hebben het ingezien, dat godsdienst niet slechts een zaak van het verstand mag zijn. "Kennen is niet genoeg, het echte geloof is bevinding," zeiden ze tegenover de dorre rechtzinnigheid van hun tijd.

Men begon de Nadere Reformatie met goede bedoelingen, maar het heeft, landelijk gezien, niet uitgewerkt wat men beoogde. Het is helaas grotendeels verزند in verinnerlijking, geloofsonzekerheid en in het zoeken van een veilig isolement. Bavinck laat ons over het gedaalde peil van de zeventiende eeuw weten: "Maar zulk een dergelijke toestand was niet lang uit te houden. Zulk een veelszins angstig, afgezonderd leven kon de ware, volle christelijke religie niet zijn. Dat klagen was geen godsdienst, dat zuchten geen geloof, die wereldvlucht geen wereldverwinning. Vandaar, dat er van alle kanten een verlangen openbaar werd naar iets anders en iets beters."

Daarna ontstonden de evangelisatie- en zendingsbewegingen, zoals het hernhuttisme (van graaf Ludwig von Zinzendorf en de Moravische broeders) en het methodisme van Whitefield en de Wesleys.

1.4. Historische vonken 1

1.4.1 De piëtistische hervorming

In de tijd van de Nadere Reformatie is de wereldzending ontstaan, met name via de hernhutters van Graaf Nikolaus Ludwig von Zinzendorf. Von Zinzendorf leefde van 1700-1760 en kwam voort uit het piëtisme van ds. Philipp Jakob Spener (1635-1705) en ds. August Hermann Francke (1663-1727).

De lutheraan ds. Spener gaf in 1675 zijn Pia Desideria (Vrome wensen) uit. Dit bescheiden boekje was eigenlijk een voorrede op een heruitgave van een prekenbundel van Johann Arndt (1555-1621). Deze voorloper van het piëtisme had

tussen 1605-1609 zijn zes boeken "Het ware christendom" gepubliceerd. In overeenstemming met Thomas à Kempis wijst Arndt in dit werk op de navolging van Christus in de praktijk van het leven. Tegenover de lutherse rationele en dogmatische orthodoxie legt hij de nadruk op de ervaring van het hart, de hartelijke ondervinding van het heil in Christus.

Johann Arndt heeft veel mogen betekenen in de kerk des Heeren. Hij moest over zijn tijd klagen: "De kerk wordt oud en zwak; gelijk een mens, bij wie het gezicht verdonkert, het gehoor afneemt, de krachten verdoven... zo verkwijnt het geloof, verkoelt de liefde, vervliegt de hoop." Geloof en leven mochten volgens Arndt niet van elkaar gescheiden worden. Hij vermaant: "Behoudt altijd de wortel der liefde in u door het geloof, zo kan niets, dan wat goed is, van u uitgaan..." Arndt propageerde geen beschouwend, maar een beoefend christendom. De Heere heeft zijn boek over "Het ware christendom" willen gebruiken tot opwekking en opleving.

1.4.2 Ds. Spener

De doorbraak van het piëtisme is eigenlijk gekomen door de uitgave van Pia Desideria en het werk van ds. Spener. In het boek "Ontwaakt!" heb ik al geschreven over de heilzame uitgangspunten van dit piëtisme. Zoals aangetoond heb, is het piëtisme goed begonnen, heeft het daarna ook een goede invloed gehad op het protestantse christendom, maar is het helaas ook gedeeltelijk verinnerlijkt en verzand.

Over een bekeringsgeschiedenis van Spener is weinig bekend. In 1653 heeft hij wel in het bijzonder zijn "Unglaubenskampf" doorworsteld. Hij zal toen zo'n achttien jaar zijn geweest. Hij schreef in 1687 daarover in een brief aan een geestelijk aangevochten dame. Spener heeft het over een strijd tussen geloof en ongeloof in het geestelijk leven. Hij schijnt zelf wisselende tijden te hebben gekend, waarin nu eens het geloof, dan weer het ongeloof de overhand hadden. Mensen die hem kenden, hielden het ervoor dat hij volgens piëtistische inzichten op een bijzondere wijze Gods genade heeft mogen ontvangen en dat hij zijn wedergeboorte niet door de zogenaamde doopgenade (Taufgnade) had gekregen. De orthodoxe lutheranen waren veelal van mening dat de wedergeboorte door de doop werd meegedeeld.

De "Buszkampf", een speciale doorbraak of een gedateerde bekeringservaring waren hem, voorzover bekend, vreemd. Deze laatste zaken zijn eerst via ds. Francke binnen het Duitse lutherse piëtisme ingevoerd. Zo werd de weg voor een goede piëtist in Duitsland, "een zware bekeringsweg", terwijl de weg van een goede Engelse methodist "een emotionele weg" werd. Bij Spener bemerken we meer een geleidelijke bekeringsweg, waarin er een innerlijke strijd wordt gevonden tussen geloof en ongeloof. In 1664 is zijn studie bekroond en is hij gepromoveerd. In 1666 is dr. Spener te Frankfurt beroepen. Hij werd daar op 31-jarige leeftijd eerste prediker en senior van het geestelijk ministerie. Hij heeft daar zijn ambt uitgeoefend tot in 1686. Daarna heeft hij zijn vruchtbare arbeid mogen voortzetten in Saksen (te Dresden) en vervolgens in Berlijn. Hij ontsliep in 1705.

Ds. Spener was nederig, eenvoudig, bescheiden en zachtzinnig in de omgang. Hij had geen bijzondere redenaarstalenten, maar toch werd men door zijn prediking op een bijzondere wijze geboeid; en de eenvoudigen en kinderen konden hem behoorlijk goed volgen. Hij mocht door Gods genade geestelijke liefde en warmte uitstralen en benadrukte de praktische vroomheid. Ondanks zijn vele vrienden en de verbazend grote toeloop tot zijn prediking, had hij ook veel vijanden (voornamelijk vanuit de lutherse orthodoxie). Aan het eind van zijn leven gaf hij te kennen niemand vijandig te zijn en

zelfs zijn vijanden van harte te kunnen vereven. Hij wenste dat God hen zou bekeren. Hij wilde niet het gebruikelijke zwarte doodskleed dragen na zijn overlijden, maar witte klederen. Hij zei daarbij, dat hij lang genoeg had getreurd over de kerk, en nu heenging naar de zegepralende kerk, en daar paste geen rouwgewaad, maar witte klederen.

1.4.3 De piëtistische gezelschappen

In augustus 1670 heeft hij met anderen te Frankfurt een begin gemaakt met een eigen conventikel of gezelschap (*collegia pietatis*) Men kwam toen samen in de studeerkamer van zijn pastorie. Spener heeft dit waarschijnlijk op verzoek gedaan. Hij deed dit ook vanwege het grote verval van het christendom in die dagen. Hij klaagde erover dat zelfs de christenen in onderlinge samenkomsten het slechts hadden over de dingen van deze wereld, terwijl ze zich bezondigden in hun onderlinge gesprekken. Het was daarom zijn wens dat er een gelegenheid zou komen, dat de vromen in eenvoud en liefde regelmatig in een gezelschap bij elkaar zouden kunnen komen tot geestelijke opbouw. Het eerste gezelschap ontstond naar aanleiding van een zeer ernstige preek van ds. Spener. De bijeenkomsten werden op zondag- en woensdagavond na de bidstond gehouden. Na de bidstond in de kerk ging dan een kleine groep mannen naar de pastorie. Spener begon met gebed en las dan voor uit een opbouwend boek. Daarna vatte hij het gelezen gedeelte samen en wees op de zaken die van belang waren en die goed waren om ter harte te nemen. Dan volgde de gedachtewisseling. Een ieder mocht daarbij zijn mening naar voren brengen, vragen stellen of wijzen op gewichtige zaken. Het diende een vrij gesprek onder vrienden te zijn. Men had vooraf bepaalde regels vastgesteld. De bespreking moest dienen tot opbouw van het geestelijk leven, om tot vroomheid en liefde tot God en gehoorzaamheid aan te sporen. Men begon het gesprek met de voorgelezen tekst. Er werd in die eerste jaren onder meer voorgelezen uit het boek "Praxis pietatis" van Lewis Bayly en het opbouwende lutherse boek "Vorschmack göttlicher Güte" van Joachim Lütkemanns. Daarna is ook nog voorgelezen uit het in het Duits vertaalde boek over orthodoxe dogmatiek "Epitome Credendorum" van Nicolaus Hunnius. Na het gesprek over de tekst kon met ook een ander thema bespreken. Zo kon er zelfs over politieke of wetenschappelijke onderwerpen worden gesproken. Men mocht niet over afwezigen personen spreken en misstanden in de stad mochten alleen maar in het algemeen worden genoemd. De bijeenkomst werd met gebed beëindigd. Eind 1670 werd een gezelschap door vijftien tot twintig mannen bezocht. Doordat het aantal deelnemers snel toenam, was men genooddakt uit te wijken naar het kerkgebouw, waar vóór 1675 vaak vijftig of meer mensen het "collegium" bezochten. In het kerkgebouw waren de samenkomsten niet meer zo vertrouwelijk en intiem. Men wilde toch bij elkaar in kleinere huisgroepen samenkomen. Er ontstonden meer kringen in de huizen van burgers te Frankfurt. Niettemin bezochten in 1682 honderden de "Bibelstunde" in het kerkgebouw.

Eind 1674 had men de eerdergenoemde boeken doorgenomen en ging men over tot bijbelstudie. Men is dan zover gekomen, dat men "de menselijke boeken" terzijde legt en de Heilige Schrift zelf "in kinderlijke eenvoud" gaat bestuderen. We zien hierin een positieve groei naar de bijbelstudies, die Spener in zijn boek "Pia Desideria" voor de gemeentevergaderingen voorschrijft. Dit boek is in 1675 uitgegeven.

Zo zijn het "Bibelbesprechungstunden" of "Bibelstunden" geworden. Nadat de eerste "vuurhaarden" waren ontstaan, breidden de conventikelen zich al spoedig uit over een groot deel van Duitsland en zelfs naar het buitenland. In 1675 komt Spener zelfs met de aanbeveling, om naast de gewone godsdienstoefeningen ook gemeentevergade-

ringen te houden naar het voorbeeld van de eerste christengemeenten, zoals dit beschreven wordt in 1 Korinthe 14.

Spener is eigenlijk de geestelijke vader van het kerkelijke piëtisme. Spener wilde "vuurhaarden" binnen de kerk, "levende cellen" binnen het grote lichaam van de ingezonken kerk. Hij wilde de hervorming binnen de bestaande kerk voortzetten. Hij wilde vernieuwing naar het voorbeeld van de eerste christengemeenten. Hij zocht Gods eer te bevorderen.

1.4.4 Ds. Francke

In ds. A. H. Francke, de navolger en opvolger van Spener, zien we een voorbeeld van "het actieve piëtisme". Volgens dr. L. Praamsma vinden we in Francke "de combinatie van de piëtistische nadruk op een bekeringservaring met een daarop volgend aan de dienst van God gewijd leven". Toen Francke voor het eerst moest preken, werd hij door een grote angst aangegrepen en met twijfelvragen bestormd. In zijn autobiografie beschrijft hij zijn geestelijke bevrijding daarna. Dr. Praamsma citeert hem ongeveer als volgt: "Ik riep om uitkomst tot die God, Die ik niet kende en aan Wiens bestaan ik niet geloofde. Toen verhoorde mij de Heere, de levende God. Want als met handomdraaien was mijn twijfel verdwenen. Ik was in mijn hart van de genade Gods in Christus Jezus verzekerd. Ik kon God niet alleen God, maar ook mijn Vader in Christus Jezus noemen. De treurigheid en onrust van mijn hart waren ineens weggenomen en in plaats daarvan werd ik als met een stroom van vreugde overgoten, zodat ik vrijmoedig God prees, Die mij zulk een genade bewezen had. Als een wedergeborene stond ik van mijn knieën op."

Ds. Francke heeft veel goeds tot stand mogen brengen, als herder van zijn gemeente, als vernieuwer van de universiteit (te Halle), in zijn zorg voor de jeugd en voor de wezen, en door zijn zendingsactiviteiten. Zijn stichtingen voor scholen en weeshuizen zijn wereldberoemd. Bij zijn dood was het aantal wezen in deze tehuisen opgelopen tot 150 en waren er al 2207 leerlingen op de verschillende scholen. In Halle zijn veel zendingen opgeleid. De Deens-Hallese zending heeft ruim zestig zendingen uitgezonden.

1.4.5 Een vernieuwende stroming

C.W. van der Pot concludeert in "De geschiedenis der christelijke kerk in tafereelen" (uitgave 1859): "Met recht mag men dan het piëtisme, bij zijn optreden in een tijdperk van geesteloosheid en vormelijkheid, een verblijdend en weldadig verschijnsel noemen. Het heeft een nieuwe frisse levenskracht door het kranke lichaam der kerk doen stromen, en er als bederfwerend zout, als een doordringend zuurdeeg gewerkt. Moge men al het oog niet sluiten voor het onvolmaakte en eenzijdige, dat ook de helden van het piëtisme aankleefde, toch zou het de kerk en de mensheid tot rijke zegen verstrekken, indien er vele christenen waren, aan Spener en Francke gelijk."

Dr. Praamsma stelt dat het piëtisme een gerechtvaardigde reactie is geweest en dat deze beweging een rijke zegen heeft verspreid. Hij verklaart: "De nadruk werd gelegd op het persoonlijk beleven van de gepredikte waarheid. Dat tegenover allerlei slordigheid en publieke zonde werd aangedrongen op levensheiliging; dat de prediking werd ontdaan van sierlijke krullen en theologische uitweidingen en de catechisatie in eer hersteld; dat het volksonderwijs werd behartigd en de sociale noden werden gelenigd; dat het zendingswerk ter hand werd genomen." Zo wordt de positieve zijde

beschreven. Helaas zijn er valkuilen die eerst door piëtisten zijn gedicht, later weer door piëtisten opgegraven... en ze zijn er zelf ingevallen. Dat is de schaduwzijde. Laten we daarom ook de eerste werken van deze beweging navolgen en ons van de latere verkeerde werken distantiëren. Het moet duidelijk zijn dat niet het passieve, maar het actieve piëtisme goed en bijbels is.

Bestudeer hierbij de brief aan Efeze in Openbaring 2:1-7. Geldt het ook voor ons wat we lezen in Openbaring 2:4-5: "Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten. Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken; en zo niet, Ik zal u haastelijk bijkomen, en zal uw kandelaar van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert."...?!

2. DE KRACHT OM TE OVERWINNEN

2.1 Een hemelse krachtbron is nodig

Lezen: Richteren 2

We moeten leren om in de kracht van het geloof zonden in ons leven uit te roeien. Het zal duidelijk zijn dat we dit niet kunnen in eigen kracht. Maar er is een krachtbron buiten de mens waarvan gebruik moet worden gemaakt. Het geloof is een uitgaande daad om kracht van de Heere te ontvangen. Het werkt als een stekker die op een elektrische krachtbron of op een accu wordt aangesloten. We hebben een generator, een dynamo of een elektriciteitscentrale nodig om elektrische stroom van te ontvangen. De Heere Jezus heeft Zijn discipelen de kracht van de Heilige Geest toegezegd (Hand.1:8) - die zou over hen komen. Dit woord kracht komt van het Griekse woord "dunamis". Wij herkennen dat nog in de woorden "dynamo" en "dynamiet". Discipelen hebben deze krachtbron nodig om de zonde en de wereld te mogen overwinnen en om Gods getuigen te kunnen zijn op aarde. We hebben dus een hemelse krachtbron nodig om zondige aardse krachten te kunnen overwinnen. In 1 Johannes 5:4 leert de Heere ons: "Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof." Als we door Gods genade geen gebruik maken van de hemelse krachtbron, zullen we de wereld en de zonden in ons niet kunnen overwinnen. We moeten aangedaan worden met kracht uit de hoogte (Luk.24:49). De verbinding van het geloof is echter nodig om deze kracht van boven te ontvangen.

De HEERE had een verbond gemaakt met de Israëlieten en bracht ze in Kanaän. Hij gaf hun te kennen: "Ik zal Mijn verbond met ulieden niet verbreken in eeuwigheid" (Richt.2:1). Van de kant van de Israëlieten was het misgegaan. We lezen in Richteren 2:2 Gods Woord tot hen: "En ulieden aangaande, gij zult geen verbond maken met de inwoners van dit land; hun altaren zult gij afbreken. Maar gij zijt Mijn stem niet gehoorzaam geweest; waarom hebt gij dit gedaan?" Zo bestaat ook het verbond van de heilige doop uit twee delen: de beloften van een drie-enig God en de vereiste gehoorzaamheid van hen die laten dopen en gedoopt worden. In het doopformulier staat dat wij van God door de doop vermaand en verplicht worden tot een nieuwe gehoorzaamheid, "namelijk, dat wij deze enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest, aanhangen, betrouwen en liefhebben van ganser harte, van gansen gemoede en met alle krachten, de wereld verlaten, onze oude natuur doden, en in een nieuw godzalig leven wandelen". In Richteren 2:7 wordt ons meegedeeld: "En het volk diende de

HEERE, al de dagen van Jozua, en al de dagen van de oudsten, die lang geleefd hadden na Jozua; die gezien hadden al dat grote werk van de HEERE, dat Hij aan Israël gedaan had." Jozua en de oudsten bepaalden de Israëlieten bij de HEERE en Zijn dienst. Zij onderhielden als het ware het contact met de HEERE voor het volk. Zij brachten het volk steeds weer bij de hemelse krachtbron, zodat er kracht was om te overwinnen en om stand te houden.

Zij hadden zelf ervaring van Gods overwinnende kracht in hun leven. Zij waren voorbeelden voor het volk om na te volgen. Toen deze voorbeelden wegvielen en er weinig gezaghebbende mensen overbleven om het volk nog bij de dienst van God te bepalen en hen erin voor te leven, kregen wereldse en heidense krachten de overhand op het volk. We kunnen dit lezen in het vervolg van Richteren 2. Deze geschiedenis heeft zich al vaak in de geschiedenis herhaald. En het herhaalt zich ook nu in veel christelijke gemeenten in ons land.

2.1.1 De wereld in de kerk

Als we eerlijk zijn en we leggen er de situatie binnen veel reformatorische en evangelische gemeenten naast, dan zien we dat er veelal geen strijd en kracht is om te overwinnen. We moeten ervan overtuigd zijn dat we een krachtige opwekking nodig hebben en dat er "geloofsrichters" nodig zijn om ons weer te brengen bij de hemelse krachtbron voor een nieuwe impuls van hemelse energie en kracht om te overwinnen. Laten we maar niet te veel op anderen wijzen - we hebben een opwekking nodig! want wij zijn van het heilspoor afgegaan...

Kinderen uit christelijke gezinnen zien vaak snel of de godsdienst van hun ouders echt is of alleen maar vorm. Al lezen ze voor zichzelf niet zoveel in de Bijbel, ze "lezen" wel het leven van hun vader en moeder. Als de ouders slechts zondagschristenen zijn, zal dit veelal negatief werken in de christelijke opvoeding van hun kinderen. Ik heb aan reformatorische tieners gevraagd: "Waarom gehoorzamen de meeste kerkmensen de Heere niet? En wat doen ze dan verkeerd?" De jongelui hebben bij het beantwoorden vooral ook de reformatorische jeugd betrokken. Er werd geantwoord dat de meesten er in de week weinig aan doen en verkeerde dingen doen, terwijl ze op zondag "vroom" in de kerk zitten. Een ander kenmerkend antwoord kwam erop neer dat de meeste kerkmensen er niet voor uit durfden te komen. We moeten onze ogen niet sluiten voor de bittere werkelijkheid.

Er is inderdaad sprake van een zondig dualisme en een tweestrijdig leven onder veel christenen. Hoe houden ze het vol! Wat hebben we nu aan het onderhouden van enkele lege vormen, zonder dat we het wezen en de kracht ervan ervaren? De godsdienst moeten we dan met tegenzin beoefenen, zonder dat we er blijdschap of geluk in vinden. En dan te bedenken dat zij die de weg hebben geweten, en niet bewandeld, veel zwaarder zullen worden gestraft dan wereldse zondaren, die niet zo bevoorrecht waren.

We lezen immers in de gelijkenis van de getrouwe en ontrouwe dienstknecht, in Lukas 12:47-48: "En die dienstknecht, welke geweten heeft de wil van zijn heer, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden. Maar die dit niet geweten heeft, en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, die zal met weinige slagen geslagen worden. En een iegelijk, aan wie veel gegeven is, van die zal veel geëist worden; en aan wie men veel vertrouwd heeft, van die zal men overvloediger eisen."

Als iemand onder het Woord van God leeft, zal er veel van hem geëist worden. Zet dan alles op alles om de Heere te gehoorzamen! Probeer tegenover Hem geen onoprecht en huichelachtig leven te leiden, want Hij ziet het en zal deze verschrikkelijke zonden zeer zwaar aanrekenen! Liefdevolle toewijding is beter dan uiterlijk vertoon.

2.1.2 Welke krachtbron?

De wereld heeft veelal de overhand gekregen binnen de christelijke gemeenten. Velen zijn ten diepste aangesloten op een helse krachtbron. Velen halen hun levenskracht en hun genot uit zichzelf en de wereld. Waar halen we onze kracht vandaan? Aan welke bron lessen we onze dorst het meest? Waar genieten we het meeste van? Waar onze schat is, daar zal ook ons hart zijn (Matth.6:21). Waar we het meeste en liefste mee bezig zijn, daar ligt ons hart en ons leven. Laten we onszelf in het licht van Gods Woord eerlijk en goed onderzoeken! Als we eerlijk zijn, kunnen we weten op welke krachtbron we voorheen en nu zijn aangesloten (geweest).

Controleer de aansluiting eens... Het is levensgevaarlijk om met krachtstroom te spelen. We kunnen niet twee heren tegelijk dienen (zie Matth.6:24). Als we "rommelen" met de verschillende polen in een energiebron krijgen we een levensgevaarlijke kortsluiting. Laten we daarom niet proberen de wereld en de godsdienst samen te laten gaan in ons leven, want vroeger of later zal er dan bij ons een onherstelbare kortsluiting ontstaan - we spelen dan met vuur, met hels vuur...

Kom daarom niet te dicht bij de wereldse verleidingen, want voor u het beseft, wordt u er door de kracht van de verleiding onweerstaanbaar naar toe gezogen. De aantrekkingskracht wordt dan zo groot dat u deze niet meer kunt weerstaan. U raakt dan in de ban of in de greep van de wereld. Blijf op veilige afstand - speel niet met vuur! Controleer daarom goed uw aansluitingen en contacten. Haal de stekkers uit de contacten die vroeger of later tot kortsluiting zullen leiden! Tracht naar betere contacten, waardoor u in aanraking komt met goede, hemelse invloeden. Zoek ernaar om door het geloof dat hemelse contact met de Heere te mogen krijgen, waardoor u kracht van omhoog ontvangt om de wereld en de zonden te overwinnen en om een eeuwige, onverbreekbare verbinding te mogen hebben met de hemelse Vader door de Heere Jezus Christus!

2.2 Ikabod

Lezen: 1 Samuël 4

De eer van God is het uitgangspunt van de Bijbel. Hierin volgt het calvinisme de Heilige Schrift. In 1 Samuël 2:30 lezen we dat een man Gods onder meer in de Naam des HEEREN tot Eli zegt: "Want die Mij eren, zal Ik eren..." Als we Gods eer niet zoeken, hebben we ook geen geestelijke kracht van de Heere te verwachten. In de geschiedenis van Eli en zijn zonen kunnen we zien dat krachteloosheid, afval en zonden samengingen met het onteren van God. De priester Eli had zich te zwak aangesteld tegenover zijn zonen Hofni en Pinehas, die zich zeer goddeloos misdroegen. Want als zij zich vervloekt hadden gemaakt, had hij hen niet eens zuur aangezien (1 Sam.3:13), hoewel hij hen in zijn ouderdom toch nog wel had gewaarschuwd (1 Sam.2:22-25). Zijn zonen dienden als priesters te Silo bij de ark; zij kenden de HEERE echter niet (1 Sam.2:12), en hielden zich op een onheilige en gruwelijke wijze bezig met de eredienst.

Christenen, die ook in onze tijd een taak mogen en moeten vervullen in de dienst van God, hebben een grote verantwoordelijkheid in het eren en dienen van hun Meester. Als iemand bezig is voor het aangezicht van de Heere, verkeert hij op heilige grond. Door het onteren van de HEERE had het volk Israël ten tijde van Eli geen kracht om te overwinnen. Er was nog wel een vorm van eredienst, maar ook hierin werd God onteerd. Op een eigenwillige godsdienstige wijze probeerden de oudsten met de ark van het verbond in hun midden de Filistijnen te overwinnen. Zo gebeurt het in onze dagen dat velen proberen op een verkeerde wijze gebruik te maken van een godsdienstige vorm om de wereld in de kerk tegen te houden en zo stand te kunnen houden. We zullen echter geen stand kunnen houden als we de Heere niet werkelijk, met toewijding eren in ons leven en in de kerk.

Het oordeel van de HEERE werd voltrokken over Hofni, Pinehas en Israël, terwijl de ark door de Filistijnen werd weggeroofd en ook Eli stierf. Door het onteren van God verloor Israël hierdoor zelfs de uiterlijke vorm van hun eredienst te Silo. In deze nood baarde de vrouw van Pinehas een zoon. Nadat ze haar zoontje "Ikabod" had genoemd, stierf ze. We lezen hiervan in 1 Samuël 4:21-22: "En zij noemde het jongskens Ikabod, zeggende: De eer is weggevoerd uit Israel! Omdat de ark Gods gevangelijk weggevoerd was, en terwille van haar schoonvader en haar man. En zij zeide: De eer is gevangelijk weggevoerd uit Israël, want de ark van God is genomen." Ikabod betekent dus: "De eer is weggevoerd" - het kan ook worden vertaald met: "Verdwenen is de heerlijkheid".

We mogen dat ook wel zeggen van veel godsdienstige mensen in onze dagen: "Ikabod". Er is ook veel heerlijkheid verdwenen in reformatorische gemeenten. Daarom is er zo weinig kracht om te overwinnen, en lijden we grote verliezen... Er waren in de dagen van Eli ook wel mensen (zoals Samuël) die de HEERE mochten eren, maar vooral in de eredienst werd God op veel manieren onteerd.

Uit deze geschiedenis kunnen we leren dat het slechts overhouden van de vorm in de eredienst een onteren van God is. Het zich beroemen op vormen en uiterlijkheden zal ons ook niet helpen om in Gods kracht te overwinnen. We lezen in 1 Samuël 4:5: "En het geschiedde, als de ark des verbonds des HEEREN in het leger kwam, zo juichte gans Israël met een groot gejuich, alzo dat de aarde dreunde." Dit mocht hen echter niet baten.

We kunnen ook wel min of meer trots zijn op onze reformatorische volle kerken en scholen, terwijl we ons kunnen beroemen op onze organisaties tot verdediging van onze bolwerken, het zal ons niet helpen als we de eer van God niet toegewijd zoeken en gelovig nastreven in ons leven. Het zal ons niet baten als we een gedaante van godzaligheid hebben, maar de kracht daarvan verloochenen (2 Tim.3:5).

2.2.1 Ikabod-tijden

Wat is kenmerkend voor Ikabod-tijden in kerkelijke gemeenten?

Ten eerste, als het getuigenis tot Gods eer te veel ontbreekt. Onze jeugd merkt het op dat veel reformatorischen "er niet voor uit durven te komen". Ik heb eens een aantal 12-13-jarige jongeren gevraagd, of iemand wel eens tot hen had gesproken over zijn of haar persoonlijk geestelijk leven - bijvoorbeeld dat een ouder had verteld "hoe goed de Heere voor hem of haar was". Er waren er maar weinig bij die zeiden dat ze dit wel eens hadden gehoord in hun leven. In Rom.14:23 lezen we onder meer dat al wat uit

het geloof niet is, zonde is. Dit betekent dat al onze godsdienstige vormen en gebruiken zonder een gelovig getuigenis tot Gods eer, zonde zijn!

Verder is er vaak te weinig kracht om de persoonlijke en kerkelijke zonden door genade en geloof te overwinnen. Laten velen zich niet te veel beheersen door ongeloof? Laten we veel bidden en vragen om (vermeerdering van ons) geloof. Zal het dan moeten gelden van mensen die zich blijven handhaven in ongeloof: "U geschiede naar uw ongeloof?" Dit is het tegenovergestelde van wat de twee blinden (Matth.9:27-28) praktiseerden. Zij gingen achter de Heere Jezus aan en riepen: "Gij Zoon van David, ontferm U over ons!" Toen ze daarna in een huis waren, zei Jezus tot hen: "Gelooft gij, dat Ik dat doen kan?" En zij antwoordden hem: "Ja, Heere." Daarop raakte Christus hun ogen aan, en zei: "U geschiede naar uw geloof." Op deze wijze werden zij van hun blindheid genezen.

Het moet ons duidelijk zijn dat de Heere geloof van ons verlangt, bij alles wat Hij ons genadig aanbiedt. Daaraan is geestelijke strijd verbonden. Het is goed om te komen tot een geestelijke worsteling om Gods gaven te mogen ontvangen. In deze weg mogen we in dankbare verwondering opmerken dat de Heere met de aanbieding van Zijn gaven ook het geloof geeft (om het te aanvaarden). Het geloof is een gave en een opgave, en het uit zich in een totale overgave van onszelf aan de Heere. Het is echt gereformeerd om te stellen dat het is: "te moeten en niet te kunnen". We gaan dwalen als we alleen maar zeggen "te moeten" of dat het slechts is "niet te kunnen". Het heilzame spanningsveld moet erin blijven! Door de overtuigings- en overredingskracht van de Heilige Geest worden we overwonnen en ingewonnen. In de Dordtse Leerregels wordt ons verklaard: "Door de vermaning wordt de genade meegedeeld." (Zie in D.L. H3 en 4, art.17.) We mogen daarbij de Heere nooit de schuld geven van onze eigen ingezonkenheid. Zoals ik al in het boek "Ontwaakt!" heb aangegeven, is het niet goed de rokende vlaswiek en de twijfel te koesteren. We dienen te staan naar geestelijke groei... naar een door de Heilige Geest gevoede heldere vlam.

De verleidingen van de wereld worden steeds groter en verfijnder. Op het gebied van massamedia, muziek, sport en computer sluipen steeds meer zondige elementen de huizen van veel (naam)christenen binnen. Het op een wettische wijze oppervlakkige en "grotere" zonden nalaten komt onder ons nog wel veel voor, maar bij boezemzonden en zonden van nalatigheid ligt dit helaas anders. We moeten niet alleen geen slechte vruchten dragen, maar ook goede vruchten voortbrengen... Goede vruchten zijn aangenaam voor God en mensen.

De Heere Jezus leert ons in Johannes 15:8: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult mijn discipelen zijn." Het discipelschap wordt dus verbonden met "veel vrucht dragen". Het is nog maar de vraag of iemand die niet verlangt om "veel vrucht" voor de Heere te dragen, wel een discipel is. Als iemand slechts tevreden is met het feit dat hij mag weten gered te zijn, of als hij slechts een soort "heils-egoïsme" ("als ik het maar heb...") nastreeft, kan het zijn dat hij (nog) geen discipel is - hij gedraagt zich in ieder geval niet als discipel.

Ook moet ik helaas opmerken dat er onder ons te veel vormendienst is, waarbij een te hoge waardering wordt gegeven aan uiterlijkheden, tradities, een ouderwets taalgebruik en droefgeestigheid.

De Heere Jezus werd door schriftgeleerden en Farizeeën aangevallen met hun wettische tradities. Ze verweten hem: "Waarom overtreden Uw discipelen de inzetting

der ouden? Want zij wassen hun handen niet, wanneer zij brood zullen eten" (Matth.-15:2). Deze wettische mensen liepen warm voor uiterlijke regels en overgeleverde bepalingen. In Mattheüs 23 spreekt Christus een zwaar oordeel uit over deze blinde leidlieden, die op godsdienstig gebied zochten naar eigen eer. Over de geveinsden (de huichelaars) geeft Christus ons onder meer te kennen in Matth.6:5,16: "En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne, in de synagogen en op de hoeken van de straten staande, te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden. Voorwaar, Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. En wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht, gelijk de geveinsden; want zij mismaken hun aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden, als zij vasten. Voorwaar, Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben." In Mattheüs 15:7-9 geeft Christus ons over hen door: "Gij geveinsden! Wel heeft Jesaja van u geprofeteerd, zeggende: Dit volk genaakt mij met hun mond, en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij; doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn." (Jes.29:13.)

Het is opmerkelijk dat de Heere Jezus zo vaak de huichelachtige godsdienstigheid van de blinde geestelijke leiders van het volk van Israël aan de kaak heeft gesteld. Dit heeft ons zeker wat te zeggen! In de kerkgeschiedenis zien we namelijk ook dat de genoemde zaken kenmerkend waren voor gemeenten waar de heerlijkheid was verdwenen. Vaak kwamen er na bloeitijden weer "Ikabod-tijden" in de kerken.

Laten we daarom zoeken naar de vruchten van de Geest, om die van de Heere te mogen ontvangen en door het geloof te mogen beoefenen. In Galaten 5:20 wordt ons voorgehouden: "Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." Laten we bij anderen letten op deze betrouwbare vruchten in hun leven. En als we ze bij hen zien, dienen we hen hierin, door Gods genade, na te volgen. Wijk van godsdienstige mensen die u tot andere zaken willen verleiden, die niet overeenkomen met de vrucht van de Heilige Geest.

Ten slotte kunnen we stellen dat er over het algemeen weinig aantrekkelijks uitgaat van de meeste christenen. (Laten we bij het noemen van al deze zaken maar eerst de hand in eigen boezem steken!) Worden jongeren nog wel heilig jaloers op de oudere christenen?! Willen ze ons navolgen? Over het geheel genomen ontbreekt dit maar al te vaak. Zelfs bij veel ware gelovigen is er helaas te weinig geestelijke kracht te bespeuren, waardoor jongeren worden aangetrokken. Woorden kunnen wekken, maar voorbeelden trekken.

Diepe verootmoediging en schuldbesef passen ons bij het doordenken van de genoemde zaken... In eigen kracht zullen we nooit kunnen overwinnen. Laten we in biddende afhankelijkheid zoeken naar de goede, bijbelse weg van opwekking en voortgaande hervorming. We mogen hierbij denken aan de bemoedigende woorden van Christus in Luk.11:13: "Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven aan hen, die Hem bidden?"

2.3 Wat moet er gebeuren?

2.3.1 Als schapen achter de goede Herder aan...

U moet in gedachten met me meegaan naar een oosterse herder, die gewoonlijk voor

zijn schapen uitgaat. Het zou kunnen gebeuren dat zo'n herder op een gegeven moment opstaat en met een staf in zijn hand vertrekt naar een andere weideplaats. De schapen hebben het gras op de oude plaats al afgegraasd. Al zou hij niet naar zijn schapen omkijken en gewoon weglopen, toch komen de schapen volgzzaam achter hem aan. Na een paar uur lopen komt hij bij de nieuwe weideplaats aan en kijkt achterom. Dan ziet hij dat al de schapen hem zijn gevolgd, terwijl hij hen niet eens heeft moeten aanspreken of opjagen. Hoe is dat nu mogelijk? Waarom zijn deze schapen niet eigenwillig of ongehoorzaam? Het komt omdat ze hem als een goede herder kennen en graag bij hem willen zijn.

Ze hebben een goede en vertrouwde band met hem. Ze voelen het aan dat deze herder goed voor hen zorgt in het geven van voldoende voedsel en het opzoeken van "grazige weiden". Ze hebben ook ervaring met zijn bescherming op gevaarlijke momenten. Deze herder heeft al meerdere malen voor hen het bewijs geleverd dat hij een goede en liefdevolle herder is - daarom willen ze graag bij hem in de buurt zijn en hem steeds gehoorzaam volgen. Zo behoort het ook te zijn bij de christenen. Zij moeten vrijwillige, leergierige en gehoorzame leerlingen zijn van de Heere. Als ze mogen zijn zoals de genoemde schapen, is het ook voor de "onderherders" niet zo'n moeizaam werk om hen te leiden. De Heere Jezus is de goede Herder (Joh.10). Hij zegt ons van Zijn ware discipelen: "Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij (Joh.10:27)."

2.3.2 Gehoorzamen

Als u nog ongehoorzaam en onwillig bent, onderwerp u dan aan het gezag en de leiding van de Heere. Wees een discipel, zoals we hiertoe in 1 Petrus 1:14-16 worden opgeroepen: "Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die te voren in uw onwetendheid waren; Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gijzelf heilig in al uw wandel; Daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig."

Als we in deze geloofsgehoorzaamheid door Gods genade mogen leven, gelden de woorden van Romeinen 6:17-18 voor ons: "Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer, waartoe gij overgegeven zijt; En vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten van de gerechtigheid."

2.3.3 Verliezen van eigen leven

Christus leert ons in Johannes 12:25-26: "Die zijn leven liefheeft, zal het verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren tot het eeuwige leven. Zo iemand Mij dient, die volge Mij; en waar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn. En zo iemand Mij dient, de Vader zal hem eren." Dit houdt in een verliezen van het op onszelf gerichte eigen (godsdienstige) leven en het gelovig, onvoorwaardelijk volgen en dienen van de Heere. We mogen geen slaaf meer zijn van ons eigen "ik" en de zonde, maar dienen een vrijwillige slaaf (doulos) te zijn van de Heere. Als we nog zoekers van eigen eer zijn, is het niet mogelijk om de Heere gelovig te volgen en te dienen.

2.3.4 Gods eer zoeken

De Heere Jezus verklaart ons in Johannes 5:44: "Hoe kunt gij geloven, gij, die eer van elkander neemt, en de eer, die van God alleen is, niet zoekt?" De Heere geeft ons te kennen in 1 Samuël 2:30: "Want die Mij eren, zal Ik eren." Zie eens de heilrijke gevolgen van "het eer geven van God"! We zien dit in de geschiedenis van de drie jongelingen in de vurige oven (lees de woorden van Nebukadnezar in Dan.3:28). We zien dit ook bij Daniël in de leeuwenkuil (zie het gesprek van Darius met Daniël in Dan.6:21-23). We lezen in Lukas 17:15-19 van de genezen Samaritaan die God verheerlijkte en eerde. In deze voorbeelden uit de Bijbel wordt ons in de praktijk getoond wat de Heere ons leert in Psalm 50:23: "Wie dankoffert, die zal Mij eren; en wie zijn weg wel aanstelt, die zal Ik Gods heil doen zien."

2.3.5 Geestelijk vrucht dragen

Lezen: Johannes 15:1-17

Ik wil het nog verder hebben over het dragen van geestelijke vrucht, zoals we dit tegenkomen in het onderwijs van Christus in Johannes 15. Hij leert ons daarin dat Hij de ware Wijnstok is en Zijn Vader de Landman. De ranken zijn de christenen. Als een christen in Christus geen vrucht draagt, wordt hij weggenomen (vs.2). De hemelse Vader wordt door zo'n uitwendig christen niet geëerd en hij wordt daarom ook weggeworpen, om in het vuur te worden verbrand (vs.6). Als iemand vruchteloos de in de hof van de kerk des Heeren verkeert, dan wordt door hem "de eer weggevoerd". In een wijnstok mogen alleen maar vruchtdragende ranken zijn; als er zijn die geen of te weinig vrucht voortbrengen, moeten ze worden verwijderd. In de plaats van deze nutteloze ranken kunnen betere uitgroeien. Bovendien nemen ze ook voedsel weg, zodat ze schadelijk zijn voor de andere ranken. Als u weinig of geen goede vrucht voortbrengt, bent u als een onnutte rank in de wijnstok. U verkeert dan in de hof van de kerk tot oneer van de Heere. Zie daarom de absolute noodzaak om geestelijk vrucht te dragen!

Eigenlijk is gewoon of middelmatig vrucht dragen nog niet genoeg. In Johannes 15:8 lezen we namelijk dat Christus ons voorhoudt: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult Mijn discipelen zijn." Veel vrucht dragen houdt in veel geestelijke levenssappen en kracht ontvangen om ze te kunnen dragen. Eer God door veel vrucht te dragen!. U ziet dat het "kracht ontvangen, vrucht dragen en God eren" onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn.

2.3.6 Reiniging

Hij die vrucht draagt, mag ook meer vrucht verwachten. We lezen namelijk in Johannes 15:2: "En al wie vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage." Een vruchtdragend christen wordt door de Heere zodanig bearbeid, gesnoeid en gevoed dat hij nog meer vrucht zal gaan dragen tot eer van Hem. De Heere geeft kracht om te overwinnen, zodat een gelovige tot Gods eer mag leven. In 1 Johannes 3:3 lezen we echter ook: "En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelf, gelijk Hij rein is." We moeten dus ook strijden om te overwinnen, opdat "weggevoerde eer" en "verdwenen heerlijkheid" door Gods genade weer mogen terugkeren. Kracht en strijd zijn nodig om uit de "kerker Ikabod" te kunnen ontsnappen. "Ikabod-christenen" hebben een reinigingsproces nodig. Wettische mensen zijn geneigd om het buitenste van de drinkbeker te reinigen, terwijl de boosheid en hoogmoed van binnenuit blijft opborrelen.

We hebben reiniging van Gods kant nodig. Deze genade wordt ons in Zijn Woord aangeboden. Onderzoek Titus 2:11-14.

De doopleerlingen (catechumenen) in de eerste christelijke tijd kregen voor de doop een wit kleed. Voor zover ik weet werd bij de doop in die tijd tot hen gezegd: "Bewaar dit kleed rein (of wit) tot op de dag van Jezus Christus." Het is duidelijk dat er telkens vuile plekken komen op het ontvangen kleed der gerechtigheid van de gelovigen. Iedere zonde, in gedachten, woorden of daden is een vuile plek op dit kleed. Het is daarom nodig in het leven van Gods kinderen dat ze dagelijks in het geloof gebruik moeten maken van het reinigend bloed van de Heere Jezus Christus. We hebben een dagelijkse bekering nodig en we dienen heilig (afgezonderd en toegewijd) voor de Heere te leven in een weg van heiligmaking. Probeer echter niet om de vuile vlekken in eigen kracht uit het door de zonde weer bezoedelde kleed te halen. Dan komen we weer in een wettisch leven terecht. Nee, we moeten onze zonden dagelijks betreuren en belijden voor de Heere. De apostel Johannes houdt ons voor in 1 Johannes 1:9: "Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid." Dat is geloofswerk... en geen wettisch poetsen.

Het is dus onze taak om al onze dagelijkse zonden op te merken en hiermee berouwvol voor reiniging tot de Heere te gaan. Dan zullen de gelovigen de woorden van 1 Johannes 1:9 in de praktijk mogen ervaren. Zo mogen de gelovigen zien op Gods beloften en hun reinigmaking en heiligmaking buiten zichzelf in Christus zoeken. Deze zaken mogen echter niet alleen theorie blijven. Als we dit alleen leerstellig beamen, is het niet genoeg tot verheerlijking van God. Als we dit in de praktijk mogen beoefenen, mag de weggevoerde eer weer terugkeren, want dan is de Heere opnieuw in ons midden. Hebt u wel eens iets van de heerlijkheid des Heeren mogen ervaren in uw leven? Is deze voor uw beleving door eigen schuld weggevoerd? Kom dan weer op de weg tot herstel, zoals die in Gods Woord wordt voorgesteld! Handel volgens de bijbelse voorschriften:

We dienen ons te reinigen:

- in gehoorzaamheid aan de waarheid (1 Petr.1:22)
- door het geloof (Hand.15:8-9)
- door het bloed van Christus (Hebr.9:14, 1 Joh.1:7)
- door persoonlijke reiniging (2 Kor.7:1).

In deze weg kunnen we door Gods genade van een "Ikabod-christen" een "toegewijd christen" worden, die weer mag delen in een teruggekeerde heerlijkheid, en die Gods eer weer mag bedoelen!

Toen de Israëlieten in Kanaän kwamen, moesten ze de overgebleven heidenen in dit land uitroeien, maar ze waren hierin ongehoorzaam. Deze overgelaten heidenen werden hun tot een strik. (Richt.2:2-3.) Ze werden door hun zonden besmet, en de eer van God werd weggevoerd (Ikabod!). Roei daarom de overgebleven en opgekomen zonden in uw leven door het geloof uit! Door het geloof zijn de muren van Jericho gevallen en koninkrijken overwonnen (zie Hebr.11:30, 33) en door het geloof moeten ook de zonden in ons leven worden bestreden en uitgeroeid. Het verkregen en beoefende geloof ontvangt van de Heere kracht om te overwinnen... Zelf hebben we geen kracht tegen deze grote menigte van zonden, en daarom moeten we alle hulp en kracht van de Heere verwachten.

2.3.7 Toewijding

Het grote gebrek onder de reformatorische christenen is het gemis aan en het streven naar volledige toewijding aan de Heere. Als we God als onze Meester en Heere willen dienen en vereren, moeten we Hem beslist als een gewillige, volledig toegewijde slaaf (doulos) dienen. Het komen tot een nieuwe toewijding kan in het geestelijk leven gezien worden als "een tweede bekering".

Veel gelovigen missen helaas zo'n toegewijd leven. Dit zijn "vleselijke christenen", die nog moeten worden bekeerd tot "geestelijke christenen". Geestelijke christenen zoeken allereerst Gods eer te bedoelen in hun leven. Zij willen zich volledig aan Hem overgeven en alles wat ze hebben geheel tot Zijn beschikking stellen. Ze zijn bereid en beschikbaar gemaakt tot Zijn dienst. Ze kunnen het meezingen vanuit het diepste van hun hart:

Neem mijn leven, laat het Heer,
toegewijd zijn aan Uw eer.
Neem mijn handen, maak ze sterk,
trouw en vaardig tot Uw werk.

Neem mijn stem, opdat mijn lied,
U, mijn Koning, hulde biedt.
Maak, o Heer, mijn lippen rein,
dat zij Uw getuigen zijn.

Neem mijn zilver en mijn goud,
dat ik niets aan U onthoud.
Dat mijn kennis t' allen tijd
zij aan Uwe dienst gewijd.

Neem ook mijne liefde Heer,
'k leg voor U haar schatten neer.
Neem mijzelf en voor altijd,
ben ik aan U toegewijd.

Kent u deze toewijding? Voelt u een sterke innerlijke aandrang om uw leven te leggen op het altaar voor de Heere? Wilt u uzelf met alles wat u hebt voor Hem opofferen? Dit is wel nodig om veel vrucht te mogen dragen voor de Heere - om Hem hierin te verheerlijken.

Paulus roept ons daartoe op in Romeinen 12:1: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst." Zo behoort het te zijn, dat is het normale christelijke leven! Zo wil de Heere Zijn kinderen hebben. Dan mag er ook geestelijke blijdschap en vrede in het hart zijn van de gelovige, omdat de Heere hem daarmee vervult, en dan mag hij ook overvloedig zijn in geloof, hoop en liefde, in het prijzen en verheerlijken van de Heere; ja, dan mag er de kracht van de Heilige Geest worden ervaren, om hierin te overwinnen!

Laten we ons dan maar overgeven aan de leiding en kracht van de Heere, opdat Zijn doel in ons leven mag worden bereikt, opdat wij een heilig, rein en in Christus

volkomen toegewijd christen mogen zijn! Mag en wilt u het lied van H. Lieberton gelovig meebidden en -zingen:

Jezus, vol liefde, U wilt ons leiden,
wij prijzen U als onze Heer.
Kom met Uw kracht, o Heer,
en vul ons tot Uw eer,
kom tot Uw doel met ieder van ons.
Maak ons een volk Heer, heilig en rein,
dat U, Heer, volkomen steeds toegewijd zal zijn.

Ja, om te overwinnen tot Gods eer hebben we als gave vanuit de hemel nodig: goddelijke leiding, kracht, heiligheid, reinheid en toewijding.

Ik wens het u en alle christenen toe, wat Paulus schrijft in Romeinen 15:13: "De God nu der hoop vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop, door de kracht van de Heilige Geest."

2.4 Historische vonken 2

2.4.1 Graaf Von Zinzendorf (1700-1760)

P.M. Legêne is voorzitter en secretaris geweest van het Zeister Zendingsgenootschap. Hij heeft het boek "Zinzendorf" geschreven (inleidend woord: januari 1938). Daarbij vervaardigde hij ook het indrukwekkende boek "Graaf Von Zinzendorf, de man die maar één passie had". Hij schrijft daarin, dat de kleine Nikolaus Ludwig op de dag van zijn geboorte aan de Heere werd opgedragen: "Als doopgetuige trad op dr. Philipp Spener, de grondlegger der christelijke gemeenschapsbeweging, de stichter van de "kerkjes in de kerk". Dit was geen toeval, want zó werd deze grote man in het Koninkrijk Gods met de kleine Ludwig verbonden; hij leefde als een vader met hem mee en oefende grote invloed uit op zijn geestelijke vorming. Na de doop nam Spener het kind op zijn armen, zegende het en sprak de profetische woorden uit dat hij geboren was tot grote dingen in het Koninkrijk Gods en dat hij tot een rijke zegen in de wereld gesteld was."

Er is geschat dat Von Zinzendorf wellicht het middel tot bekering van zo'n 50.000 mensen is geweest. Of hij daarvoor nu direct of indirect is gebruikt, weet ik niet. En of het om zo'n groot aantal gaat, dat weet de Heere alleen... We weten wel dat er tijdens zijn leven 226 zendelingen zijn uitgezonden door de hernhutterzending.

Nikolaus Ludwig von Zinzendorf werd op 26 mei 1700 geboren. Zes weken later overleed zijn vader. In 1704 hertrouwde zijn moeder met een koninklijke veldmaarschalk en moest ze, omdat er toen oorlog in het land was, een zwervend bestaan leiden. De kleine Ludwig werd daarom ondergebracht op het kasteel Grosshennersdorf bij zijn godvrezende grootmoeder, gravin Henriëtte Catharina von Gersdorf. Zij was de weduwe van een hoge Saksische ambtenaar. Daar woonde ook haar jongste dochter Henriëtte, die toen een gelovig, getuigend meisje van zestien jaar was. Deze grootmoeder en zijn tante hebben een grote invloed gehad op het geestelijk leven van de jonge Ludwig. Zijn grootmoeder was een briljante en praktiserende aanhangster van het piëtisme. In haar woonvertrek hoorde Ludwig dagelijks het

voorlezen uit de Bijbel en werden ook de geschriften van Luther, Spener en anderen godzalige leraars gelezen. Ze was goed geletterd, bestudeerde de Bijbel in de grondtalen, onderhield een briefwisseling in het Latijn, had dichterlijke gaven en heeft zelfs geestelijke liederen uitgegeven.

Zowel grootmoeder Von Gersdorf als tante Henriëtte hadden een rijk gebedsleven. Ludwig von Zinzendorf heeft goede voorbeelden gehad. De graaf getuigt zelf van zijn grootmoeder, dat het haar grote levenskunst is geweest: "bidden, geloven, stil zijn en op een wenk van God wachten om dan kruis noch moeite te ontzien". De gravin leed veel onder de verdeeldheid van de kerk en onder de lauwheid van de christenheid van die dagen. De kleine Ludwig is er getuige van geweest, hoe ze dat alles met Jezus biddend besprak en Hem om een opwekking in de kerk smeekte. Hij laat verder weten: "Van haar heb ik mijn beginselen; als zij er niet geweest was, dan was onze zaak nooit iets geworden." Hij bedoelde met deze beginselen: bidden, geloven en werken. In haar kasteel hield gravin Von Gersdorf piëtistische gezelschappen, zowel met goed ontwikkelde personen van adel als met de eenvoudige mensen. Ze hield regelmatig godsdienstige bijeenkomsten met haar personeel en met boeren en arbeiders die op haar grondgebied woonden. Zulke godsdienstige, piëtistische gezelschappen werden toen in heel Duitsland aangetroffen. Het voorbeeld van Spener, in het houden van zulke collegia pietatis, vond dus goede navolging.

Ik wil de bevindelijke weg van Ludwig von Zinzendorf doorgeven: hoe hij "van de zoekende piëtist de blijmoedig-getuigende zendeling" werd. Ik hoop dat dit voorbeeld tot veel nut zal mogen zijn, ja, dat de Heere het zal willen gebruiken tot opwekking van rokende vlaswieken, zodat ze ook "heldere vlammen" en blijmoedige getuigen zullen worden. We dienen immers ernaar te staan om een brandende fakkel in de hand van de Heere te mogen zijn. Op die wijze kunnen we ook worden gebruikt om anderen in vuur en vlam te zetten door en voor de liefde van de Heere Jezus Christus!

Helaas zijn heel wat brandende fakkels ook verachte fakkels (geweest). Zoals Ludwig von Zinzendorf worden vurige gelovigen door velen niet begrepen en gewaardeerd.

2.4.2 De school der verbrijzeling

Op tienjarige leeftijd is Ludwig von Zinzendorf op kosten van zijn grootmoeder voor verdere opvoeding naar het paedagogicum van August Herman Francke in Halle gezonden. Daar werden zijn verlangens tot het zendingswerk al opgewekt door zendingelingen die er hun verlof doorbrachten.

Het paedagogicum van Francke is ook wel "de school der verbrijzeling" genoemd. Von Zinzendorf heeft later verklaard dat het komen op deze school het begin is geweest van de ongelukkigste tijd van zijn leven. Ludwig werd daar door een sluwe en huichelachtige voogd in een kwaad daglicht gesteld. Op een harde wijze werd gepoogd Ludwig in een berouwvolle en vernederde toestand te krijgen. Hij was volgens zijn opvoeders te hoogmoedig. Deze piëtisten waren van mening dat hij tot een diepgaand schuldbesef moest worden gebracht (Legêne gebruikt hierbij zelfs het woord "wroeging"). Ze dachten namelijk dat God slechts het verbrijzelde hart genadig kon zijn. Hierin zien we de geest van een voorwaardelijk Evangelie. Bovendien blijkt dat zij een voortgaande verbrijzelde en bekommerde zieletoestand als een zeer belangrijk kenmerk van genade zagen.

Ludwig heeft zes jaren in Halle op school gezeten. Daarna werd hij door zijn voogd en oom verplicht om rechtswetenschap op de universiteit in Wittenberg te studeren.

2.4.3 Verdere ontwikkelingen

Na zijn studietijd moest Ludwig een twee jaar durende reis door een aantal Europese landen ondernemen. Op deze reis zag hij het schilderij van Domenico Feti, waarop Jezus met de doornenkroon was afgebeeld. Hij las het onderschrift: "Hoc feci pro te; quid facis pro me?" ("Dit deed ik voor U; wat doet gij voor Mij?"). Dit heeft hem zeer aangegrepen. In Holland verdiepte hij zich in het calvinisme. Hij kreeg een diep respect voor mannen van het calvinisme. Het is duidelijk dat Von Zinzendorf zocht naar eenheid, wat hem in zijn tijd door velen niet in dank is afgenomen. Dit heeft hem juist veel strijd en moeite gekost. Hij was als lutheraan de Augsburgse confessie toegedaan en een aanhanger van de leer van de rechtvaardiging door het geloof alleen. Hij geloofde daarbij dat er geloofseenheid mogelijk was van hen die de Heiland liefhadden, ondanks verschillen in belijdenis of kerk. We worden immers in de Bijbel opgeroepen om eensgezind te zijn naar Christus Jezus - door Hem en in Hem kunnen we één zijn!

(Onderzoek in dit verband de teksten: Rom.12:16; Rom.15:5-7; 2 Kor.13:11; Filip.2:1-11; 1 Petr.3:8.)

In 1721 heeft hij landgoed Berthelsdorf in Saksen van zijn grootmoeder gekocht. Van 1722-1731 heeft hij als raadgever aan het hof van de koning gediend. In 1722 is hij in het huwelijk getreden met de gelovige, vrome gravin Erdmuthe Dorothea van Reusz te Ebersdorf. Hij kwam tot het besluit om op het landgoed Berthelsdorf een "modelgemeente" te stichten. Met zijn geestelijke vriend Baron Friedrich von Watteville, de predikant Schäfer von Görlitz en kandidaat Rothe maakte hij een broederlijk verbond ter bevordering van de evangelieverkondiging. Rothe werd predikant op het landgoed. Zo kwamen er in de loop der jaren steeds meer "medestrijders" te Berthelsdorf.

2.4.4 Door genade alleen!

Zijn vrouw Erdmuthe kwam van het landgoed Ebersdorf in Thüringen, waar in die tijd ook een bloeiend piëtistisch leven heerste. Legêne laat ons weten dat er op het slot Ebersdorf een kleine oecumenische gemeente was van gelovigen uit verschillende kerkelijke richtingen, "die zonder veroordelingen van elkaar, in liefde en eendracht des geestes met elkaar omgingen en samen alles deelden, ook de sacramenten". Von Zinzendorf zag hier "een eenheid der liefde tot Christus". Hier had een ieder wel een eigen opvatting, terwijl men ook de opvatting van de anderen eerbiedigde.

In deze "huis- en dorpsgemeente" heeft Ludwig persoonlijk een rijke zegen mogen ontvangen. De zus van Erdmuthe, de vrome gravin Benigna, werd daar door de Heere gebruikt om Ludwig tot een helderder geestelijk licht en inzicht te brengen. Legêne verhaalt ons dat er nog een stuk van de oude piëtist in Ludwig was blijven leven. Hij vervolgt: "Dat moest worden uitgeroeid, alvorens God hem tot Zijn dienst kon gebruiken. Hij moest geheel tot rust komen in de genade van Christus, los van al het menselijk doen. Tot nu toe had hij steeds op het standpunt gestaan, dat wij mensen eerst aan zekere voorwaarden moesten voldoen, tot een bepaalde graad verbrijzeld moesten zijn, voordat God ons Zijn genade kon schenken. Hier zou hij een "geweldige sprong uit de piëtistische wettelijkheid in het heldere licht van het leven uit genade" mogen doen. Met haar bracht Zinzendorf uren, ja dagen door in diepzinnige gesprekken over het heil in Christus. Het eind daarvan was dat Zinzendorf een sprong waagde "in de bodemloze diepte van de genade Gods in Christus" en ervaren mocht dat het

water hem droeg. Hij begreep nu dat genade niet is een betaling voor één of andere prestatie van ons, niet het gevolg van een bepaalde levenshouding bij ons, maar dat Gods genade ons behoudt, gelijk het water van de zee de vissen omgeeft. Hij zag nu de genade dieper dan de (...) oceaan, hoger dan de hemel, wijder dan de wolken gaan en langer dan de eeuwigheid. Hij zag licht, wonderlijk licht alom, en dat licht stroomde zijn leven binnen." Zinzendorf heeft in die nacht één van zijn mooiste liederen gedicht. In een vrije vertaling luidt het laatste couplet:

O, Woord van God, Gij eeuwig Licht,
gij glans des Konings aller eren,
o, liefde die de hemel breekt,
om bij zondaars in te keren!
Ik vat 't niet; maar met heel mijn hart
wil 'k vast op Uw genade bouwen;
al kan mijn oog U niet aanschouwen,
ik heb U lief in vreugd en smart.

2.4.5 De weg naar een getuigend leven...

In het geestelijk leven van de jonge Ludwig von Zinzendorf zijn veel herkenbare zaken te vinden voor reformatorische bevindelijken. De geloofs- en bekeringsgeschiedenis van graaf Von Zinzendorf is een uitnemend voorbeeld van de overgang van het onder ons bekende naar binnengekeerde piëtisme naar het actieve piëtisme van het getuigende geloofsleven. Bij hem vinden we de aansluiting van de protestantse ervaringsvroomheid naar het vervullen van de zendingsroeping.

Het heeft veel strijd en lijden gekost bij Von Zinzendorf. Hij heeft veel tegenstand van de godsdienst moeten ervaren, zowel van de lutherse dode orthodoxie als van het piëtisme. En ook door Hollandse reformatorische calvinisten is hij tegengestaan en werd hij lange tijd niet begrepen. Pas na zijn dood zijn ze de hernhutters van de Moravische zendingskerk meer en meer gaan waarderen. Von Zinzendorf had ook zijn eenzijdigheden en onjuistheden, vooral op theologisch gebied, maar dat neemt niet weg dat de Heere hem en zijn werk rijk heeft willen zegenen. Hij was een Christocentrisch prediker - en zoals dit ook later bij Spurgeon het geval is geweest, heeft dit een zegenrijk effect gehad. Het is duidelijk dat de Heere zo'n prediking wil gebruiken tot Zijn eer en tot zaligheid van zielen. Von Zinzendorf handelde grotendeels naar het gevoelen dat in Christus is. In de praktijk is hij direct en indirect gebruikt tot grote uitbreiding van het Koninkrijk Gods. Het is waar, wat er op zijn grafsteen staat geschreven: "Hij was gezet om vrucht te dragen, een vrucht, die blijft".

2.4.6 Bedelaar en overwinnaar

Als we kracht willen hebben om te kunnen overwinnen, moeten we niet blijven hangen in zwakkere, wettische ervaringen. Dit kan ontstaan door de vermenging van wet en Evangelie. We dienen wel "een afhankelijk lam" te zijn in onze eigen zaak, maar tegelijk behoren we ook "een krachtige leeuw" te zijn in de zaak van de Heere. Dit klinkt paradoxaal (schijnbaar tegenstrijdig), maar zo gaat dat nu eenmaal in het geloofsleven. Ook Paulus kende dit, zoals hij dit getuigt in 2 Korinthe 12:9-10, nadat hij gesproken heeft over de doorn in zijn vlees: "En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone. Daarom heb ik

een welbehagen in zwakheden, in smaadheden, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus' wil; want als ik zwak ben, dan ben ik machtig."

Ik wil in dit verband ingaan op de woorden die ds. Francke tot de jonge Ludwig sprak (zoals Legêne ze ons doorgeeft): "Want slechts de verbrijzelde van hart kan God genadig zijn. Voor een graaf is er geen plaats in Gods hemel, doch alleen voor een bedelaar, die met een hart vol wroeging komt en genade zoekt in het bloed van Christus." "Verbrijzeling" is hier dus geen vrucht van het geloof, maar een voorwaarde vooraf! Dit is herkenbaar binnen het gedachtegoed van het hypercalvinisme. Het is typisch dat het woord "wroeging" wordt genoemd in plaats van het bijbelse begrip "berouw". Wroeging betekent ook "gewetensknaging" en wordt geleden in de hel. In berouw zit het woord "rouw", dat erop kan duiden dat het gaat om het verdriet dat men een ander heeft aangedaan. Rouw heb je vanwege een ander. Waar berouw is, heeft de Heere in het hart gewerkt en het komt voort uit de liefde tot God, Die we door onze zonden hebben vertoerd en bedroefd. "Spijt" kan voortkomen uit vrees voor de straf en uit het gemis dat we er zelf door hebben. En als spijt uitmondt in "wroeging", dan ziet dit meer op het feit dat we het nooit meer goed kunnen maken.

Het blijkt dat men in het latere piëtisme nogal eens werkte met superlatieven (men gebruikt dan woorden en zaken in de overtreffende trap). Dit doet men om toch maar vooral de diepgang van de zaken (die moeten worden beleefd) aan te tonen. Het is de vraag of men dan wel recht doet aan bijbelse maat die wordt gesteld in de geestelijke ervaring van het heil. Hierdoor worden ook twijfel en wetticisme in de hand gewerkt. Men blijft steeds maar niet voldoen, men schiet telkens weer tekort. Men wil zich steeds maar meer "opwerken" om tot een diepere beleving of hogere stand in het geestelijk leven te geraken.

Laten we in onszelf maar een gewone begenadigde zondaar blijven, die alles van de Heere moet ontvangen! In het zoeken naar het bijzondere schuilt nog te veel menselijke hoogmoed en ongelooft. Men wil dan wat bijzonders zijn op geestelijk gebied, of men streeft er naar om iets bijzonders te ervaren in het zoeken naar zekerheid. Luther kon niet meer worden dan een geestelijke bedelaar, maar hij was ook verzekerd van zijn aandeel in de gerechtigheid van Christus. Kort voor zijn dood heeft Luther zijn laatste, betekenisvolle woorden geschreven: "Wij zijn bedelaars. Hoc est verum, dat is waar." Bedelaar-zijn is echter een vrucht van genade en geen voorwaarde om genade te mogen ontvangen. Lopen niet veel piëtisten gevaar om te vervallen in een oudtestamentische, wettische geloofsbeleving? Laten we oppassen voor de vermenging van wet en Evangelie! De oude zuurdesem moet blijvend worden uitgezuiverd. Ook hiervoor is een steeds weer nieuwe reformatie nodig...

Ludwig Von Zinzendorf heeft een lange bekeringsweg naar het licht moeten doorleven. In zijn jeugd werd hij vaak in tweestrijd en vertwijfeling gebracht. Hij moest enerzijds van de genade van en in de Heere Jezus getuigen en anderzijds zat hij onder de beklemmende dwang van zware piëtistische theorieën. Hij dacht toen nog dat men, volgens deze theorieën, de dag en het uur van zijn bekering moest weten en een volkomen verbrijzeling moest hebben doormaakt, omdat men anders geen kind van God kon zijn. Hij was in die tijd van mening dat hij niet aan deze voorwaarden voldeed. Toch nam hij in die nood steeds weer de toevlucht tot Christus, en bleef hij arbeiden voor het behoud van de jonge mensen. Vanwege dat getuigen en evangeliseren werd hij vaak aangevallen door "de zware godsdienst" en de wereldse mensen. De godsdienst en de wereld spanden hierin samen. We zien dat de satan het getuigen van

de genade van God in de Heere Jezus het meest haat en bestrijdt. Niettemin heeft Von Zinzendorf door strijd en lijden heen geleerd te vergeten wie men zelf is, en dan, ziende op Jezus alleen, Hem gehoorzaam te dienen. Zelfs nadat hij tot helderder licht was gekomen in Ebersdorf, stond de moeder van Erdmuthe toch nog enigszins sceptisch tegenover de idealistische Ludwig en zijn godsdienstige opvattingen, ondanks het positieve oecumenische klimaat op het slot Ebersdorf. Volgens haar piëtistische inzichten was hij niet genoeg verbrijzeld en bouwde hij te veel op de verzoe-ning in Christus.

Zelfs godzalige piëtistische gelovigen kunnen geestelijk moeite hebben met getuigende christenen, omdat ze vast kunnen zitten in hun enghartige achtergronden. Het is duidelijk dat naar-binnen-gekeerde gelovigen een persoonlijke opwekking nodig hebben, om naar-buiten-gekeerde, getuigende gelovigen te worden. Zij moeten net als de discipelen "kracht van omhoog" ontvangen om getuigen te kunnen zijn. Christus heeft het Zijn leerjongeren vlak vóór Zijn hemelvaart toegezegd: "Maar gij zult ont-vangen de kracht van de Heilige Geest, Die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde (Hand.1:8)."

In de kerkgeschiedenis zien we deze heilservaring steeds weer terugkeren, vooral tijdens opwekkingen en de uitbreiding van Gods Koninkrijk door middel van zending. En weten we ten diepste niet het antwoord op de vraag, hoe het komt dat er zoveel innerlijke weerstand is tegen deze heilservaring? Waarom willen zelfs heel wat vrome gelovigen het niet erkennen dat deze ervaring nóg bestaat en nóg nodig is om een vruchtbare getuige te kunnen zijn?!...

Ludwig von Zinzendorf had zijn fouten, eenzijdigheden en zonden, die hij door genade berouwwol heeft mogen betreuren. Hij kwam daar naar de mensen toe ook voor uit. Legêne geeft te kennen: "Maar één ding werd hem, hoe langer hij met Jezus leefde, zó duidelijk, dat het al het andere in de schaduw stelde: "Mijn genade is u genoeg". Daar leefde hij uit. Dat was de fontein, waaruit hij voortdurend putte. En die fontein werd voor hem nooit leeg. Integendeel, hij ontdekte eerst langzamerhand de bodemloze diepte daarvan. Daarheen droeg hij op zijn biddend hart iedere ziel, waarmede hij in aanraking kwam. In zijn zakboekje had hij meer dan duizend namen staan van mensen, die om voorbede gevraagd hadden, of voor wie hij uit eigen beweging bad. Geen zonde was zo groot, of hij wist uit ervaring, dat de genade in Christus nog groter was." We zien in Von Zinzendorf ten diepste een Christo-centrisch reformato-ri-sch christen, die het persoonlijk moest hebben "van genade alleen"; die zich allereerst hield aan "de Schrift alleen", en die leefde "door het geloof alleen". En hij wist het: "God alleen de eer!"

2.5 Nieuwe en oude wijn

De oude verzakte en ingezakte dode orthodoxie moet worden vervangen door de levende praktijk der godzaligheid, zoals dit bij de Nadere Reformatie al is ingezet. We weten dat deze verandering door het werk van de Heilige Geest tot stand kan komen. We dienen in een ingezonken toestand door Gods genade ons gebrek te zien en te gaan verlangen naar een herleving. We zien door de kerkgeschiedenis heen tijden van verval en opleving. Positieve vernieuwingen zijn veelal bestreden door mensen die vastgeroest waren in oude ingezonken praktijken. Daarom is een voortgaande

vernieuwende reformatie blijvend nodig! In stilstaand water wordt het leven belemmerd en bedreigt - daarom moet er weer beweging en stroming in komen...

Christus kwam in de ogen van de orthodoxe joden ook met "een nieuwe leer" (Mark.1:27). Deze had namelijk zichtbare uitwerking op en macht over de onreine geesten. Jezus werd door de orthodoxe, ongelovige joden nog het meest bestreden. Deze hebben Hem uiteindelijk aan het kruis laten nagelen. De Heere Jezus leert ons in Mattheüs 9:16-17: "Ook zet niemand een lap ongevold laken op een oud kleed; want zijn aangezette lap scheurt af van het kleed, en er wordt een ergere scheur. Noch doet men nieuwe wijn in oude leren zakken; anders zo bersten de leren zakken, en de wijn wordt uitgestort, en de leren zakken verderven, maar men doet nieuwe wijn in nieuwe leren zakken, en beide te zamen worden behouden."

In de studiebijbel wordt hierbij verklaard: "Het oude kleed van het Jodendom kan men niet met nieuwe lappen herstellen en de nieuwe wijn van het Evangelie kan men niet in oude zakken bewaren. (...) De kern is: het Jodendom met zijn op de wet gerichte vroomheid (inclusief vastentijden) en het Evangelie met de doorbraak van het Koninkrijk van God zijn totaal onverenigbaar. De nieuwe inhoud van het Evangelie vereist een nieuwe vormgeving."

De genoemde stelling en uitleg is een in de kerkgeschiedenis steeds terugkerende werkelijkheid en praktijk. Zo was het ook praktijk bij de Reformatie (in de roomse kerk) en bij Von Zinzendorf. Zo dient er ook nu een exodus te komen uit de dode orthodoxie naar het getuigend christelijk leven. De naar binnen gekeerde vroomheid moet naar buiten toe gaan uitbotten, om vervolgens zichtbare vrucht te gaan dragen.

We lezen ook in Lukas 5:36-39 de gelijkenis over nieuwe en oude wijn, die men respectievelijk in oude en nieuwe leren zakken moet doen. De nieuwe gistende wijn moet de ruimte krijgen in nog rekbare nieuwe leren zakken. Ik zie er nog een actuele les in. We dienen te letten op de effectiviteit, op de goede uitwerking. Werken oude vormen en tradities niet meer goed, durf dan "nieuwe wijn" te proberen. Het probleem is echter dat iemand die oude drinkt, niet terstond nieuwe begeert, want hij zegt: "De oude is beter" (volgens Luk.5:39). We dienen er wel goed op te letten dat we de goede zaken in onze tradities, gewoonten en benaderingsvormen bewaren. Onze belangrijke bijbelgetrouwe en reformatorische leerstellingen mogen we natuurlijk niet opgeven. Deze zijn onder meer vastgelegd in onze belijdenisgeschriften. Als we het hebben over "de oude wijn" is het goed om Christus' rede tegen de joodse wettische leiders in Mattheüs 23 erbij te betrekken. We zien daarin dat het gaat over de verkeerde grondhoudingen van de dragers en bewakers van de oude joodse orthodoxie. Zij worden ontmaskerd in hun schijnheiligheid, eerzucht en overdreven wetticisme. Daarbij was hun levenspraktijk niet in overeenstemming met de leerstellingen die zij propageerden. Zij legde overdreven nadruk op kleinere zaken van de wet, terwijl de zij belangrijker zaken min of meer verwaarloosden. In vers 23 lezen we dat zij het gewichtigste deel van de wet, namelijk het oordeel (het liefhebben van de naaste met rechtvaardigheid), en de barmhartigheid en de trouw verwaarloosden.

Als ik het heb over "de oude wijn" wil ik wijzen op verkeerde wettische grondhoudingen, zoals bij de schriftgeleerden en farizeeën, waardoor de kernen van de reformatorische leer en praktijk in het gedrang komen. Bij "de nieuwe wijn" gaat het mij over het: "alleen door de Schrift, alleen door genade en geloof... zodat God alleen de eer ontvangt!"

We dienen er wel rekening mee te houden dat bepaalde traditionele zaken en grondhoudingen niet meer zo aansluiten en passen bij de behoeften van de moderne cultuur. Dit moet ons duidelijk zijn. Moeten we dan goede oude gewoonten en zaken

als "oude wijn" wegdoen? Dat is niet nodig. Wie deze begeert en wil drinken, moet daartoe in de gelegenheid worden gesteld. Volgens Christus "is een ieder Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, gelijk aan een heer des huizes die uit zijn schat (voorraad) nieuwe en oude dingen voortbrengt (Matth.13:52)". Let erop dat "nieuwe dingen" zelfs eerst worden genoemd. De studiebijbel verklaart hierbij: "Al naar gelang de situatie van de hoorders kan hij het één of het ander onderwijzen." Wees dus de joden een jood, de Grieken een Griek, en benader zo ook jongeren en buitenkerkelijken.

Durf daarbij ook nieuwe (evangelisatie)middelen te gebruiken! Ik bedoel natuurlijk niet de wereldse middelen, maar denk meer aan de persoonlijke uitstraling en zaken als "aandacht, liefde en zorg". Tijdens de opwekkingen waren het ook niet de moderne wereldse middelen die het deden. Bovendien kwam de Heilige Geest in die tijden met bijzondere kracht, zodat zelfs minder geschikte middelen werden gebruikt. Toch dienen we de nieuwe ontwikkelingen in de gaten te houden en als het goed is naast de oude ook nieuwe dingen voort te brengen uit de schat van het hart.

De Farizeeën die niet in Jezus wilden geloven, waren van mening dat ze de beste ("oude wijn") al hadden bereikt, zodat ze geen noodzaak zagen om iets anders te proberen. Maar ze konden er niet over oordelen, omdat ze de nieuwe nog niet hadden geproefd. Zo is het ook nu nog.

Om de moderne gistende kloven te kunnen overbruggen, zullen we nieuwe passende, rekbare middelen moeten gebruiken. Zoveel mogelijk gemeenteleden dienen hiertoe te worden ingezet. In onze kille, individualistische en materialistische samenleving dienen "hoofd, hart en handen" te worden aangewend om het reddend, vertroostend en aloude Evangelie de postmoderne mens voor te houden. Het Evangelie moet namelijk ook zichtbaar worden gemaakt in daden van liefdevolle aandacht, hartelijke warmte en hulpvaardigheid. Laten we trachten om de ongelovigen en onbekeerde jongeren door een oorlog van liefde voor Christus te winnen! Is dit niet de bijbelse weg, waarop zegen is te verwachten? Waarom zijn sommigen zo bang om nieuwe mogelijkheden te beproeven en te toetsen op de effectiviteit? Willen ze het eigenlijk wel proberen? Zijn ze niet bevooroordeeld? Als de Heere werkelijk een opwekking zou geven, zouden ze vanzelf de nieuwe wijn gaan proberen... en dan ze zouden er heerlijk door worden verkwikt!

3. CHRISTUS NAVOLGEN...

Vanuit onszelf kunnen we geen lichtend voorbeeld zijn. We hebben hiertoe het Licht der wereld, de Heere Jezus Christus, nodig. We dienen door genade en het geloof in Hem te zijn en te blijven. Zijn licht en liefde moeten ons doorstralen, zodat we het ook verder kunnen uitstralen. De bijbelse weg tot opwekking en vrucht dragen ligt in de geloofsgemeenschap met Christus. Om een goed en aantrekkelijk voorbeeld te kunnen zijn, dienen we hierin de Heere Jezus na te volgen. Hierdoor kunnen door Gods genade ook anderen voor Christus worden gewonnen.

We dienen Christus na te volgen:

- door in Hem te blijven
- in het kruisdragen
- in opoffering

- in daden
- in de levenswandel
- in het getuigen.

3.1 Door in Christus te blijven

Gelovigen kunnen het niet in eigen kracht. Wij kunnen de Heere God niet werkelijk eren en onze naasten niet echt dienen vanuit onszelf. In Johannes 15:8 leert Christus ons: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult Mijn discipelen zijn."

Hoe kunnen we dan goede discipelen zijn en Christus naar behoren navolgen? Het antwoord vinden we in Johannes 15:4-5, waar de Heere Jezus ons voorhoudt: "Blijft in Mij, en Ik in U. Gelijkewijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft; alsoo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen." Het is dus nodig dat er een afhankelijk en aanhankelijk geloofs- en gebedsleven is. Verwacht het daarom alles van de Heere en probeer het niet in eigen kracht te volbrengen. Gregorius Nazianzenus (329-390) geeft ons te kennen: "Het christendom is een navolging van Christus." En Bernardus (van Clairvaux? - 1090-1153) leert en vermaant ons: "Er zijn vele christenen die niets van Christus in zich hebben. Christenen zonder Christus, och, tracht er naar dat gij één met Christus moogt zijn, om Christus niet alleen in uw Bijbel, maar in het bijzonder ook in uw hart te hebben!"

3.1.1 In het kruisdragen

De Heere Jezus roept ons op om Hem te volgen en na te volgen.

In Mattheüs 16:24 lezen we dat Jezus tot Zijn discipelen zei: "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij." Het is een radicaal volgen en navolgen, waarbij al het andere naar een lagere plaats moet verdwijnen. Dit radicale komt wel uit in Christus' woorden in Lukas 14:26.

In het volgende vers zien we dat er ook kruisdragen aan is verbonden. De grote Kruisdrager houdt ons daarin voor: "En wie zijn kruis niet draagt, en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn." De Heere Jezus is ook de overste Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr.12:2). In het Engels (the King James Version) lezen we in vers 2: "Looking unto Jesus the Author and Finisher of our faith..." In onze taal kan met "Author" worden bedoeld: Schepper, Bewerker en Dader. Dit wijst er dus op dat Christus het in ons scheidt, bewerkt en doet. Het gaat in vers 2 ook over kruisdragen. Het is een kruisdragen samen met Hem - terwijl Hij voorgaat en voortleidt. Hij heeft het zwaarste deel gedragen. Hij heeft voor Zijn navolgers geleden en leidt ze voort.

Christus is de grote Medelijder en Helper in de nood... "Want in hetgeen Hij Zelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen, die verzocht worden, te hulp komen (Hebr.2:18)".

Zo dienen ook de gelovigen in navolging van hun Meester anderen te dragen en te helpen. Luther leert ons in dit verband: "Het rijk van Christus bestaat uit zulken die dragen, en uit zulken die gedragen worden." Het lijden ten onrechte te verdragen betekent voor de gelovigen een navolgen van Christus. In 1 Petrus 2:21 staat: "Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld

nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen." Geestelijke groei en heiliging worden vaak in de weg van kruisdragen en lijden bevorderd. Gelovigen worden door lijden geheiligd. Het van ds. R.M. MacCheyne afkomstige lied "Eens was ik een vreemd'ling..." verwoordt dit zo treffend in het laatste couplet:

Nu reis ik getroost onder 't heiligend kruis
Naar 't erfgoed hierboven, naar 't Vaderlijk huis.
Mijn Jezus geleidt mij door d' aardse woestijn.
"Gestorven voor mij", zal mijn zwanenzang zijn.

3.1.2 In opoffering

Een mens is van nature op zichzelf gericht; hij is dan in vele gevallen egocentrisch bezig. Beking houdt onder meer in dat een mens zich weer op God en Zijn eer richt. De gezonde gelovige houdt zich bezig met de vraag: "Hoe komt God aan Zijn eer!" Dit is ook het uitgangspunt van het calvinisme. Als het goed is, volgen we niet meer onszelf en onze vleselijke verlangens na, maar zijn we biddende navolgers van Gods wil en Christus. We worden daartoe opgeroepen in Efeze 5:1-2: "Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen; en wandelt in de liefde, gelijkewijs Christus ons liefgehad heeft, en Zichzelf voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer, Gode tot een welriekende reuk."

In de Bijbel wordt ons geleerd dat (zelf)opoffering tot eer van God één van de belangrijkste zaken in christelijk leven behoort te zijn. Daarop geeft de Heere ook veel vrucht. Het opofferen van onze eigen "ik", onze eigen zin en wil, om Gods wil te doen is dé grote verplichting die op ons rust. Dit heeft te maken met geloofsgehoorzaamheid. We dienen vooreerst te zoeken naar Gods wil in ons leven, om deze vervolgens op te volgen. Gods wil kunnen we vinden in Zijn Woord. Door het biddend en naarstig onderzoek van Zijn Woord kunnen we Zijn wil voor ons steeds meer leren kennen. De groei in het geestelijk leven heeft te maken met meer toewijding aan God en meer zelfopoffering tot Zijn eer. Dat maakt zelfs onze redelijke godsdienst uit. Paulus spoort ons daartoe ook aan in Romeinen 12:1: "Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen van God, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst."

Wij weten dat de Zelfofferande van Christus de meeste vrucht heeft voortgebracht, ja, een volkomen voldoening voor de zonden. Hij gehoorzaamde in alles de wil van Zijn Vader. Maar hoe moeten en kunnen de gelovigen Hem hierin dan navolgen?...

Christus verklaart ons in Johannes 12:24-26: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, zo blijft hetzelve alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort. Die zijn leven liefheeft, zal hetzelve verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, zal hetzelve bewaren tot het eeuwige leven. Zo iemand Mij dient, die volge Mij; en waar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn. En zo iemand Mij dient, de Vader zal hem eren."

Hij spreekt over Zichzelf vanaf vers 23, maar daarna ook over Zijn volgelingen. Er wordt gesproken over "zijn leven". Met dit leven kan worden bedoeld "zijn eigen ik, zijn eigen zin en wil". In de navolging dient het zo ook te gaan met Zijn dienaar en volgelving. Een graankorrel moet sterven om vrucht te kunnen dragen. Zo dienen ook wij te sterven aan ons oude leven, onze eigen ik, onze eigen zin en wil, om in het nieuwe leven "van Christus in ons" Hem na te volgen. Doen we dit niet, dan blijft "onze graankorrel" alleen, en kunnen we geen gewenste vrucht dragen. Laten we dus niet

met "een boekje in een hoekje" op de graanzolder blijven zitten, maar stervend aan ons oude leven onszelf gaan opofferen voor onze naasten! (Zondag 33 van de H.Cat.) In het navolgen van Christus dienen er dus volhardende daden van liefde en trouw te komen. Hoeveel investeren we in onszelf en hoeveel in een ander? Hoeveel heeft Christus ons gegeven?! Is dat het navolgen niet waard? (Ps.81:12 ber.).

Bij het principe van "het stervende tarwegraan" kunnen we het principe van "het gaan van de tweede mijl" betrekken. Christus draagt ons op in Mattheüs 5:41: "En zo wie u zal dwingen één mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen." De Romeinse militairen van hoge rang konden in die tijd mensen dwingen tot het dragen van materieel over een bepaalde afstand. Een Romeinse mijl (milion) was 1478,5 m. De Heere Jezus vraagt van Zijn discipelen om vrijwillig méér te geven dan geëist wordt. Ik zie in het gaan van de eerste mijl dan ook het voldoen aan de godsdienstige verplichtingen - dit is dus eigenlijk de godsdienst "zonder offeren". Het vrijwillig gaan van de tweede mijl gaat gepaard met "zelfopoffering". Zonder offeren is er geen ware godsdienst en geen goede vrucht. Je gaat een tweede mijl "met een ander". Het gaat dus om investeringen van ons leven in het leven van een ander. Het gaat om het navolgen van Christus, door in Hem te blijven in het kruisdragen, in opoffering, in daden, in de levenswandel en in het getuigen.

(Joh.15:4-5, 1 Petr.2:21, Rom.12:1, Ef.5:1-2, Joh.13:14-17.)

De Heere Jezus heeft Zichzelf opgeofferd voor zondaren en is het land doorgegaan, goddoende...(Hand.10:38). De weg tot opwekking ligt in de navolging van Hem.

We zien in de kerkgeschiedenis dat het ook letterlijk kan gelden, dat een gelovige navolger(es) het leven verliest, waardoor de Heere veel vrucht heeft gegeven. Denk aan de vele geloofsgetuigen die zijn (dood)gemarteld.

De puritein Thomas Brooks (1608-1680) schrijft: "(Er zijn mensen) voor Christus gewonnen door het zien van het geduld van de christenen onder zware verdrukkingen en lasteringen om Christus' wil. Wij lezen van Cicilia, een arme maagd, die doordat zij al de beschuldigingen en lasteringen om Christus' wil genadig mocht dragen, het middel is geweest voor de bekering van 400 mensen tot Christus. Adrianus, ziende het liefelijk en blijmoedig gelaat van de bloedgetuigen onder al de verdrukkingen en lasteringen, werd bekeerd tot Christus, en leed naderhand zelf het bloedgetuigenis voor Christus. Justinus de Martelaar werd ook bekeerd door het opmerken van het heilige en blijmoedige leven van de heiligen onder al de verdrukkingen en lasteringen om Christus' wil. Gedurende de wrede vervolgingen van de heidense (Romeinse) keizers werd het christelijk geloof door alle plaatsen van het keizerrijk verspreid." De apologeet Tertullianus (ca.160-220?) verklaart ons in dit verband: "Hoe meer zij neergemaaid werden, hoe meer zij uitbreidden."

Er is een dure prijs door Christus voor Zijn navolgers betaald en het is daarom ook "redelijk" dat de gelovigen zichzelf (hun hart en leven) uitleveren aan de Heere, ja, dat ze zichzelf opofferen als een levend dankoffer. Dat behoort ook onze redelijke godsdienst te zijn! De gelovigen hebben niet alleen een dankbare opofferingsplicht ten opzichte van de Heere, maar ook ten behoeve van hun naasten. Het leven van Christus in hen moet ook zichtbaar worden naar andere gelovigen. De Heere Jezus heeft ons in de voetwassing een voorbeeld om na te volgen gegeven. Hij leert en vermaant Zijn discipelen in Johannes 13:14-17: "Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig, elkanders voeten te wassen. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een dienstknecht is niet meerder dan

zijn heer, noch een gezant meerder, dan die hem gezonden heeft. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet." Zo dienen de gelovigen ook hun licht te laten schijnen voor de onbekeerde mensen. Christus is het Licht der wereld (Joh.8:12), en Zijn volgelingen behoren het ook te zijn. Dat ziet dus ook op navolging... Lees maar over de roeping van de discipelen in Mattheüs 5:13-16.

3.1.3 In daden

Bisschop Cyprianus werd in het jaar 258 als geloofsgetuige door het zwaard gedood. Deze dappere kerkvader heeft ons een goed voorbeeld van daadwerkelijke navolging en naastenliefde nagelaten: In 251 na Chr. heerste er te Carthago en omstreken een snel om zich heen grijpende ziekte: de pest! En juist daarvóór had men de christenen op een zeer bloedige wijze vervolgd. Vele heidenen waren reeds omgekomen door de pest. Carthago leek ten ondergang gedoemd. De heidenen durfden de zieken en stervenden niet te verplegen vanwege de angst van besmetting. Toen kwamen de vervolgte christenen tevoorschijn. Aangespoord door bisschop Cyprianus gingen zij de zieken verplegen. De opgehoopte lijken werden begraven. Cyprianus en zijn gemeentelieden werkten snel en moedig om het algemene verderf af te weren van de schone stad. Zij vergolden kwaad met goed. Cyprianus leerde zijn gemeente: "Indien wij enkel aan de onzen liefde bewijzen, doen wij niets meer dan de tollenaars en de heidenen. Als ware christenen behoren wij het kwade te overwinnen door het goede... ook onze vijanden lief te hebben, gelijk onze Heere vermaant; ook voor onze vervolgers te bidden. Daar wij uit God geboren zijn, moeten wij als kinderen Gods, ons, door navolging van Zijn goedheid, de afkomst van onze goede Vader waardig tonen." Hun moeite en liefde is door de Heere beloond geworden... De apologeet Justinus de Martelaar (ca.100-ca.165) getuigde: "Wij christenen, die vroeger de wellust dienden, streven nu naar zuiverheid van zeden; wij die eenmaal het goud boven alles beminden, delen nu al wat wij bezitten met allen, en geven aan iedere behoeftige. Wij, die vroeger elkander haatten en doodden; wij, die mensen uit vreemde landen om het verschil der zeden in ons huis niet wilden opnemen, wij maken er, na de verschijning van Christus, geen zwaarigheid meer in om met hen te leven. Wij bidden voor onze vijanden en zoeken hen die ons zonder oorzaak haten, te overreden, opdat zij naar de heerlijke voorschriften van Christus (zouden) leven, en zodoende de blijde hoop ontvangen om evenals wij door de almachtige God begenadigd te worden."

Het gaat om volhardende daden van liefde. In het boek "Om dit kruis zal ik je doden" schrijft Bruce Olson over zijn verblijf bij de Zuid-Amerikaanse indianenstam "de Motilonen". Daar heerste toen een ernstige oogziekte. Hij heeft bij deze stam ingang gevonden, door eerst de etter uit het oog van een zieke man op z'n eigen oog te doen. Hierdoor raakte hij zelf ook besmet. Daarna liet hij een zalf tegen deze ziekte door een medicijnvrouw op z'n oog smeren. Hij nam hun ziekte over, om belangstelling op te wekken voor het medicijn. Ze zagen dat het "werkte" en zieke indianen aanvaardden daarna het medicijn. Hij had hun vertrouwen gewonnen. Later namen ze ook het Evangelie aan.

3.1.4 In de levenswandel

De levenswandel van de christenen is een zaak van groot belang. Het gaat over "woord en daad". Bij rechtzinnige woorden horen rechte daden, anders zal er geen overtuigingskracht zijn. Salvianus van Marseille (ca.400-ca.480) verhaalt ons van

christenen, waarvan hun leven zó heilig is geweest, dat zelfs heidenen moesten bekennen: "Waarlijk dit is een goede God, Wiens dienstknechten zo goed zijn." We mogen wel stellen dat de christenen Gods Woord lezen, en dat de heidenen de christenen "lezen". Keizer Jovianus was niet zo goed op de hoogte van de rechtzinnige bijbelse leer. Hij sprak tot de rechtzinnige en Ariaanse bisschoppen die over de leer aan het twisten waren: "Ik kan over uw leer niet oordelen. Maar ik kan uw leven oordelen: haar praktijk zal het beste prediken."

Kerkvader Augustinus (354-430) schrijft: "Het zijn woorden die men moet beleven en doen, en niet alleen lezen (verba vivenda, non legenda)." Hij leert ons verder "dat Christus wil dat wij zachtmoedigheid van Hem leren. Wanneer wij Zijn leven niet navolgen, kunnen wij door Zijn dood niet zalig worden." Het ware geloof wordt uit de werken gekend! (Jak.2:14-18). De kerkvader Johannes Chrysostomus (ca.354-407) is de grootste prediker geweest van de Griekse kerk. Hij kreeg de bijnaam "guldenmond" en heeft veel opwekkende woorden gesproken. Hij legde sterk de nadruk op de noodzaak van een godzalige levenswandel. Calvijn heeft de woorden van Chrysostomus, Augustinus en andere godzalige leraars van de oud-christelijke kerk gebruikt voor zijn reformerend werk. De reformatie is een werk van Gods genade geweest, maar daarbij zijn oud-christelijke bronnen gebruikt. Als we werken aan een nieuwe reformatie, is het goed om ook terug te grijpen naar de geschriften uit de vier eerste eeuwen van het christendom. Chrysostomus schrijft: "Wat het meest tot de uitbreiding van de christelijke kerk heeft bijgedragen, zijn niet zozeer de wonderen, door de eerste christenen gewrocht, maar meer het heilig leven dat zij leidden." Hij spoort ook ons aan met de volgende opwekkende en nogal verheven woorden: "Laat ons een nieuw leven tonen; laat ons de aarde tot een hemel maken! Dan zullen de heidenen gevoelen, wat zalig goed zij missen (...). Als zij in ons vrome, zedige mensen vinden, rein van toorn, van kwade begeerten, van nijd en hebzucht, en versierd van alle ware deugden, dan zullen zij zeggen: 'wanneer de christenen reeds hier engelen zijn, wat zullen zij ééns, na hun uitgang uit dit leven, wezen? Wanneer zij hier, waar zij vreemdelingen zijn, zo heerlijk blinken, wat zal het wezen, wanneer zij in hun vaderland zijn aangekomen?' Zo zullen wij hen tot betere mensen vormen, en het woord van het Evangelie zal zijn loop hebben, niet minder dan in de tijd van de apostelen. Want als dezen, slechts twaalf in getal, gehele steden en landschappen hebben bekeerd, bedenkt, wat wij zullen uitwerken, wanneer wij alleen predikers van het christendom worden door onze nauwgezette en voorbeeldige wandel!" Chrysostomus belicht hier wel de menselijke kant, maar we weten dat de Heere een godzalige levenswandel als genademiddel wil gebruiken. Het is voor ons wellicht nogal hoog gegrepen, maar laten we er in ieder geval (weer) aan beginnen, in gelovige navolging van Christus...

In de apostolische tijd muntte het christendom uit in eenvoud, liefde, geloof en rechtzinnigheid. Daarna kwamen de felle vervolgingen. De hitte van deze vervolgingen hield het licht van de gelovigen brandende; daardoor werden vele gemeenten bewaard voor lauwheid en verval. In de vierde eeuw, toen er vrijheid voor de christenen was, begon het licht te verflauwen, en vele dwalingen staken de kop op. De kerk groeide in de vervolgingen - toen was het bloed der martelaren het zaad van de kerk.

3.1.5 In het getuigen

De Heere Jezus heeft Zijn eerste discipelen geroepen met de volgende woorden: "Volgt Mij na, en Ik zal maken, dat gij vissers der mensen zult worden" (Mark.1:17).

Hierin zien we al een verband tussen discipelschap, navolging en verkondiging. De gelovigen dienen dus een leerling, volgeling en getuige van Christus te zijn. Christus' volgelingen werden van discipelen apostelen (gezondenen of zendelingen). Ds. Richard Wurmbrand houdt het alle gelovigen voor: "U moet allemaal een zendingeling zijn!" Hij verklaart ons nader: "De verkondiging van het Evangelie is niet de roeping van enkele individuen en organisaties, maar de vreugdevolle plicht van ons allen." Wurmbrand weet uit ervaring dat vervolgingen getuigende christenen voortbrengen, vurige kooltjes, die door de Heere gebruikt worden om anderen aan te steken met heilig geestelijk vuur. Hij heeft zelf vanwege zijn geloof(sgetuigenis) veertien jaren in gevangenissen in Roemenië doorgebracht. Wurmbrand heeft daarbij wrede martelingen moeten doorstaan. Maar door Gods genade mocht hij staande blijven en heeft hij zijn geloof niet verloochend. Tot het einde toe mocht hij een blijmoedig geloofsgetuigenis afleggen. Hij laat ons weten: "Er is dan nog iets dat we moeten onthouden, namelijk dat de vervolging altijd een beter soort christen heeft voortgebracht, een getuigend christen, één die zielen wint." Hij stelt onomwonden: "Wij moeten nooit ophouden als we eenmaal een ziel voor Christus hebben gewonnen. Want daarmee heeft men nog maar half werk gedaan. Iedere ziel, die voor Christus gewonnen is, moet zelf een zielenvanger worden."

Over de zendingspraktijk bij de eerste christenen wordt ons het volgende verhaald in de "Geschiedenis der Christelijke Kerk" (Kaapstad, 1913 - herziene uitgave, door Prof.J.I. Marais): "Er waren nog wel geen zendingsgenootschappen en zendingsscholen, maar ieder christen beschouwde zich als een zendingeling en gebruikte iedere gelegenheid om getuigenis af te leggen van Hem, in Wie hij geloofde. Er waren ook nog geen zendingskassen, maar deze behoeften ook niet te bestaan, want de uitbreiding van het Evangelie werd door de christenen gehouden voor een gemeenschappelijke zaak, waaraan ieder deel nam. Er waren bovendien altijd mensen genoeg, die vrijwillig hun gehele leven aan het zalige beroep der bekering van de heidenen wijdden, en als evangelisten overal rondreisden, om heinde en ver nieuwe wegen voor de verkondiging van het Evangelie te zoeken en te banen."

Het is kenmerkend voor bloeitijden dat er dan heel wat vurige verkondigers van het Evangelie waren te vinden, die men dan ook dankbaar accepteerde.

Waar is hier het navolgen van Christus?... Waar is het gevoelen dat in Christus was en is? Ik bedoel hier het gevoelen van de Heere Jezus dat wordt vertolkt in Mattheüs 9:36: "En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen, die geen herder hebben."

Kennen wij dit gevoelen ook? Laten we goed nadenken over de woorden van de Heere Jezus in de twee daarop volgende teksten, waarin we lezen: "Toen zeide Hij tot Zijn discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; Bidt dan de Heere van de oogst, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote." Staat ons ongeloof niet in de weg? Waarom wordt er gesproken over "uitstote"? Geven we onszelf al gewonnen? Zijn we al beschikbaar en bereid?!...

3.2 Historische vonken 3

3.2.1 De Moravische Broeders

Als we een terugblikken in de kerkgeschiedenis, zien we dat de Heere Zelf de

geschiedenis heeft bepaald en geschreven. Achteraf bezien is Zijn handelen in de geschiedenis slechts te bewonderen. Het is opmerkelijk dat opwekkingen veelal zijn ontstaan vanuit strijd en lijden. De apologeet Tertullianus (ca.160-220) heeft al aangegeven dat het bloed der martelaren het zaad van de kerk is. Vaak heeft de Heere bloeiende gemeenten laten ontstaan door de weg van bloed en tranen en ligt er martelaarschap aan ten grondslag. Dit is naar het woord van Christus in Johannes 12:24: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, zo blijft hetzelve alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort." Hij is deze weg als lijdende Borg eerst gegaan en de lijdende Kerk is Hem op deze "Via Dolorosa" (kruisweg) gevolgd. De volgelingen van de goede Herder zijn nogal eens de "slachtschapen van Christus" geweest. Onderzoek waar het Woord veel vrucht heeft mogen voortbrengen! Is het niet vaak daar waar "het tarwegraan in de aarde is gevallen en gestorven"? We kunnen zien in het leven van Ludwig Von Zinzendorf dat hij een weg van strijden en lijden moest gaan om door Gods genade tot zegenrijke overwinningen te komen. We zien dit vooral ook in het handelen van de Heere met de Moravische Broeders. Na vele jaren van strijden en lijden heeft Hij hen in contact gebracht met Von Zinzendorf. Daar mocht een overschot van deze vervolgte protestanten uit Bohemen en Moravië op zijn landgoed Berthelsdorf een veilig toevluchtsoord ontvangen. Voor de eerste doorbraak van de zendingsbewegingen heeft de Heere Von Zinzendorf en de Moravische Broeders willen gebruiken. Daaruit voortvloeiende is ook het methodisme in Engeland en Noord-Amerika tot grote bloei gekomen. Het heeft dus ook te maken met het ontstaan van de opwekkingsbewegingen. Ik wil hier verderop nog op terugkomen.

Eerst wil ik nu iets doorgeven van Gods handelen met de Moravische Broeders. Moravië en Bohemen waren indertijd twee provincies in het noordwesten van het keizerrijk Oostenrijk (vanaf 1918 opgenomen in Tsjecho-Slowakije). De Moravische Broeders zijn volgelingen van Johannes Huss (geb.1369). Deze bekende martelaar werd in 1415 te Konstanz op de brandstapel omgebracht. Ze hebben zelfs zijn as in het water van de rivier gestrooid, "opdat geen spoor van deze ketter meer zou overblijven". In een dorp in het noordoosten van Bohemen, in het dal van Kunwald, hadden zijn volgelingen enige tijd nog een betrekkelijke rust. Hier werd in 1457 de "Unitas Fratrum", de oude Broedergemeente opgericht. Ze werden ook wel "De Verenigde Broeders" genoemd. Daarna braken de Hussietenoorlogen en de vervolgingen in alle hevigheid uit. Honderden van deze vroege protestantse gemeente stierven als martelaar. Toch konden ze bij tijden tot bloei en groei komen. In 1515, terwijl de Reformatie in Duitsland in opkomst was, werden ze bijna uitgeroeid. In 1548 konden tienduizenden van hen uitwijken naar Polen, waar zij een grote en bloeiende kerk hebben gehad. In 1620 vond op de Witte Berg bij Praag een bloedbad plaats en een jaar later werden in deze hoofdstad 27 leidinggevende edelen onthoofd. In de volgende jaren van zware vervolgingen verlieten 36.000 gezinnen Bohemen. De bevolking liep zelfs terug van drie miljoen tot één miljoen.

3.2.2 Het Verborgene Zaad

Zij die in het land bleven, konden de Heere slechts in het geheim dienen en noemden zich "het Verborgene Zaad". Dit duurde zo'n 100 jaren, waarin men de hoop op betere tijden en een opbloei niet verloor. Johann Amos Comenius was daar de laatste bisschop van de kerk in Moravië. Hij schreef in 1660: "De ondervinding leert duidelijk

dat bepaalde kerken soms verdelgd worden door de hand van God, die in toorn is uitgestrekt. Toch worden er andere kerken voor in de plaats gezet, of verrijzen dezelfde kerken weer op andere plaatsen. Of God haar waardig zal achten in haar geboorteland te herleven, of dat Hij haar laat sterven om elders op te leven, weten wij niet... Naar Zijn eigen belofte zal door de christenen, die rechtvaardig gekastijd zijn, het Evangelie aan de overige volken op aarde gebracht worden; en zó zal, als vanouds, onze val rijkdom voor de wereld betekenen." Dit zijn profetische woorden geweest, die ook dr. Andrew Murray aanhaalt in zijn boek "De sleutel tot het zendingsvraagstuk". Uit de kring van "Het Verborgen Zaad" van de Broedergemeente werden in 1707 opnieuw profetische woorden uitgesproken door de 83-jarige George Jaeschke. Hij was in die tijd één van de weinige overgebleven getuigen in dat gebied. Hij was de vader van Michaël Jaeschke en de grootvader van Augustinus en Jakob Neisser, die met hun vrouwen en kinderen het eerste gezelschap vormden dat naar het toevluchtsoord van graaf Von Zinzendorf te Herrnhut geleid werd. De 83-jarige George Jaeschke getuigde profetisch op zijn sterfbed: "Het lijkt misschien dat het einde der Broedergemeente gekomen is. Maar, mijn geliefde kinderen, jullie zult een grote verlossing zien. Het overschot zal behouden worden. Ik weet niet of deze verlossing hier in Moravië zal plaatsvinden, of dat jullie dit "Babylon" moeten verlaten, maar ik weet dat het niet lang hierna zal gebeuren. Ik ben geneigd te geloven dat er een uittocht zal plaatsvinden en dat jullie een toevluchtsoord zal worden aangeboden op een plek, waar jullie zonder vrees de Heere overeenkomstig Zijn heilig Woord zult kunnen dienen."

3.2.3 Christiaan David en het toevluchtsoord

Ds. Andrew Murray schrijft verder: "De Heere had voor Zijn volk inderdaad voorzien in een toevluchtsoord, waar de Broedergemeente opnieuw gesticht zou worden. In 1722 ontving Christiaan David toestemming van graaf Ludwig von Zinzendorf om vluchtelingen uit Moravië naar zijn landgoed in Saksen te brengen. Christiaan David was als rooms-katholiek geboren, maar kon in zijn kerk geen rust vinden. Als soldaat in Saksen vond hij Christus door het onderwijs van een godvruchtige lutherse predikant. Hij keerde naar Moravië terug om de Heiland die hij gevonden had te verkondigen, en sprak met zoveel kracht, dat een opwekking ontstond. Het directe gevolg was vervolging, en de prediker ging een toevluchtsoord voor de vervolgdgen zoeken. Toen hij toestemming van Von Zinzendorf gekregen had, keerde hij terug en leidde zijn eerste groep van tien uit, die Berthelsdorf in juni 1722 bereikte. Keer op keer ging deze toegewijde dienstknecht des Heeren terug om het Evangelie te prediken en diegenen uit te leiden, die bereid waren alles te verlaten. Het duurde op deze manier niet lang, of er hadden zich zo'n 300 verzameld, waarvan velen uit "Het Verborgen Zaad", zoals zij zich noemden, de echte afstammelingen van de oude Broeders. De plaats die hun toegewezen was, heette Herrnhut: het waken des Heeren. Ze verbonden aan dit woord een dubbele betekenis: de Heere waakte over hen, en zij moesten waken en bidden om Zijn leiding, want daarin lag hun veiligheid."

Het dorpje Berthelsdorf ligt bij de grens van Saksen en Bohemen. De dappere timmerman Christiaan David hoefde dus niet ver over de grens in Duitsland te zoeken naar een toevluchtsoord. In zijn vaderland werd een prijs op z'n hoofd gezet en zijn huis werd tot de grond toe afgebrand. Maar de timmerman was daardoor niet uit het veld geslagen en begon met en voor de vluchtelingen in Herrnhut bomen te kappen, huizen te bouwen en velden te bewerken. Ze mochten daar onder de hoede des Heeren en nieuw en veilig bestaan opbouwen. Gebeden zijn in vervulling gegaan, toen

Von Zinzendorf de Moraviërs op zijn landgoed vond.

3.3 Een strijdende zendingskerk

Bernardus (van Clairvaux? - 1090-1153) heeft verklaard: "De kerk is in haar beste staat, wanneer zij van alle kanten bestreden wordt met het geweld en de list van de satan. Daartegenover gaat het de kerk kwalijk, wanneer zij in de stilste vrede is." De Heere Jezus heeft Zijn discipelen aangezegd: "In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen" (Joh.16:33). Deze erfenis is voor de kerk op aarde overgelaten. Wij moeten als vreemdelingen strijden op deze aarde. De christenen worden opgeroepen om "de goede strijd des geloofs te strijden!" (1 Tim.6:12). Het geloof is geen vrijblijvende zaak. "Geloof eist een hart (fides quaerit ingenium)!"

Zonder strijd zal er geen overwinning zijn. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de "strijdende kerk (ecclesia militans)" op aarde en de "zegevierende kerk (ecclesia triumphans)" in de hemel. Naast de strijdende kerk bestaat er geen "kerk des Heeren" op deze aarde. Luther leert ons: "Een christen zonder kruis is geen christen." Zelfs in de klassieke tijd beseftte men dat kruisdragen en lijden nodig was om (het) heil te bereikēn. Men kende toen de uitspraken "door lijden tot heerlijkheid (per augusta ad augusta)" en "door het kruis naar het licht (per crucem ad lucem)". Als christenen steeds aangevallen worden, zijn zij genoodzaakt om altijd wakende en strijdende te blijven. Deze aanvallen hebben de ware gelovigen door de kerkgeschiedenis heen te verduren gehad, van zowel godsdienstige als wereldse mensen. U mag raden welke soort aanvallers de pijnlijkste slagen hebben toegebracht. Denk in dit verband aan de aanvallen die Christus op aarde heeft doorstaan en het lijden dat Hij heeft moeten doormaken. Von Zinzendorf en de hennhutters werden in het begin ook veel bestreden door de orthodoxe godsdienst, en dan met name door de lutheranen in Duitsland en door bepaalde Hollandse gereformeerden in Nederland en de koloniën. Tot in Amerika hadden de zendelingen aanvallen te verduren.

Zinzendorf kende uit ervaring de lutherse genadeleer en onderschreef de Augsburgse Belijdenis. Bij de meer naar-binnen-gekeerde piëtisten miste hij echter te veel de geloofsvreugde en -zekerheid. Voor hem waren ze ook op een te wettische wijze bezig en beschreven ze de bekeringsweg op een te systematische en scholastische wijze. Voor de uitstraling naar-buiten-toe was het bloeiende geestelijke leven van de "Moravische zendingsgemeente" een beter middel om gebruikt te worden voor opwekking van de massa's. De geschiedenis leert ons dit overduidelijk. Laten dit ook ons tot voorbeeld ter navolging strekken!

Andrew Murray schrijft ons: "Indien het voorbeeld der Moravische Broeders enige invloed zal uitoefenen en de kerk zal herleven om in hun voetstappen te treden, zullen wij moeten nagaan door welke beginselen zij bezield werden, waar zij de kracht vandaan haalden om zoveel te kunnen doen, en vooral hoe God hen voor dat werk bekwaam maakte. Wij kunnen niet dezelfde gevolgen hebben zonder dezelfde oorzaken. Naarmate wij de voorwaarden voor hun succes ontdekken, zullen wij de oorzaak van het falen van de hedendaagse kerk vinden, en ook de weg tot herstel." Murray geeft onder meer aan: "Laat de geschiedenis het antwoord geven. Allereerst werden zij losgemaakt van de wereld en haar verwachtingen, kregen zij kracht om te verdragen, en het eenvoudig vertrouwen op God, wat de vrucht was van hun lijden en

vervolging. Deze mensen waren letterlijk vreemdelingen en pelgrims op aarde. Zij waren vertrouwd met de gedachte en de geest van opoffering. Zij hadden geleerd om verdrukking en ongemakken te verdragen, en bij elke moeilijkheid op God te zien. Het is deze geest, die de kerk nog altijd nodig heeft. Voorbijzien aan wat de wereld noodzakelijk en wenselijk acht; zelfverloochening om alles schade te achten ten einde Christus te leren kennen en te verkondigen; vertrouwen op God, dat niet alleen uitziet naar Zijn hulp in elke moeilijke omstandigheid, maar ook naar Zijn leiding bij elke stap en naar Zijn kracht voor elk werk. Dat waren beslist de elementen die veel bijdroegen tot de vorming van Von Zinzendorfs "Strijderslegioen" en die nog steeds van iemand een goed soldaat van Christus maken."

Wij hebben behoefte aan voorgangers en voorbeelden zoals graaf Von Zinzendorf en de hennhutters. Murray merkt op: "Von Zinzendorf was inderdaad een geweldig leider, wiens voetspoor wij nog mogen volgen. Elke voorganger kan van hem het grote geheim leren, dat hoe heviger het vuur van Gods liefde in zijn hart brandt, hoe zekerder het zal gaan branden in de harten van de mensen om ons heen." (...) "Naarmate elke leider in zijn eigen kring, hoe klein die ook is en hoe gering hij zichzelf ook acht, beseft welk een voorrecht het is om vervuld te worden met zendingsvuur en met liefde en toewijding tot Jezus en daarnaar te leven, zal het binnenlandse zendingswerk een nieuw tijdperk ingaan. Leven en liefde die van de levende en liefhebbende Verlosser uitgaan door levende en liefhebbende discipelen, zullen leven en liefde meedelen aan hen die anders koud en hulpeloos zouden zijn."

Het is verleidelijk om meer te citeren uit het boek van Murray, maar u kunt het beter zelf lezen. Ik geef nog door wat Andrew Murray afrondend stelt over de drie door de Heilige Geest geleerde belangrijke beginselen:

1. "de kerk bestaat slechts om het Koninkrijk uit te breiden;
2. ieder lid moet gevormd worden om er deel aan te nemen,
3. en de persoonlijke liefde voor Christus is de kracht
Die iemand hiervoor bekwaam maakt."

3.4 Historische vonken 4

3.4.1 Strijd en overwinning in Herrnhut

Graaf Von Zinzendorf wilde één bloeiende, bijbelgetrouwe, oecumenische gemeente van hennhutters op zijn landgoed. De gemeente bestond uit mensen met verschillende kerkelijke achtergronden: hoofdzakelijk lutheranen (orthodoxen en piëtisten), calvinisten (gereformeerden) en leden van de oude Moravische Broederkerk. Zou er eenheid mogelijk zijn tussen deze protestantse richtingen? De idealistische Von Zinzendorf had er aanvankelijk wel moed op. Hij zag op de grote opdracht van zijn Heiland, namelijk, dat de gelovigen één moesten zijn. Ze dienden leden van één lichaam te zijn, verenigd onder hun Hoofd en Zaligmaker, de Heere Jezus Christus. Zijn ideaal was goed, maar de tegenstand werd hevig. Satan ging daar te Herrnhut op den duur te keer als een briesende leeuw. Von Zinzendorf werkte nog steeds in Dresden, waar hij ook de meeste tijd woonde, terwijl anderen de zaken te Herrnhut behartigden: Baron Von Watteville en Ludwigs vrouw Erdmuthe regelden met anderen de zaken daar op de Hutberg in Herrnhut. Zijn rentmeester Heitz was calvinist, de lutheraan Rothe was predikant in Berthelsdorf (met daarbij Herrnhut) en Christiaan

David de (geestelijke) leider van de Moravische broeders.

Ds. Rothe eiste als conservatief lutheraan de biecht voor leden die toegelaten wilden worden tot het Heilig Avondmaal, waar aanwezige gereformeerden zeer op tegen waren. Leden van de Broederkerk zagen in de lutherse kerk "het Babel uit de Openbaring", omdat ze zover was afgeweken van Gods Woord en de eisen van Christus. De luthersen verwierpen de verkiezingsleer van de gereformeerden. Christiaan David sloot zich deels aan bij de gereformeerden en deels bij de leden van de Broederkerk en hun opvattingen. Daarbij kwamen nog verschillende sektariërs, die de chaos nog groter maakten. Christiaan David heeft zijn huis op den duur maar afgebroken en buiten het dorp weer opgebouwd "om niet mee getroffen te worden door Gods oordeel, wanneer dit Herrnhut zou treffen". Herrnhut werd daarbij het zondige "Babel" genoemd. Christiaan noemde Von Zinzendorf zelfs "het Dier uit de Openbaring", omdat deze geen breuk met de lutherse kerk wilde. De calvinisten, onder leiding van Heitz, trokken zich van de kerk terug. Sommige van de Moravische broeders sloten zich aan bij Rothe en weer anderen bij Heitz. Op den duur ontvluchtte ook Heitz dit "wespennest". Toen ook ds. Rothe er geen heil meer in zag, bleef een zekere Krüger er bijna de enige "baas".

Predikant Scheffer uit Görlitz heeft toen een "noodbrief" gestuurd naar Von Zinzendorf in Dresden. Hij schreef hem daarin: "In Herrnhut is een hel ontstaan, gelijk er geen tweede op aarde te vinden is. Het ziet er naar uit, alsof de satan er alles ondersteboven heeft gewoeld en dat er geen andere uitweg is, dan dat u zo spoedig mogelijk overkomt om het hele zaakje op te ruimen. Niet alleen uw edele naam wordt er gelasterd, maar ook de naam van Christus. Mensen hebben al het mogelijke gedaan, om er orde te scheppen, maar het heeft niet mogen baten. Er heerst daar nu meer strijd en ruzie dan in de "wereld". De toestand is er onhoudbaar. Uw overkomst is dringend noodzakelijk; uw vrouw wordt onder de lasten, die op haar drukken, verpletterd."

Legêne verhaalt verder¹: "Met de brief in zijn hand viel Von Zinzendorf op zijn knieën en riep tot Jezus om redding, om een wonder, om de uitstorting van Zijn Geest. Urenlang lag hij in gebed. De nacht ging voorbij en nog steeds worstelde hij met de Heere, totdat de ochtend aanbrak en de eerste stralen van de rijzende zon zijn kamer binnendrongen. Toen stond hij op van 't gebed. Hij was tot rust gekomen en wist, dat hij zich niet vergist had. De Heere en niet de satan zou hier de overwinning behalen. Diepe vrede vervulde zijn ziel. Hij ging zitten en schreef een lied als antwoord op dit schrijven van ds. Scheffer. Het eerste couplet luidt:

Een vast geloof breekt staal en steen
en kent der almacht krachten;
het bouwt op God, op God alleen,
zelfs in de donkerst' nachten.
Als iemand slechts geloven kan,
dan is hij wel geborgen;
des duivels list trotseert hij dan,
en laat God voor zich zorgen...

Zó was het: wat in geloof en gehoorzaamheid begonnen was, dat móést in geloof en gehoorzaamheid worden voortgezet en voltooid. Geen duivel zou het kunnen

verhinderen."

Von Zinzendorf ontving op zijn verzoek van de koning "verlof voor onbepaalde tijd" uit zijn ambt in Dresden en ging zo spoedig mogelijk naar Herrnhut, om er ook zelf te gaan wonen. Hij verzamelde daar drie dagen lang zoveel mogelijk bewoners van Berthelsdorf rondom het Woord van God. Ze werden er door hem onderhouden, maar moesten in die tijd wel Gods Woord onderzoeken, bidden in het aanroepen van de naam van Jezus en smeken om de uitstorting van de Heilige Geest. Daarna wijdde Von Zinzendorf zich aan huisbezoeken en persoonlijke gesprekken. Hij vermaande hen tot boete en berouw en wees hen daarbij op Christus, Die toch in Zijn hogepriesterlijk gebed Zijn begeerte heeft bekendgemaakt: "Opdat zij allen één zijn" (Joh.17:21). Daarbij verdroeg hij alle beledigingen, vergaf hij iedere zonde tegen zijn persoon en bekende hij ook zijn eigen zonden en tekortkomingen.

Von Zinzendorf was ook streng tegen Christiaan David, die uit protest buiten Herrnhut was gaan wonen. Aanvankelijk gaf Christiaan nog Von Zinzendorf en anderen de schuld, maar de graaf reageerde: "Christiaan David, gij zijt de schuldige. Gij hebt Herrnhut tot een hel gemaakt. Verootmoedig u, keer terug en doe belijdenis in de gemeente, en de Heere zal u zegenen en u tot een zegen stellen." Christiaan kon nog uitbrengen: "Maar de waarheid dan?" Ik zal nu verder het aangrijpende verhaal van Legêne doorgeven, waar hij de rede van de graaf tot zijn broeder Christiaan weergeeft: "De waarheid is in de liefde en de liefde in de waarheid, en beide zijn in Christus. Maar geloof mij, Christiaan, Jezus is groter dan dat gij Hem nu ziet. De waarheid is als een bodemloos meer. Gij kunt de bodem daarvan niet bereiken. Doch waar de waarheid is, al is het maar het kleinste stuk daarvan, daar is ootmoed, want zij zegt ons, dat alles genade is, ook ons geloof, en dat wij zonder genade niets kunnen doen. Gode zij dank, broeder, dat de kerk van Christus niet is gegrondvest op de mening van Christiaan David, maar op Jezus Christus Zelf, Die voor ieder volk en iedere ziel Dezelfde is en toch zovele wegen heeft om de mensen te bereiken, hen tot bekering te brengen, hen tot een zegen te stellen en hen iets van Zijn volheid, Zijn heerlijkheid en Zijn eeuwige ontferming uit te doen stralen in de wereld. Niet waar, dat is toch ook uw doel?"

Legêne schrijft verder: "Christiaan David legde zijn eeltige hand in die van Von Zinzendorf. Hij beefde, doch niet langer van toorn. De Geest van God werkte in zijn hart en overtuigde hem van zonde en schuld. Zo machtig was die werking, dat hij zichzelf als de enige schuldige zag, dat hij de oorzaak van al het onheil was, dat over de gemeente was gekomen. Hij wierp zich op zijn knieën en barstte in snikken uit. Spoedig lag Von Zinzendorf naast hem en nu werd er geworsteld met God, de zonden beleden en om een nieuw leven gesmeekt. Ze bestormden de hemel, om de uitstorting van de Heilige Geest, om redding van alle verdwaalden. Zo ging de nacht voorbij.

De volgende dag begon Christiaan David zijn huis af te breken, om het in Herrnhut op te bouwen. En Von Zinzendorf zat nu bij de Neissers en streed daar dezelfde strijd, de strijd om hen tot schuldbesef te brengen, tot boete en berouw te helpen. Voordat het avond werd, was daar ook een heerlijke overwinning behaald. Zo ging het verder van huis tot huis, van ziel tot ziel, van overwinning tot overwinning. Erdmuthe had een man, alsof zij er geen had. Hij kwam niet naar huis; hij at en dronk en sliep in Herrnhut de weinige uren, die hij zich daarvoor gunde.

Een wonderlijk leven begon zich daar te roeren. Er was vuur hier, vuur daar, vuur alom. Hier smeulde het nog, daar laaide het hoog op. Al wat zich niet liet smelten en reinigen, moest vluchten of vergaan. Krüger verzette zich tegen dit vuur. Hij werd waanzinnig en stierf een vreselijke dood. Ds. Rothe werd ook door dit heilig vuur in gloed gezet. Hij jubelde van de genade Gods in Christus Jezus. Er was een toeloop tot

de godsdienstoefeningen, gelijk men dit vroeger nooit had beleefd. De vlammen sloegen over op nabije en verre plaatsen. Duizenden mensen stroomden naar Herrnhut om het wonder te aanschouwen, dat daar geschied was, en om de zegen deelachtig te worden. Geen zaal was groot genoeg om de mensenmassa te bevatten. Zij stonden bij duizenden te luisteren onder open hemel, waar op verschillende plaatsen het Evangelie door Rothe, Von Zinzendorf en Christiaan David werd verkondigd. Er werd gebeden, er werden zonden beleden, tranen geschreid, maar er werd ook gezongen en gejubeld dag en nacht. Het vuur was niet tegen te houden." In zijn andere, meer zakelijke boek (uitgave 1938) over Von Zinzendorf schrijft Legêne: "Na een onbeschrijfelijk ontroerende voorbereiding door gemeenschappelijk gebed en belijdenis van zonden gingen op 13 augustus 1727 allen tezamen naar Berthelsdorf om eendrachtig het Heilig Avondmaal te gebruiken. Zo machtig was de Heilige Geest tegenwoordig, dat de predikant (ds. Rothe) de gang van de dienst niet in zijn macht had. Het was een schreien, bidden, zingen en jubelen door elkaar. Men viel elkaar om de hals. De meest verbitterde tegenstanders werden door een onzichtbare hand tot elkaar geleid en met sterke banden der liefde aan elkaar gebonden. Die dag ging een nieuwgeboren gemeente naar Herrnhut terug: de Broedergemeente. In de namiddag verzamelden zij zich opnieuw om de wonderbare genade met elkaar te delen in een liefdemaal. De werking van hun gebed was zo machtig, dat broeders, die op reis waren, waaronder Christiaan David, en waarvoor in de vergadering vurige voorbede werd gedaan, op de plaats, waar zij zich ophielden, mee in de gemeenschap van onuitsprekelijke zaligheid en liefde werden getrokken en de volgende dag naar Herrnhut zich haastten om van het wonder te horen, dat daar gebeurd was en te vertellen, wat zij zelf beleefd hadden. De korte samenvatting van wat op die dag gebeurde, luidde: "Wij leerden elkaar liefhebben!"

Op 18 augustus 1727 werden voor de Herrnhutse gemeente opgestelde statuten door allen met handslag en door ondertekening aangenomen. Hierin vinden we onder andere de volgende bepalingen: "Herrnhut moet in oprechte gemeenschap der liefde met alle gelovige broeders en zusters van andere kerken en gemeenschappen staan, geen veroordeling van en strijd met anders-denkenden dulden, maar wel de evangelische eenvoudigheid, oprechtheid en genade als een toebetrouwd pand bewaren. Het afschuwelijk veroordelen van andersgelovigen moet in onze gemeente als een gruwel worden aangezien. De leden moeten in reine liefde alles voor elkaar over hebben en elkaar dienen, zelfs boven hun vermogen."

Binnen deze "nieuwe gemeente" kreeg daarna ieder lid een verantwoordelijke ambt en een dienende taak. Vanaf die tijd trokken vele vurige herrnhutters er als zendelingen op uit om het reddende Evangelie tot in verre landen te verkondigen. Von Zinzendorf heeft het getuigd: "Ik heb slechts één hartstocht: Hij, en Hij alleen!" De liefde van Christus was de macht die zijn leven heeft mogen beheersen. Daardoor gedreven was het zijn innige sterven om "zielen te winnen voor het Lam". En wanneer er een ziel gewonnen was, moest de Gemeente deze opnemen, verzorgen en middellijk tot een bruikbaar lid in de dienst van koning Jezus vormen. Dit was het ideaal van Von Zinzendorf: een wakkere en vurige Gemeente, die in de hand van de Heiland wordt gebruikt om als een machtig en onweerstaanbaar heilig vuur te zijn, dat drong van ziel tot ziel, van land tot land. Dit vuur verspreidde zich inderdaad en op vele plaatsen ontstonden nieuwe vuurhaarden, ondanks (of dankzij?) de strijd en tegenstand. Satan heeft vele krachten en machten gemobiliseerd om dit vuur tegen te houden en uit te blussen, het werk van Gods Geest konden zij niet breken of tegenstaan! Zinzendorf heeft het getuigd in een

lied, dat "Herrnhut nuttig en bereid was, om als een zout der wereld te worden uitgestrooid". We mogen stellen dat dit ook Gods doel is met Zijn levende Gemeente.

In deze geschiedenis zien we Gods hand, die het alles zo wonderlijk tot stand heeft gebracht. Breng in herinnering het satanische verlangen van verantwoordelijke roomsen, toen ze de as van Johannes Huss in 1415 in het water van de rivier uitstrooiden: "opdat geen spoor van deze ketter meer zou overblijven"... En vergelijk dit met de uitspraak van Von Zinzendorf over erfgenamen van de oude Moravische Broedergemeente, dat "Herrnhut nuttig en bereid was, om als een zout der wereld te worden uitgestrooid". Het "uitgestrooide as" werd later door de Heere gebruikt als "uitgestrooid zout" - "het bloed der martelaren is het zaad der kerk." Het in de aarde gevallen en gestorven tarwegraan brengt veel vrucht voort (Joh.12:24). We zien hierin dat de Heere door het "voor mensen onmogelijke" heenwerkt. Het is opmerkelijk dat juist daar, waar het meeste strijd, tegenstand en lijden is, de Heere het krachtigste heeft willen werken en uithelpen.

1. De woorden van Legêne zijn in dit boek soms wat aangepast.

4. EFFECTIEVE MIDDELEN

4.1 De verkondiging

Velen zullen het met me eens zijn dat de verkondiging duidelijk en krachtig dient te zijn. Bijbelse middelen en condities moeten helder worden voorgesteld. Schriftuurlijke grondprincipes en leerstellingen behoren op de goede plaats en juiste wijze naar voren te worden gebracht. De grondhoudingen en motivaties van de verkondigers en gelovigen dienen zoveel mogelijk in overeenstemming te zijn met het gevoel van Christus. De liefde van Christus moet hen dringen. Zij dienen vervuld te zijn van Zijn leven en gaven, zodat Christus herkenbaar en zichtbaar wordt in hun leven, in hun uitstraling, woorden en daden.

Het gaat vooral ook om de manier waarop het Woord van God tot de mensen wordt gebracht. De levensbelangrijke bijbelse zaken dienen niet slechts op een beschouwende, leerstellige of dogmatische wijze te worden voorgesteld, zonder bijzondere geestelijke aandrang en overtuigingskracht. Men moet er ernstig op uit zijn om zielen te mogen behouden en christenen verder op te bouwen in het allerheiligst geloof. Er moet gearbeid worden in de geest en kracht van Elia (Luk.1:17). Het dient ook geen vrijblijvende aanrading te zijn. Volgens dr. C.A. van der Sluijs schuwde de opwekkingsprediker C.H. Spurgeon de zo door hem genoemde "weerlicht-prediking" ("sheet-lightning-preaching"), "die ongevaarlijk was en niemand raakte, maar (hij) wenste zó te preken, dat ieder zich persoonlijk aangesproken wist". Spurgeon stemde zoals Luther zijn prediking af op de eenvoudigen en onontwikkelden, en dan konden de geleerden het ook begrijpen. Ds. Van der Sluijs schrijft: "Daarbij was zijn prediking er ook op gericht de aandacht te krijgen en te houden van de jonge mensen door zo nu en dan een "story" te vertellen of een vergelijking te maken. Hij was er immer op bedacht, dat de preek niet over de hoofden van de jonge mensen heenging." Spurgeon vond het van groot belang dat ook de evangelisten die hem hielpen, de taal van het gewone volk spraken.

4.1.1 Radicale confrontatie

Opwekkingspredikers kwamen met enerzijds een liefdevolle, en anderzijds een eisende en dwingende radicale confrontatie. Zij gebruikten daarbij een logische argumentatie, waardoor ze de mensen de goddelijke Waarheid onomwonden en duidelijk voorhielden. Hun prediking was onderzoekend van aard, waardoor alle ijdele verwachtingen en uitvluchten, die toehoorders weerhielden om zich te bekeren werden blootgelegd. Mensen en huichelaars moeten zich niet meer in hun wereldzin of ijdele godsdienst kunnen handhaven. Ze moeten uit hun vormelijke tradities en gebrekkige schuilplaatsen worden geblazen, zodat ze een veiliger Schuilplaats zullen gaan zoeken. Verder dient er te worden gearbeid om vooroordelen weg te nemen, die de ongelovigen verhinderen om te geloven en zich te bekeren. Een mens wil zich van nature niet bekeren, hij heeft geen werkelijke belangstelling voor het heil in Christus. Het belang van de redding van zijn ziel is hem niet op het hart gedrukt. Hij is daar geestelijk blind voor. De Heere Jezus wekte belangstelling op voor Zijn Persoon en werk. Hij sprak tot de joden "als machthebbende" (Mark.1:22) en deed daarbij ook wonderen en tekenen. Johannes de Doper wekte daarvóór ook belangstelling op voor de Messias. (Mark.1). Hiertoe dienen we alle mogelijke middelen te gebruiken. Welke middelen zijn dat? Denk eens aan: duidelijkheid, aantrekkingskracht, noodzaak.

In de kerkgeschiedenis is gebleken dat "het-onorthodox-te-werk-gaan" juist nuttig kan zijn voor een opleving. De woorden en werken van Christus wekten ook verbazing op, zodat de joden zich onder elkaar afvroegen: "Wat is dit? Wat nieuwe leer is deze, dat Hij met macht ook de onreine geesten gebiedt en zij Hem gehoorzaam zijn?" (Mark.1:27). De joden zagen namelijk de wonderlijke uitwerking van het confronterende optreden van de Heere Jezus. Kom ook met zo'n "nieuwe leer", tenminste als deze door Gods genade een wonderlijke uitwerking heeft... Mensen die ingegroede, belemmerende tradities aan de kaak stellen, kunnen daarmee belangstelling voor het zielenheil opwekken. Als er onenigheden en godsdiensttwisten waren binnen kerken, is het meer dan eens voorgekomen dat mensen zich pas echt gingen verdiepen in de belangrijkste heilswaarheden, en er ook door werden getroffen. Denk aan de tijd van de grote Reformatie. De reformatoren werden door de Heere gebruikt om een "evangelische revolutie" teweeg te brengen. (Een revolutie bedoel ik hier als "een omwenteling".) De protesterende protestanten brachten een storm van geestelijke onrust. Het is goed als bij "vleselijk gerusten te Sion" (Amos 6:1) "de rust wordt opgezegd", zowel persoonlijk als kerkelijk. Een duffe windstilte binnen gemeenten kan wel eens het teken zijn van een ingezonken toestand. Door een storm waait het dode stof op en komt er een verlangen naar reiniging en frisse lucht. Een storm kan veel stof doen opwaaien, maar daarmee kan er ook een einde komen aan de dodelijke gerustheid van velen.

4.1.2 De opwekkingsrede van Calvijn

De belangstelling kan zelfs opgewekt en de concentratie vastgehouden worden door onenigheden en tijdens kerkelijke twistgesprekken. Een goed voorbeeld daarvan vinden we in 1536, toen er in het Zwitserse Lausanne een wetenschappelijk twistgesprek over de geloofsleer werd gehouden tussen roomsen en protestanten. In een kerk sprak en twistte men een aantal dagen over de geloofsleer. Er was veel publiek in de kerk, waaronder heel wat geestelijken. Farel begon de vergadering.

Calvijn en Fiset waren ook aanwezig. Calvijn werd echter gekweld door hoofdpijn, zodat hij zich aanvankelijk wat op de achtergrond hield. Op een gegeven moment beweerde een priester, dat de protestanten de kerkvaders, zoals Augustinus, niet achter zich hadden. Toen stond Calvijn op. Ondanks zijn hoofdpijn stak hij een indrukwekkende rede af. Uit zijn hoofd behandelde hij de geschriften en woorden van vele kerkvaders. Wat een geheugen! Hij had geen papier nodig, zoals de priester. Aan het einde van de krachtige rede van Calvijn stond een monnik op, die verklaarde, "dat nu eindelijk het volle licht in zijn ziel was opgegaan". Meerderen volgden. In het totaal gingen zo'n 80 monniken en 120 priesters na de rede van Calvijn tot het protestantisme over. Gods Geest werkte krachtig!

4.1.3 Zoeken naar aansluiting

Het is ook belangrijk dat er wordt gezocht naar analogieën (overeenkomsten, overeenstemmingen) met de cultuur en de belevingswereld van de personen die met het Evangelie worden bereikt. Let op de aansluitingspunten! Bij de zending in andere culturen zoekt men immers ook naar analogieën, om aansluiting te krijgen met die culturen (zoals Hudson Taylor dit deed in China). Kijk hoe het gaat bij de zending. Wat trekt de inlanders op het eerste gezicht aan bij een zendingspost? Dat kan de voedseluitdeling zijn, of de medische hulp, of misschien wel de school... Het gaat er dus om wat de zending aan deze mensen heeft te bieden aan werken van liefde en zorg. Mensen hebben behoefte aan aandacht, liefde en hulpverlening. Zij voelen zich aanvankelijk niet aangesproken door zaken waar ze niet mee zitten, of die buiten hun belevingswereld staan. Waar zitten de mensen (mee)? Zien ze het eigenlijk nog wel zitten? Ga maar naast hen zitten, om hen de weg te wijzen naar de hemelse Vader, Die uitzielt naar verloren zonen en dochters, die opstaan en tot Hem gaan.

Sluit aan bij het bekende... De Heere Jezus sloot ook veelal aan bij het probleem van de mensen die Hij opzocht of die bij Hem kwamen met hun probleem, ziekte, gebrek of geestelijke nood. Er zijn verkondigers die steeds maar weer een "wetswerk vooraf" bijzonder benadrukken. Maar, als we eerlijk zijn, zitten de mensen tegenwoordig nog met de angst voor straf, helse pijnen of met schuldgevoelens? In onze westerse samenleving zijn er maar weinig voorbeelden van zware straffen. Zelfs in de gevangenis heeft men het nog niet eens zo slecht. Vroeger werkte dat beter, want toen waren er nog lijfstraffen. In de rk-kerk kwam men met angstaanjagende voorstellingen van het helse vuur. Men kan het zich tegenwoordig nog moeilijk voorstellen.

Bij welke problemen en geestelijke nood in onze postmoderne samenleving kunnen we dan beter aansluiten? Is onze huidige cultuur niet verziekt door veel kilheid, onzekerheid, individualisme, egoïsme en materialisme. Een kerk waarin veel kilheid, twijfel, (heils-)egoïsme en materialisme is, kan te weinig goede alternatieven bieden voor een postmoderne ongelovige. Maar wat moeten de kerken deze samenleving dan bieden? Waar zijn dan de aansluitpunten naar de wereld toe?

Denk aan het bieden van een alternatief voor de eenzaamheid en kilheid. Laat hen een geestelijk houvast vanuit Gods Woord zien. Wees zelf het bewijs van de blijde boodschap die u brengt! Straal warmte en geestelijke blijdschap uit. Laat zien hoe weinig individualistisch u bent, door te komen met daden van opofferende liefde... Is er in onze tijd geen zoeken naar een absolute waarheid, naar een geestelijk houvast, naar hogere ervaringen, naar echte liefde en trouw? Dat zijn ook "uitlandigheidsgevoelens", dat is ook een vorm van ellendekennis. In Rusland zijn velen tot licht gekomen,

na een periode van het zoeken naar de waarheid. Er zijn er die zitten met vragen over het bestaan van God; en er zijn er die worstelen met de vraag of God Zich wel openbaart aan iemand, en hoe dat dan gaat. Is er wel een weg tot God? Is het contact met God wel bereikbaar? Wij dienen daar bij aan te sluiten, en deze mensen te wijzen op een God die Zich in liefde openbaart door Zijn Zoon, de Heere Jezus Christus. Als we dat hebben ervaren, behoren we dat door te geven... en laten we daarbij vooral de Heere de eer geven! Dat zal immers de nodige indruk kunnen maken. Ze moeten zien dat dit ook voor hen mogelijk is, ja, dat ze uit hun ellende kunnen worden verlost, door de vrije genade die de Heere hun aanbiedt.

Een natuurlijk mens heeft helaas ook gebrek aan aandacht en concentratie met betrekking tot geestelijke zaken. Van nature ligt dit de mens niet. Het vindt geen aansluiting bij zijn natuurlijke verlangens. Zijn aandacht en verlangens concentreren zich veel meer op aardse zaken. Wereldse belangen spelen een grotere rol. Aardse verleidingen en zondige zaken hebben meer vat op zijn ziel. Door slechts dingen te verbieden kan men normaal gesproken weinig geestelijke belangstelling opwekken. Daarom dienen we ze juist de positieve zaken van de ware godsdienst voor te stellen. De verleidingen van de postmoderne cultuur worden de laatste tijd veel sterker... Er is zeer veel "kracht van Omhoog" nodig om nog te kunnen overwinnen. Het isolement en het wettische leven schieten tekort. Er is waar geloof nodig! We lezen immers in 1 Johannes 5:4: "Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof."

4.1.4 Tijdens opwekkingen

Tijdens opwekkingen zijn er meestal "geconcentreerde bijeenkomsten". De belangstelling en de geestelijke nood zijn dan zó groot dat men zoveel mogelijk bij elkaar wil komen, om vanuit Gods Woord te worden onderwezen en om samen te bidden. Bepaalde (door de Heere rijk gezegende) opwekkingspredikers hielden daarom bewust bijeenkomst na bijeenkomst, soms dagenlang. Het aardse leven moest zoveel mogelijk buitengebannen worden. Er mochten zo weinig mogelijk verleidende vogels in de buurt zijn (die het gestrooide zaad wegpikken).

De waarheid moet zo dicht en zo lang mogelijk tegen het hart van de onbekeerden gehouden worden, in het vertrouwen dat ze door de werking van de Heilige Geest zullen verbreken voor Gods heilig Aangezicht. Als mensen de waarheid zullen verstaan, zal de waarheid hen vrijmaken (Joh.8:32). Het Koninkrijk der hemelen moet nabij de zondaar worden gebracht en de waarheid dicht aan zijn hart gelegd. Om dit te kunnen bereiken dienen we de meest effectieve middelen te gebruiken, waarvan de gunstige uitwerking vanuit het verleden bekend is. Dit zijn dus ook geconcentreerde samenkomsten, waaronder vooral ook gebedssamenkomsten (die juist kenmerkend aanwezig waren vóór en tijdens opwekkingen).

Samenkomsten zijn te organiseren... Laten we daarom bijeenkomsten beleggen, conferenties en kampen houden, tot verootmoediging, opwekking en geestelijke groei, onder biddend opzien tot de Heere, Die zulke geconcentreerde samenkomsten in het verleden zo rijk heeft willen zegenen. We mogen daarom ook een rijke zegen verwachten op het gebruik van deze middelen. Verstandige en liefdevolle gelovigen zullen letten op de praktische toepasselijkheid en bruikbaarheid van goede geestelijke middelen. Het gaat immers om een positieve uitwerking! Hebben bepaalde (traditionele) middelen niet het gewenste effect, dan moeten we ze niet meer als zodanig gebruiken - dan dienen we te zoeken naar betere, desnoods nieuwe middelen.

4.1.5 Op welk spoor zetten we onze jongeren?!

Zoek ook naar overeenkomsten en aansluitingen met de huidige jeugdcultuur! Het is echter wel van groot belang op welk spoor we onze jongeren zetten... Als de ouders de locomotief zijn, trekken ze de wagons (de kinderen) lange tijd mee op hun spoor. Waarmee confronteren we hen? Ze nemen vaak de voor hen aantrekkelijke dingen over.

Pas wel op voor het gevaar van het gebruikmaken van moderne (wereldse) middelen! Denk aan de moderne muziekvormen. Dit is een gevaar bij de evangelischen. Ik denk hierbij aan moderne gospelmuziek. Hierdoor wordt er ook een weg geopend van de kerk naar de wereld. Relirock en de hardere vormen van moderne gospel zijn ook wel terug te leiden naar heidense erediensten en occulte activiteiten, zoals bij de voodoo. Heavy-metal- lawaai en rustige concentratie op het Woord van God verdragen elkaar niet goed. Als we manipuleren met popmuziek, kunnen hypnotiserende effecten optreden: je kunt dan elke boodschap er emotioneel in laten dringen. De profane popwereld speelt met deze effecten, waardoor zelfs het normbesef kan vervagen.

Peter Töpfer, de schrijver van het boek "Gered uit de onderwereld" is bekeerd "van gangster tot evangelist". Hij laat ons weten: "Zwarte christenen uit Afrika, die uit het diepste occultisme komen, hoorden de christelijke rockmuziek in Europa. Ze waren zeer geschokt. Ze zeiden: 'Met deze ritmen hebben we in de kraal in extase de voorouders gediend'. Hoe kan men muziekritmen uit de hel verbinden met hemelse teksten en dan denken dat deze muziek in de ogen van God welgevallig is? Door deze muziek komen mensen in extase, waardoor alle remmen wegvallen." Töpfer is hierin radicaal. Hij geeft verder ook te kennen: "Met vrome rockmuziek probeert de duivel als een engel des lichts christenen van de ware weg af te voeren. Men zegt die muziek te gebruiken om jongeren in de wereld te bereiken. Maar dat is een leugen van de duivel, een satanisch argument. Ik zie dat veel ouders, die hun kinderen toestaan zo ver mogelijk met de wereld mee te gaan, hun kinderen verliezen. Mijn oproep naar jongeren toe is om een rein en heilig leven te leiden. Wie dicht bij God en bij de Heere Jezus leeft, zal veel minder trek uit de wereld ervaren." Denk ook aan de ervaring en waarschuwing van de overleden gospelmuzikant Keith Green (zie dit in het boek over hem). Christelijke popmusici worden te veel vereerd door fans. En ook het opvoeren van een te wereldse show tijdens optredens is niet tot Gods eer! Het scheidt daarbij onnodig afstand tussen hen en de meer behoudende reformatorischen en oudere christenen. Er is een betere weg... in de navolging van Christus!

4.1.6 Maak het zichtbaar!

De godsdienstige zaken moeten zichtbaar worden gemaakt. De mensen moeten zich het kunnen voorstellen en het kunnen zien. De eerste ingangspoort is het zien - de oppervlakkige beschouwing. Begin bij de oppervlakte. Maak het zichtbaar aantrekkelijk. Wek zodoende belangstelling op. Als religie er op het eerste gezicht niet aantrekkelijk uitziet, stoot het bij voorbaat al af bij de meeste mensen. Zij zien dan niet in welk een belang ze erbij hebben om zich erin te verdiepen. Hoe zijn deze zaken bij ons? Is ons geloof wel zichtbaar en aantrekkelijk? Waar zijn de vruchten? Denk hierbij aan de vrucht van de Geest (Gal.5:22) in de navolging van Christus, die het land doorgedaan is, goed doende (Hand.10:38). Ik heb dit behandeld in hoofdstuk 3 over het navolgen van Christus (3.1-3.1.5)

In de praktijk zijn het vaak volhardende daden van liefde. Ik geef dit ook aan in de gedeelten 1.1.3-1.1.5 van hoofdstuk 1, waar het gaat over onze roeping in het overbruggen van de kloof. De roeping van de volgelingen van Christus vinden we in Mattheüs 5:13-16. Zijn we een liefdevolle lichtstad voor onze naasten? Wij dienen te wandelen in de liefde, als kinderen van het licht (Ef.5:1-2, 8-10).

Zichtbare vruchten zijn ook bedoeld voor de ongelovigen... om hen tot een heilige jaloersheid te mogen verwekken. Dat was ook het uitgangspunt van Paulus met betrekking tot de ongelovige en vijandige joden. In Romeinen 11:14 geeft hij te kennen: "Of ik zo mogelijk mijn vlees tot jaloersheid verwekken, en enigen uit hen behouden mocht. Hij wilde ze "naijverig" maken, ja, dat ze hem ijverig zouden navolgen... In de Willibrord-vertaling is deze tekst als volgt vertaald: "Omdat ik hoop mijn eigen volk tot naijver te prikkelen en er althans enigen van te redden."

Hebben wij iets van die intentie van Paulus?! Kunnen ook de jongeren heilig jaloers op ons worden? Waarom is er dan zo weinig heilige navolging van het goede onder de jongeren? Waarom trekt de wereld hen meer aan? Geven wij wel een juiste bijbelse beeldvorming door? Hebben we er niet te veel een karikatuur van de navolging van Christus gemaakt? Geven wij wel een juiste voorstelling van "leer en leven"? De ware leer kan ook verkeerd worden voorgesteld. Als we de waarheden niet juist plaatsen, zullen ze het verkeerd begrijpen en de goede weg niet vinden. Als we onze leerlingen op school een nieuw vak doceren, dienen we eerst de belangstelling en interesse voor dit vak op te wekken. We beginnen dan met een oppervlakkige, maar aantrekkelijke beschouwing. In vogelvlucht kan het belang en het mooie van de te behandelen leerstof worden voorgesteld. De Heidelberger Catechismus begint ook zo in Zondag 1. De enige troost, beide in het leven en sterven, wordt daar van tevoren al voorgesteld. We dienen het belang en de noodzaak in het begin al voor te stellen. Als men belangstelling heeft gekregen voor het vak zal men zich er pas echt in willen verdiepen, dan is het niet alleen een "moeten", maar ook een "mogen". Ook op godsdienstig gebied moet het "een lust van het hart" worden.

4.1.7 Als een bron van levend water

Om het duidelijk te maken deel ik de mensen in drie soorten in:

- Een egoïst die op "een droge kuil" lijkt.
- Een passieve gelovige die als "een vijver met stilstaand water" is.
- Een positief-actieve gelovige die als "een bron van levend water" is.

Wat betekent "een droge kuil" voor zijn omgeving? Een egoïst ontvangt zegeningen van boven, maar wordt er zelf niet beter van en zijn omgeving heeft niets aan hem.

In "een vijver met stilstaand water" is wel leven. Als je het kroos opzij schuift kun je wat kleine waterdiertjes zien. Vlak in z'n buurt profiteren ook wel planten van hem, maar daar blijft het dan ook bij. Er is weinig beweging in deze gelovigen te zien. Ze beleven er zelf ook weinig aan. Het water kan zelfs voor bepaalde levende visjes verstikkend zijn.

"Een bron" waarin levend water opwelt is tot groot nut voor de directe omgeving. Zo'n bron blijft maar uitdelen, vanuit de volheid waarmee hij zelf wordt verrijkt. We lezen immers in Spr.11:24a-25: "Er is één, die uitstrooit, die nog meer toegedaan wordt (...). De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege

regen worden." Zo'n "actieve bron" ontvangt telkens het levende water uit Christus, zoals de rank de levenssappen ontvangt van de Wijnstok (Joh.15). Als we ook zo'n levende bron willen zijn, moeten we de volgende woorden van de Heere Jezus goed in ons hart opnemen en bewaren: "Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien (Joh.7:37-38)."

Wat willen we graag zijn: "Een droge kuil", "een vijver met stilstaand water" of "een bron van levend water"?

4.1.8 Let op de uitstraling!

We zien in landen als Rusland en China een grote belangstelling voor het Evangelie. De gelovigen daar doen er ook van alles aan om de belangstelling op te wekken. Het blijkt duidelijk dat de Heere deze pogingen rijk zegent. We zien de geringe resultaten bij ons in schril contrast met de goede resultaten in de bloeitijden van de kerk. Het is natuurlijk wel zo dat de Heere de bloeitijden maakt. Hij maakt het land begerig, zodat er veel belangstelling is voor het Evangelie. Niettemin zijn wij verantwoordelijk voor de evangelisatie-opdracht die op onze schouders rust.

In een nieuwe reformatie moet het geloof zichtbaar worden. Let op de uitstraling. Onze positieve uitstraling moet vanaf het begin aanspreken en aantrekken. Ik heb gezien tijdens het evangelisatiewerk in Nederland, dat jongeren op een positieve manier bezig waren om gratis "Levensbronnen" (een boek met delen uit het Oude Testament en het Nieuwe Testament) uit te delen. Ik sprak daarbij met een onkerkelijke kunstenaar over het geloof. Hij zag aan ons "dat we het hadden", terwijl hij zei dat het zelf niet had gevonden. (Hij had er in het verleden wel naar gezocht.) Op de één of andere manier kon hij het ook aan de jongeren zien dat ze hun geluk in de Bijbel hadden gevonden. Hij zag dit waarschijnlijk aan de manier hoe ze de Bijbel presenteerden en aanboden aan de mensen. Zij presenteerden niet alleen de Bijbel, maar ook zichzelf, en dat op een positieve, aantrekkelijke manier. O, hoe kunnen we toch blijvend zo'n uitstraling hebben. We beseffen terdege dat we hierin zeer veel tekortschieten... Aanhoudend gebed is daarom nodig, om vervuld te mogen worden met de Geest en de uitstraling van Christus.

Gelovigen en verkondigers moeten dus fungeren als goede aantrekkelijke voorbeelden, waardoor de Heere (een eerste) belangstelling kan opwekken. De ongelovigen lezen en kijken naar de gelovigen. Ze moeten het positieve, levende bewijs van de Evangelieboodschap zijn, die ze uitdragen. Maak het geloof zichtbaar en de dienst van God aantrekkelijk voor de ongelovigen. Let op de uitstraling van de vurige kooltjes!

Ervaringskennis met het heil moeten aanwezig en zichtbaar zijn. Veel ingezonkenheid binnen christelijke kerken is mede het gevolg van het niet of te weinig naar voren komen van geloofservaringen. De ongelovigen worden niet overtuigd door de woorden, omdat ze geen of weinig positieve uitwerking zien. Woorden wekken, maar voorbeelden trekken. Door een godzalige wandel kunnen naasten voor Christus worden gewonnen (antw. 86 van de H.Cat.). Zijn we leesbare brieven van Christus? Velen lezen de Bijbel niet, maar ze lezen wel de christenen. Trekt dit hun innerlijk aan? Zijn we wel aantrekkelijk genoeg voor hen? Zijn we wel "lichtdragers"?! Het licht moet in aantrekkelijkheid de duisternis in deze wereld overtreffen. De kleine jonge dochter in het huis van Naäman de Syriër was een kleine lichtdraagster en evangeliste, om de weg te wijzen naar Elisa, de profeet van God, zodat Naäman uiteindelijk door de

HEERE werd genezen.

Vurige kooltjes en vuurhaarden in gemeenten zijn van groot belang - dit zijn ouderen of jongeren, gewone leden of ambtsdragers die spreken vanuit hun geloofsleven, ja, en dan vooral zij die goed van de Heere mogen spreken. Daarbij is het goed dat zij samenkomen in Zijn Naam, in gebed en rondom Zijn Woord... en de Heere wil daar in het midden zijn, naar Zijn belofte (Matth.18:20).

4.1.9 Een goede evangelist

Volgens Spurgeon moet een evangelist zich solidair weten met de mensen, die hij benadert. Hij dient zich één met hen te gevoelen en hen lief te hebben zoals ze zijn, in hun cultuurpatroon en gedragsstructuur. Daarbij moet hij op Jezus gelijken (Jesus-like). Ja, hij moet proberen in alles te denken, te spreken en te handelen, zoals de Heere Jezus dit deed. Laten we Christus hierin daarom tot het grote Voorbeeld stellen en Hem door het geloof trachten na te volgen, om door Hem een visser van mensen te kunnen zijn... Verder behoort, volgens Spurgeon, een goede evangelist te letten op speciale aanwijzingen van de Heilige Geest in zijn hart. Daarbij dient hij vooral de grootste verwachtingen van God te koesteren, Die het werk door Zijn Heilige Geest effectief kan maken.

Eens kwam er een "oefenaar" bij ds. Spurgeon. Hij wilde toegelaten worden tot de predikantenopleiding van deze opwekkingsprediker. Spurgeon keek bij zijn toelatingscriteria vooral naar de vrucht op de prediking. Als de Heere de prediking van een oefenaar had gezegend, was dit voor Spurgeon een goed teken van een hogere roeping. Dit is ook een les voor onze tijd! De oefenaar gaf echter te kennen dat hij nog geen aantoonbare vrucht op zijn prediking had gezien. Spurgeon vroeg hem of hij ook geloofde dat God zijn prediking zou kunnen zegenen. De oefenaar had daar eigenlijk niet veel vertrouwen in, omdat hij dacht daartoe te weinig gaven te bezitten. Spurgeon liet hem nog niet toe tot de opleiding, omdat hij niet kon aangeven dat de Heere zijn prediking had gezegend, en hij voegde de oefenaar toe: "U geschiede naar uw geloof." Hij gaf hem verder de opdracht om maar weer te gaan preken, en daarbij te geloven dat God hem dan ook vrucht op zijn prediking zou geven. Dit gebeurde inderdaad... en daarna werd deze man pas toegelaten tot de predikantenopleiding van Spurgeon.

Het is ook nodig dat een evangelist ten volle verzekerd is van zijn eigen zaligheid, om krachtig en overtuigend over te kunnen komen. Spurgeon acht het uiterst belangrijk dat een evangelist de Boodschap brengt met grote directheid op de mens af (down-rightness). Dr. Van der Sluijs: "Zo ging het immers ten tijde van de Reformatie ook, men preekte niet óver het Evangelie, maar men preekte hét Evangelie."

4.2 Opzoekende liefde

4.2.1 Het Koninkrijk van God is nabij gekomen

Let goed op het optreden van Christus! We lezen daarvan in Markus 1:14-15: "En nadat Johannes overgeleverd was, kwam Jezus in Galilea, predikende het Koninkrijk Gods, en zeggende: De tijd is vervuld, en het Koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u, en geloof het Evangelie." Dit was een confronterende, blijde boodschap van redding en genezing. Dit was ook zo bij de prediking van Johannes de Doper en de 70 uitgezonden. De evangelieverkondiging is de prediking van het nabij gekomen

Koninkrijk van God en de tijd van de bezoeking (of van het bezoek van Christus). Lukas 19:41-44 gaat over de tijd van de bezoeking, die Jeruzalem niet heeft bekend. Dit is de tijd dat de Heere naar de inwoners van Jeruzalem omzag. Het is Gods opzoekende liefde in Christus als Hij met de evangelienodiging tot ons komt... We lezen over de heerlijke, weergalozes liefde van God voor de wereld in Johannes 3:16: "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Het Griekse woord voor "wereld" is hier "kosmon". Dit komt van het begrip "kosmos" en er wordt mee bedoeld "de zondige, van God vervreemde mensenwereld". Volgens de bekende Engelse prediker J.C. Ryle (1816-1900) is "de liefde waarvan hier gesproken wordt niet de speciale liefde waarmee de Vader Zijn eigen uitverkorenen aanziet, maar een geweldig medelijden en het begaan zijn met het hele menselijk geslacht". Ryle verklaart ons verder: "God had de wereld zo lief, dat Hij Zijn Zoon gaf om een Zaligmaker te zijn voor allen die geloven. Zijn liefde wordt aan iedereen vrijelijk, volledig, eerlijk en zonder voorbehoud aangeboden. Maar die liefde is alleen te verkrijgen via het enige kanaal van Christus' verlossing. Degene die Christus verwerpt, snijdt zichzelf af van Gods liefde en zal eeuwig omkomen."

Twee voorbeelden van "bezoekingen met kracht" vinden we in Lukas 19:1-10 (Jezus en Zacheüs) en in Johannes 4 (Jezus en de Samaritaanse vrouw). Christus sprak en handelde daar "met macht".

Het Evangelie en de waarheid moeten zo dicht mogelijk nabij het hart worden gebracht!... Er mag geen onnodige afstand worden gecreëerd. Een confronterende, radicale en appellerende prediking is nodig! Het gaat er dus om "hoe" de waarheid wordt verkondigd! "Nabij brengen" is de beste poging om ze het te laten doorgronden, te laten verstaan. Ze moeten het leren begrijpen. De waarheid moet ook zo duidelijk mogelijk worden gebracht, opdat men ze kan verstaan, om er door te kunnen worden vrijgemaakt door Gods genade. Wat op natuurlijk, opvoedkundig en onderwijskundig gebied niet werkt en niet overkomt, dat heeft normaal gesproken ook geen positief effect op geestelijk gebied. Op geestelijk gebied dienen de beste middelen te worden aangewend voor het hoogste doel. De Heere is het toch waard! Wie durft er nog gebrekkige middelen te gebruiken in de dienst van God? Als er met vijf talenten is te werken, moeten we er niet maar drie gebruiken. De verlamde werd door vier vrienden naar de Heere Jezus gedragen - en Christus zag hun geloof... en genas de verlamde. Als er vier dragers zijn, wees er dan niet met twee tevreden.

In de evangelienodiging gaat het over een bezoek van Christus aan zondaren. Deze heilrijke nodiging is tevens een verzoek van de Heere Jezus om binnengelaten te worden. De verkondigers van het Evangelie behoren immers te nodigen: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: laat u met God verzoenen" (2 Kor.5:20). Zo'n verzoek van Christus vraagt om een reactie!...

4.2.2 Het bekennen van de bezoeking

De natuurlijke mensen leven door eigen schuld in een geestelijke duisternis. Gelukkig zijn er velen die door de Heere worden bezocht met het reddend Evangelie. De Heere komt dan tot zondaren door middel van geestelijke openbaring van licht en liefde. Hij heeft door de komst van Christus het Licht in de duisternis laten schijnen (Joh.1:5). Dat is de bezoeking vanuit God vandaan. In zijn lofzang zingt Zacharias het dankbaar uit: "Geloofd zij de Heere, de God van Israël, want Hij heeft bezocht, en verlossing

teweegebracht Zijn volke (Luk.1:68)." In vers 78-79 gaat Zacharias verder over deze goddelijke bezoeking: "Door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid van onze God, met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte; om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods; om onze voeten te richten op de weg des vredes." Vele geestelijke duisterlingen hebben het Licht niet willen ontvangen, omdat ze de duisternis liever hadden en hun werken boos waren (Joh.3:19-20). Zij hebben zich dus voor het Licht afgeschermd en de redding "afgewezen". Ze hadden er geen belangstelling voor. Anderen hebben door Gods genade het Licht wel aanvaard en de Heere Jezus aangenomen in hun hart en leven (Joh.1:12-13). Deze hebben gelovig de tijd van hun bezoeking bekend. Een sleutelhoofdstuk is in dit verband Lukas 19. Daarin zien we het bezoek van de Heere Jezus aan Jericho en Jeruzalem.

4.2.3 Christus en Zacheüs

Zacheüs heeft de bezoeking van Christus aan zijn verblijfplaats wel bekend. Hij had belangstelling voor Christus. Hij had er belang bij - dit was op zijn hart gedrukt. Door het horen over de Heere Jezus en Zijn reddend, vergevend en genezend handelen was er belangstelling opgewekt in het hart van deze tollenaar. Zo zien we in deze geschiedenis dat er eerst belangstelling moet worden opgewekt in het hart van een ongelovige zondaar. Hoe kan de belangstelling worden opgewekt voor dienst van de Heere en het geloof? De wereld maakt zich juist zo sterk met aantrekkelijke zaken. Het gaat erom "waarvoor de mensen in de rij gaan staan". Als een popconcert of een voetbalwedstrijd jongeren aanspreekt, staan ze daarvoor in de rij. Daar hebben ze veel voor over. In welke rij staan wij? Zullen we er niet op geoordeeld worden, waarvoor we in de rij hebben gestaan, waar onze eerste belangstelling naar is uitgegaan?

Zacheüs had zich door zijn zondige praktijken gehaat gemaakt bij de joden. Wie wilde er nog bij zo'n zondige overste van de tollenaars in huis komen? Christus sloot met Zijn vraag aan bij het probleem van Zacheüs. Hij maakte gebruik van een aansluitpunt. Wij dienen dus in navolging van Christus ook te zoeken naar analogieën. De Heere Jezus zei tot de tollenaar: "Zacheüs! haast u, en kom af; want Ik moet heden in uw huis blijven (Luk.19:5)." Dit verbrak Zacheüs innerlijk.

In het volgende vers lezen we van Zacheüs: "En hij haastte zich en kwam af, en ontving Hem met blijdschap."

In vers 8 zien we over de verdere vruchten van zijn bekering: "En Zacheüs stond, en zei tot de Heere: Zie, de helft van mijn goederen, Heere, geef ik aan de armen; en indien ik iemand iets door bedrog onvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder."

Let op de volgorde:

1. belangstelling
2. aansluiting
3. vergevende liefde
4. ontvangst
5. de goede vrucht.

4.2.4 Christus en de Samaritaanse vrouw

Let op de geschiedenis van de Heere Jezus en de Samaritaanse vrouw in Johannes 4. Ook daarin zien we dezelfde volgorde. De Heere Jezus kwam ook bij haar met de

openbaring van het Koninkrijk Gods. Daarin kwam koninklijke kracht mee, want Christus sprak en spreekt als machthebbende (Mark.1:22). Door Zijn spreken kreeg deze vrouw belangstelling voor Hem en Zijn goddelijke gave. Hij wekte daarbij geestelijke dorst bij haar op. Hij zocht aansluiting door Zich als jood te bemoeien met een Samaritaanse. Hij zocht ook een aansluiting bij haar probleem op echtelijk gebied. De aansluiting op haar zondige leven werd gevolgd door vergevende liefde. Dit verbrak ook haar. Zij accepteerde Christus' woorden van openbaring: eerst in het verlichten van haar zondige bestaan en de goddelijke Waarheid en dan ook in de vergevende liefde, door Zich als de Messias aan haar bekend te maken. Kijk naar de goede vrucht: Ze getuigde als evangeliste in de stad: "Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus? (Joh.4:29)."

4.2.5 Het niet bekennen van de bezoeking

We keren terug naar Lukas 19. Na de redding van Zacheüs lezen we in vers 10 dat de Heere Jezus verkondigt: "Want de Zoon des mensen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was." In het volgende vers lezen we: "En als zij dat hoorden, voegde Hij daarbij, en zeide een gelijkenis; omdat Hij nabij Jeruzalem was, en omdat zij meenden, dat het Koninkrijk Gods terstond zou openbaar worden." Daarna onderwijst Hij ook ons door de gelijkenis van de tien ponden. Dit heeft een speciale bedoeling. We leren hierin hoe het gaat met de komst van het Koninkrijk van God. In de komst van de Heere Jezus is het Koninkrijk Gods nabij gekomen. Het betreft de openbaring van het Koninkrijk Gods. Dit is de tijd van bezoeking. De tijd van bezoeking is voor ons de verkondiging van het Evangelie. Christus komt dan tot ons met Zijn vergevende liefde. De Heere komt dan tot ons in de aanbidding van genade, door het volbrachte werk van Christus. De zaligheid is niet door onze goede werken te verdienen - het is slechts gelovig te accepteren. Het geloof is weliswaar een gave van God door de Heilige Geest, maar ook een opgave, en het uit zich in een overgave aan Gods wil.

Wij worden door de aanbidding van genade in de gelegenheid gesteld om gered te worden, om deze gelegenheid en aangeboden verlossing aan te grijpen en te aanvaarden. Er is een Grieks verhaal over het beeld "Gelegenheid". Dit is het standbeeld van een persoon die alleen maar haar aan de voorkant van zijn hoofd heeft hangen. Aan de achterkant is hij kaal. Als u nog voor "de gelegenheid" bent, kunt u deze aangrijpen. Bent u de gelegenheid gepasseerd, dan is dit niet meer mogelijk, dan is de gelegenheid voorbij.

Nu werden de tien dienstknechten in de gelegenheid gesteld om te handelen met de ponden, om een bezit te mogen ontvangen in het koninkrijk van deze welgeboren man. Zij ontvingen daartoe een mogelijkheid. Zo is dit ook met ons als wij onder het reddend Evangelie leven. Wij ontvangen dan ook gelegenheden en mogelijkheden. Wij dienen echter wel in geloofsgehoorzaamheid te doen wat ons in Gods Woord wordt opgedragen. De twee goede dienstknechten handelden met de gaven die ze hadden ontvangen, zij waren in getrouwheid gehoorzaam aan de opdracht.

De heer gebruikte "hun wel of niet handelen en gehoorzamen" als een test. Hij gaf hun eerst verantwoordelijkheden, en riep hen achteraf hierover ter verantwoording. Zo doet de Heere dat ook met mensen die Hij verantwoordelijkheden en gaven geeft om mee te handelen. Het gehoorzamen heeft te maken met het godsbeeld dat we hebben, met onze liefde tot God en het gelovig aanvaarden van Zijn woorden en opdrachten. De

boze dienstknecht had een negatief beeld van zijn heer. Hij vond dat zijn heer niet eerlijk handelde ten opzichte van hem. We lezen dit in vers 21, in de verantwoording van deze dienstknecht, waarin hij zijn heer toevoegt: "Want ik vreesde u, omdat gij een straf mens zijt; gij neemt weg, wat gij niet gelegd hebt, en gij maait, wat gij niet gezaaid hebt." Dit ziet op lijdelijke en luie mensen, die zich weigeren te bekeren, terwijl zij zich verontschuldigen met de woorden "ik kan mij ook niet bekeren; God moet het doen"... Zij zullen ook uit hun mond worden geoordeeld (vers 22). Wat is het gevolg van de "dienstweigeraars" in de gelijkenis? We lezen hierover in vers 27 dat de heer het bevel geeft: "Doch deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat ik over hen koning zou zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor mij dood." Ongelovigen die blijven weigeren de genademiddelen (de ontvangen talenten en ponden) te gebruiken, zullen als onwilligen zwaar worden veroordeeld.

Mensen die onder de evangelie-aanbiedingen leven, krijgen genoeg gelegenheden, mogelijkheden en verantwoordelijkheden om zich te laten redden. Zij hebben zware verantwoordelijkheden, waaraan zij zullen moeten beantwoorden. Zij dienen de tijd van hun bezoeking te bekennen en van deze aangeboden gelegenheid gebruik te maken. Op dit punt zullen zij worden beoordeeld.

Laat deze vraag zwaar en telkens op ons hart wegen: Wat hebben wij met het aanbod van genade gedaan?! Eigenlijk komt het er op neer wat we met de Christus hebben gedaan. Wat betekent de Heere Jezus voor ons? De Heere Jezus vroeg aan de Farizeeën: "Wat dunkt u van de Christus? (Matth.22:42)" Deze vraag is ook voor ons van beslissende betekenis. Wat zien wij in Hem? Hebben wij Hem echt nodig? Hebben wij Hem waarlijk lief? Is Hij voor ons "alles waard" geworden? Volgen wij Hem (na)? Kennen wij Hem wel tot zaligheid? Dit is echt nodig!

In Johannes 17:3 leert Christus ons in Zijn hogepriesterlijk gebed: "En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt."

De Heere komt zo liefdevol in Zijn Evangelie tot ons. Het doet Hem verdriet als wij Zijn aanbod niet accepteren. We kunnen dit zien in Christus' verdriet over de ongelovige en hardnekkige joden van Jeruzalem. We lezen daarover in Lukas 19:41-44: "En als Hij nabij kwam, en de stad zag, weende Hij over haar, zeggende: Och, of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, wat tot uw vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een begraafing rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen; en u tot de grond zullen neerwerpen, en uw kinderen in u; en zij zullen in u de ene steen op de andere steen niet laten; daarom dat gij de tijd van uw bezoeking niet bekend hebt." Volgens het commentaar van de studiebijbel weende Jezus over Jeruzalem, omdat zij de vrede van God afwees, terwijl "de tijd van uw bezoeking" betekent: "de tijd waarin God naar u omzag". Zo ziet de Heere ook om naar een onbekeerde zondaar als Hij Hem het reddend Evangelie aanbiedt. De Heere ziet nog om naar verloren mensen... dat ze dit dan toch zullen bekennen! Ja, als het Koninkrijk Gods dan zo dicht aan hun hart wordt gelegd, dat ze zich zullen bekeren, geloven en leven!

4.2.6 Christus als een "openbaar persoon"

We lezen een aangrijpende les in Lukas 13:22-35. Bestudeer dit gedeelte goed! In vers 22 zien we dat de Heere Jezus Zijn reis richtte naar Jeruzalem.

Ernstige woorden spreekt Hij uit over Jeruzalem in vers 34, waarin Hij zich uit in de weeklacht: "Jeruzalem, Jeruzalem! gij, die de profeten doodt, en stenigt, die tot u

gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijk een hen haar kuikens onder de vleugels vergadert; en gij hebt niet gewild?"

Er zullen mensen zijn die voor een gesloten poort voor eeuwig buiten zullen staan, hoewel de Heere in hun straten hen heeft geleerd. Zij hebben Zijn bezoeking echter niet willen bekennen. Zij hebben Zijn welmenend aanbod van genade in Christus toen (steeds weer) afgewezen. De Heere zal hen bij de voleinding in het laatste oordeel dan ook niet kennen en hen voor eeuwig afwijzen. We lezen daarvan in Lukas 13:27: "En Hij zal zeggen: Ik zeg u, Ik ken u niet, van waar gij zijt; wijk van Mij af, alle gij werkers der ongerechtigheid." De Heere heeft in hun straten geleerd - Hij heeft Zich daar voor hen ter beschikking gesteld als "een openbaar persoon" (zoals een arts). Men kon van Zijn diensten gebruik maken.

Laat ik het vergelijken met een huisarts in een dorp: Er zijn wellicht meer dan 1500 mensen in zijn gebied. Een man uit het dorp ligt in het ziekenhuis. Hij had twee jaar geleden geholpen kunnen worden door de huisarts, maar heeft nu nog maar een paar weken te leven. De huisarts wordt ter verantwoording geroepen: Waarom hebt u hem niet geholpen? Deze kijkt naar de patiënt op de zaal en reageert: "Maar, ik ken die man niet!" Hij is dus blijkbaar nooit bij de huisarts op het spreekuur geweest om geholpen te worden. Er was gelegenheid genoeg, maar de man heeft er geen gebruik van gemaakt.

Zo is het ook bij de evangelieverkondiging (in de kerk).

Christus werd daarin voorgesteld aan alle aanwezigen.

Hij was er en zij waren er, maar ze hebben niet allen bij Hem aangeklopt. De ongelovigen hebben geen ware interesse getoond; die zijn niet met hun noden tot Hem gekomen, om door Hem te worden geholpen. Dit blijkt bij de oordeelsdag, want dan kent Hij hen niet. Hij kwam bij hen om "kennis te maken" en te laten zien wat Hij voor hen wilde betekenen. Zij hadden daar geen behoefte aan. Ten diepste hebben zij tot de Heere gezegd, ook door hun daden: "Wijk van ons, want aan de kennis van Uw wegen hebben wij geen lust (Job 21:14)." (Jes.58:2.)

Mensen staan altijd wel ergens voor in de rij. Als Christus in onze straten leert, wie staat er dan voor Hem in de rij, om door Hem te worden geholpen?

De Heere Jezus spoort in Luk.13:24a alle ongelovigen die dit lezen nú nog aan, met de woorden: "Strijdt om in te gaan door de enge poort!..."

4.3 Historische vonken 5

4.3.1 Het begin van de methodistische hervorming

De piëtistische gezelschappen zijn in de 18e eeuw uitgewaaierd naar andere landen buiten Duitsland. De tijd was als het ware rijp voor het bevindelijk gezelschapsleven. Als we nu eens in die eeuw kijken naar het kerkelijk en geestelijk leven in Engeland, was het er heel droevig gesteld. Iemand heeft er zelfs van opgemerkt: "Nooit is er een eeuw voor het christelijk Engeland aangebroken, die zó leeg aan geloof was als de achttiende. De puriteinen waren begraven en de methodisten waren nog niet geboren. De wereld leek vol verveling en ontevredenheid..."

John Wesley werd in 1703 geboren. Toch waren er in die tijd al kiemen van opleving te vinden. Van dr. O. Norel kwam in 1936 het boek uit "John Wesley, de vader van het methodisme". Hij schrijft erover: "Ten eerste was daar het werk van predikanten als Horneck, Smithies en Beveridge. Vooral eerstgenoemde, een Duits pitist, die in Londen arbeide, had grote invloed. Deze vrome mannen waren voor verschillende jonge mensen het middel tot hun bekering geweest. Nu rieden zij deze jonge mensen aan, zich eens per week te verenigen en door goede gesprekken en door uitwisseling van geestelijke ervaringen elkaar op te bouwen in het geloof. Deze groepen moesten zo elkaar helpen komen "tot ware heiligheid van hart en leven" en tegelijk moesten ze bij hun wekelijkse samenkomsten iets weleggen om te sparen voor de verzorging van de armen. Van deze kring ging veel goeds uit. Er werden al spoedig ook op andere plaatsen dergelijke groepen gevormd: men bezocht zieken en gevangenen en door invloed van deze groepen werden een honderdtal scholen gesticht in Londen en naaste omgeving. Deze groepen zijn een tijdlang haarden van geestelijk leven geweest."

Daarnaast ontstonden de volgende genootschappen voor inwendige en uitwendige zending: het "genootschap (society) tot bevordering van christelijke kennis" verspreide op grote schaal bijbels en traktaten in Engeland en het "genootschap tot verspreiding van het Evangelie in vreemde landen" richtte zich op verdere "zendingsgebieden".

4.3.2 De "holy club"

Toen John Wesley in 1729 weer op de universiteit te Oxford kwam, vond hij daar een "vroom gezelschap" van enkele studenten. Dit gezelschap was in 1728 ontstaan. Hij sloot zich er dadelijk bij aan en het gezelschap kwam al spoedig onder zijn bezielende leiding. Maximaal heeft deze "holy club" vijftien of zestien leden geteld. Bekende leden van deze club zijn geweest: John en zijn broer Charles Wesley, Benjamin Ingham, Charles Delamotte, James Hervey en George Whitefield. Charles was de oprichter van de club en Whitefield raakte in 1733 erbij betrokken. Vanwege hun methodistische vroomheidsbeleving werden ze spottend "methodisten" genoemd. Het "heilig gezelschap" was tot op zekere hoogte een imitatie van het Duits piëtistisch gezelschap van ds. Francke. Ook het barmhartigheidswerk werd door hen overgenomen. We zien hier dus invloed van Spener en Francke.

De vrome studenten stonden met hun club tegenover de heersende praktijken van het vaak oppervlakkige en zondige leven van de andere studenten. Elke avond kwamen ze bij elkaar. Ze hielden zich aan een vaste methode om elkaar te versterken in hun vroomheid en goede werken. Ze baden met elkaar, bespraken hun dagelijkse bezigheden en deden liefdadigheidswerk. Ze bezochten armen en gevangenen en werkten onder de jeugd. Vooral John en Charles leefden stipt, streng en werkheilig; ze streefden naar een onberispelijk en heilig leven; ze jaagden naar de volmaaktheid. Ze vastten zelfs twee dagen in de week. Ze gaven zoveel mogelijk weg. Daarbij gingen ze met de andere clubgenoten elke week aan het Heilig Avondmaal.

Zoals dit bij veel Duitse piëtisten het geval was, bestudeerden ook de studenten van de "holy club" de mystieke schrijvers. Met name John Wesley is er toen sterk door beïnvloed. Hij had wel bepaalde bedenkingen tegen "De navolging van Christus" van Thomas à Kempis (vooral tegen de uitdrukkingen die heenwezen naar de gereformeerde leer van de predestinatie), maar verder genoot hij er bijzonder van. Wesley

heeft à Kempis' "Imitatio" later zelfs in het Engels uitgegeven. Ook boeken van William Law maakten veel indruk op Wesley. Law heeft John persoonlijk aangeraden om de "Theologia deutsch" en de werken van Johann Tauler te lezen, waaraan Wesley gehoor gaf. Hij bestudeerde deze geschriften, maar schreef later aan zijn broer Samuël: "De mystieke schrijvers waren de klip, waarop ik bijna schipbreuk in het geloof zou hebben geleden." De hernhutters van Von Zinzendorf werden voor hem gebruikt om "door genade en door het geloof alleen" te leren leven. Hij heeft trouwens ook persoonlijk van graaf Von Zinzendorf in Duitsland onderwijs gehad. De Wesleys waren bekend met de werken van ds. A. H. Francke. George Whitefield is in zijn theologie ook deels beïnvloed door het luthers piëtisme van Francke, Spener en Von Zinzendorf (en zijn Moraviërs). In zijn zoeken naar Christus kreeg George veel onderwijs uit het boek "Comptemplations" van Joseph Hall. In de tijd dat hij inzicht kreeg in de genadeleer, las hij de meer mystieke werken van Thomas à Kempis en William Law, maar ook de puriteinse boeken van Richard Baxter, Matthew Henry en James Janeway. Op zijn eerste bootreis naar Amerika in 1738 verdiepte Whitefield zich aan boord in het boek "Het ware christendom" van Johann Arndt.

4.3.3 De Moravische Broeders en John Wesley

In de "holy club" miste men veelal het inzicht in de genadeleer en de geloofs zekerheid zoals Luther die heeft mogen ontvangen. Zij moesten het zelf nog "opbrengen" met hun geestelijke werkzaamheden en hadden daardoor geen kracht en geloof om te overwinnen. In de levensgeschiedenis van John Wesley komt dit duidelijk naar voren. De Wesleys vertrokken in oktober 1735 naar de Engelse kolonie Georgia in Noord-Amerika om daar zendingswerk te verrichten. Gouverneur Oglethorpe, die deze kolonie in 1732 had gesticht, had van het werk van John Wesley en van de "holy club" gehoord. Hij richtte tot hem een verzoek om zich als predikant te Savannah, de hoofdstad van Georgia, te vestigen. Er kwamen ook Moravische broeders naar deze kolonie. Dit was naar de zin van Oglethorpe, die hen voor het zendingswerk onder de indianen wel kon gebruiken. John schreef aan een vriend over zijn motief om naar Amerika te gaan: "Mijn voornaamste motief is mijn ziel te redden. Ik hoop de ware betekenis van het Evangelie van Christus te leren kennen door het te prediken aan de heidenen." Hij verklaarde ook in deze brief: "Ik ben van mijn geboorte af een groot zondaar geweest en ik ben nog vervuld van vele lagere begeerten, maar ik ben ervan overtuigd in mijn hart, dat God - als ik zelf eerst maar bekeerd ben - Zich van mij zal willen bedienen om de broeders te versterken en Zijn naam aan de heidenen te prediken."

We lezen hierin zijn bekommerde en twijfelmoedige toestand. Hij reisde samen met zijn broer Charles, Benjamin Ingham en Charles Delamotte van de "holy club". Aan boord van het schip naar Amerika bevonden zich ook 26 hernhutters (Moravische broeders), onder leiding van hun bisschop David Nitschmann. John studeerde wel drie uur per dag Duits aan boord, daarbij geholpen door hernhutters. Hij woonde ook hun avonddiensten bij. John raakte onder de indruk van de voorbeeldige, opofferende levenswandel van hen.

Op 25 januari 1736 woedde er zo'n geweldige storm dat men het ergste vreesde. Ook John verkeerde in grote angst voor zijn leven. Toen het schip door een enorme stortvloed dreigde te vergaan, toonden de hernhutters tijdens hun godsdienstoefening geen schrik of angst; ze gingen rustig door met het lied dat ze zongen. Dit maakte een

diepe indruk op de doodsbenauwde Wesley. Hij vroeg daarna aan één van hen: "Was u niet bang?" Deze reageerde: "Dank zij God, neen." John vroeg verder: "Maar waren uw vrouwen en kinderen niet bang?" De man antwoordde vriendelijk: "Neen, onze vrouwen en kinderen zijn niet bang om te sterven." John gevoelde diep zijn gebrek en gemis.

In Georgia ontmoette hij Spangenberg, de leider van de hernhutters in Amerika (en later Von Zinzendorfs opvolger). Spangenberg vroeg rechtstreeks aan Wesley: "Mijn broeder, mag ik u vooraf één of twee vragen stellen. Bezit u in uzelf het getuigenis van God? Getuigt Gods Geest met uw geest, dat u een kind van God bent? Verlegen ontweek John het antwoord. Spangenberg merkte dit en vroeg: "Kent u Jezus Christus?" John reageerde: "Ik weet dat Hij de Verlosser der wereld is." De hernhutter ging verder: "Dat is waar, maar weet u, dat Hij u heeft gered?" John: "Ik vertrouw dat Hij gestorven is, om mij te redden." Spangenberg stelde nog als laatste vraag: "Kent u uzelf?" Wesley meende hier wel een bevestigend antwoord op te kunnen geven, al kwam het er aarzelend uit. Achteraf vreesde hij dat het slechts "ijdele woorden" waren. Na deze vragen vertelde Spangenberg van zijn eigen leven en bekeringsweg. Dit maakte een diepe indruk op John, en weer ervoer hij het tekort in z'n eigen leven.

Nog geen twee jaren werkte hij in Georgia, waarna hij als een "mislukte vluchteling" naar Engeland terugkeerde. Hij schreef in zijn dagboek: "Ik ging naar Amerika om de indianen te bekeren, maar o! Wie zal mij bekeren? Wie zal mij verlossen van dit slechte, ongelovig hart?" (...) "Ik heb aan de einden der aarde geleerd, dat ik vervallen ben van de heerlijkheid Gods, dat mijn hart geheel verdorven en verwerpelijk is en bijgevolg mijn leven ook, want een kwade boom kan geen goede vruchten voortbrengen. Ik heb geleerd dat ik, het leven Gods missende, een kind des toorns ben en een erfgenaam der hel. Ik heb geleerd, dat mijn werken, mijn lijden, mijn eigen gerechtigheid er zó ver van verwijderd zijn mij te verzoenen met een beledigd God en te kunnen dienen tot uitwissing van de kleinste van mijn zonden (die talrijker zijn dan de haren van mijn hoofd), dat ze de blik van de goddelijke gerechtigheid niet zouden kunnen dragen en zelf verzoening behoeven. Ik heb geleerd dat ik het oordeel des doods in mijn hart draag en dat ik in mijzelf niets heb om op te pleiten en dat mij dus geen andere hoop op rechtvaardiging blijft dat in de genade, door de verlossing, die in Jezus is; geen andere hoop dan dat ik, Christus zoekende, Hem zal vinden en in Hem bevonden zal worden, niet hebbende de rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die uit het geloof in Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is, door het geloof."

Zo zag hij in die tijd zichzelf. (Later heeft hij er bij de uitgave van zijn dagboek aantekeningen bij geplaatst. Bij de uitdrukking "dat hij nog niet bekeerd was" merkte hij later op: "Ik ben daar niet zeker van." En bij de woorden, dat hij "een kind des toorns en een erfgenaam der hel" was, heeft hij de kanttekening geplaatst: "Dat geloof ik toch niet; maar ik had toch het geloof van een knecht en niet dat van een zoon.")

4.4 Persoonlijke opwekking

Vooraf in de opwekkingsgeschiedenissen kunnen we zien dat er vaak een verband is tussen een gezegende ziel en de zegen die hij mag brengen. Het is belangrijk dat we zelf vervuld zijn met geestelijke kracht, anders zal er waarschijnlijk niet zoveel zegen

van ons uitgaan. De Heere kan zwakke en twijfelmoedige gelovigen ook wel gebruiken, maar de geschiedenis heeft uitgewezen dat Hij meer gebruik heeft gemaakt van met geestelijke kracht vervulde gelovigen. We kunnen dit duidelijk zien in de in de verhaalde geschiedenis van John Wesley, die in zijn bekommerde toestand zo weinig kon uitrichten.

4.4.1 De kracht van de Heilige Geest

De zalving van de Heilige Geest en het geestelijk vuur in de prediker is van groot belang. Opwekkingspredikers waren vaak in een bijzondere mate vervuld met de Heilige Geest. Ook de discipelen ontvingen op de pinksterdag de vervulling met de Heilige Geest. Het wordt "de doop met de Heilige Geest" genoemd. In de Bijbel heeft de Heere Jezus het over "het ontvangen van de kracht van de Heilige Geest". In Lukas 24:49 lezen we dat Christus het Zijn discipelen belooft: "En ziet, Ik zende de belofte van Mijn Vader op u; maar blijft in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte." Deze kracht was nodig om een krachtige getuige van Christus te kunnen zijn. Deze kracht moest door hen heen zijn gegaan om van hen uit te kunnen gaan. De Heere Jezus gaf het Zijn volgelingen te kennen, voordat Hij naar de hemel heenvoer: "Maar gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest, Die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria, en tot aan het uiterste van de aarde (Hand.1:8)." Daarvoor, in vers 5, lezen we dat Christus het hun toezegt: "Maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet lang na deze dagen." Zo zien we dus dat het gegeven "de doop met de Heilige Geest" naar Gods Woord is, en dat deze vervulling met de Heilige Geest door Christus ook "het ontvangen van de kracht van de Heilige Geest" wordt genoemd.

4.4.2 Opwekkende geestelijke ervaringen

Ds. D.G. Molenaar wil in zijn boek "De doop met de Heilige Geest" aantonen dat velen in de kerkgeschiedenis bijzondere opwekkende geestelijke ervaringen hebben gehad, waardoor zij de nodige geestelijke kracht ontvingen om met vrucht in de dienst van de Heere te arbeiden. Een aantal van hen ontving een speciale vervulling van de Heilige Geest, voordat ze veel geestelijke vrucht droegen. Vooral is dit kenmerkend voor opwekkingspredikers. Daarna wilde de Heere hen gebruiken voor één of meerdere opwekkingen. De Heere kwam bij deze gelovigen dan op een krachtige wijze over met Zijn genade, liefde en vrede. Dit volgde vaak op een bepaalde tijd van diepgaande geestelijke strijd en worstelingen. De geest van het gebed was dan in hevigheid aan het werk in het hart van deze gelovigen. De Heilige Geest maakte het land begerig en dorstig en stortte daarna een milde, overvloeierende regen uit in het hart van deze beweldadigde mensen. Zulke ervaringen zijn dus niet in het bijzonder eigen aan pinkstergroepen, maar werden en worden gevonden bij vele van Gods kinderen. We dienen er echter op te letten dat ze overeenkomstig de bijbelse normen en regels zijn. Als het niet naar de Schrift is, behoeven we er geen waarde aan te hechten. We dienen te waken voor zinloze geestdrijving, nodeloze visioenen en tongentaal, als ze door mensen worden opgewekt om er iets mee te worden. Wat de Heere spontaan heeft gegeven in de eerste christengemeenten, op zendingengebieden en uit noodzaak, dat mogen we dankbaar herdenken. De Heere heeft tekenen en wonderen willen geven ter bevestiging en bevordering van de evangelieprediking.

Ds. Molenaar geeft ons in zijn boek historische illustraties van de genoemde goede

opwekkende geestelijke ervaringen. Hij laat ons deze ervaringen zien in de levens van gelovigen uit verschillende kerkgenootschappen en christelijke bewegingen. We komen daarin ook luthersen, piëtisten, methodisten, baptisten, Nederlands hervormden en gereformeerden tegen².

Dr. D. Martyn Lloyd-Jones schrijft in zijn boek "Toon mij nu Uw heerlijkheid" ook over het ontvangen van bijzondere opwekkende ervaringen. We lezen op blz.94: "Dat kunnen we vinden in de geschiedenis over de opwekkingen. We lezen er over mensen, die praten over hun gemeenschap en hun ontmoetingen met God en de Heere Jezus Christus, over Zijn aanwezigheid en de blijken van Zijn liefde. Zij werden overstelpst door het gevoel dat de Heere Jezus zeer nabij was en zij werden vervuld door Gods heerlijkheid en liefde. Dat komt u tegen in de levens van mensen als Jonathan Edwards en, zoals ik al herhaaldelijk gezegd heb, in het leven van christenen die tot allerlei verschillende kerkgenootschappen behoorden. We komen dat tegen bij Whitefield, bij Wesley, bij mannen als Finney en Moody en zoveel andere heiligen."

Ds. Molenaar schrijft in dit verband ook over de gereformeerden Guido de Bres (1522-1567), Willem Teellinck (1579-1629), Herman Witsius (1636-1708) en de christelijk gereformeerde predikant H.H. Middel (1802-1882).

Naast ervaringen tijdens een aantal bekende opwekkingen verhaalt ds. Molenaar ook een opzienbarend krachtig werk van de Heilige Geest tijdens een catechisatieles van de kruisdominee ds. Willem Coenraad Wust (1807-1886). Hieruit blijkt dat er ook geestelijke opwekkingen zijn geweest bij behoudende gereformeerden uit de school van de nadere reformatie. Het citaat komt uit het boek van dr. F.L. Bos, "Kruisdominees. Figuren uit de Gereformeerde kerken onder 't kruis", Kampen, 1953, blz.62. We lezen daar over ds. Wust en zijn catechisanten: "Eens, terwijl hij naar gewoonte met kinderen van negen tot twaalf jaar zal catechiseren, wordt het hem zo wonderlijk teer in zijn gemoed, dat hij gelooft, dat er wat te gebeuren staat. Hij houdt eerst een toespraak tot de kinderen en zegt tot hen, dat de Heere Zelf op deze avond met hen catechiseren zal. Dan gaat hij naar gewoonte in gebed, en smeekt de Heere aanhoudend op grond van Zijn verbond om genade tot bekering in de kinderen te werken. Eer hij geëindigd heeft, begint het ene kind voor, het andere na, te zuchten en te kermen. Ja, er zijn er, die het doodsbenauwd krijgen van angst. Stil ziet de herder toe, wat er van komt. Dan komen tenslotte vier kinderen tot volle ruimte en gaan jubelen en zingen. De anderen komen niet zover, maar "komen toch uit de angst onder de beloften en krijgen de vrijstad te zien, waarin behoudenis voor voortvluchtigen is te vinden." De opwekking is van langere duur. Het geestelijk inzicht van die kinderen is wonderbaar. Hun ijver en liefde doet hen overal van Jezus getuigen."

4.4.3 Andrew Murray

In het boek van ds. Molenaar komen we ook Andrew Murray (1828-1917) tegen, de bekende gereformeerde prediker en schrijver uit Zuid-Afrika. Hij mocht getuige zijn van een opwekking en daaraan medearbeiden. Ds. Molenaar heeft onder meer de volgende woorden van Murray geciteerd uit het boek van J. du Plessis, "Het leven van Andrew Murray", Kaapstad 1920, blz.457: "Sommigen van u weten, hoe ik bij u aangedrongen heb op de twee stadiën van het christelijk leven, en op de stap uit de éne in de andere. Ik bracht de eerste tien jaren van mijn evangelie-bediening blijkbaar op het lagere peil door. Ik was als predikant, dat mag ik wel zeggen, zo ijverig en

ernstig en gelukkig in mijn werk als iemand wezen kan, voorzover het liefde tot de arbeid betrof. En toch brandde er in mijn hart de gehele tijd door een ontevredenheid en rusteloosheid, die onuitsprekelijk waren. (...) Ofschoon allen rondom mij mij voor één van de ernstigste mannen hielden, was mijn leven een leven van de diepste ontevredenheid. Ik worstelde en bad zoals ik best kon. Op zekere dag was ik met een zending in gesprek. Ik weet niet, of hijzelf veel van de kracht der heiligmaking had ondervonden - dat zou hijzelf wel hebben erkend. Terwijl wij met elkander spraken, en hij mijn ernst aanschouwde, zei hij: "Broeder, onthoud, dat als God een verlangen in uw hart legt, Hij dat ook vervullen zal." Dat heeft mij geholpen: ik dacht er honderdmaal aan. En ik wil hetzelfde zeggen aan u, die in het moeras van hulpeloosheid en twijfel rondspartelt. Het verlangen, dat God u in het hart legt, dat zal Hij vervullen. Zo heeft mij de Heere geleid, totdat ik door Zijn genade tien of elf jaar te Bloemfontein gestaan had. Toen bracht Hij mij naar een andere gemeente te Worcester, omtrent de tijd, dat God Zijn Heilige Geest in Amerika, Schotland en Ierland zo ruimschoots uitstortte. Toen ik in 1860 zes maanden in die gemeente gearbeid had, gaf God een genadige uitstorting des Geestes aldaar in verband met mijn prediking, vooral toen ik mij op het platteland bewoog, en ik ontving zelf een onuitsprekelijke zegen."

Daarna heeft Andrew Murray in een geleidelijke weg steeds meer geestelijke vervulling en kracht van de Heilige Geest ontvangen. Hij verlangde wel naar een ontvangen van de doop van de Heilige Geest als een bijzondere ervaring ineens, maar de Heere leidde hem via een geleidelijk weg van groeien en toenemen in de kennis en genade van de Heere Jezus Christus. Het moet ons duidelijk zijn dat de Heere op verschillende manieren Zijn geestelijke gaven aan Zijn kinderen schenkt. Nadat Murray veel geestelijke zegeningen, groei en kracht had ontvangen, kwam hij tot de volgende persoonlijke verklaring: "Misschien vraagt gij mij: Zijt gij dan met wat gij bereikt hebt tevreden? Hebt gij alles waarnaar gij verlangt? Dat zij verre. Uit de diepste diepte der ziel kan ik zeggen: Ik ben met Jezus thans verzadigd; doch er is tevens het bewustzijn, dat de openbaring van de overvloedige rijkdom Zijner genade oneindig voller en heerlijker zijn kan. Laat ons niet aarzelen te zeggen: Dit is slechts het begin. Zelfs wanneer wij ingang verkrijgen tot het Allerheiligste, beginnen wij maar even onze rechte houding tegenover de Vader in te nemen."

2. Ds. D.G. Molenaar haalt zulke geestelijke ervaringen aan uit de levens van onder meer de zendingen Hudson Taylor (1832-1905) en C.T. Studd (1860-1931), de lutheraan Johann Christoph Blumhardt (1805-1880), de piëtist August Hermann Francke (1663-1727), Nikolaus Ludwig graaf Von Zinzendorf (1700-1760), de geestelijke vader van de hennhutters, de methodisten John Wesley en George Whitefield (een ervaring in 1739), de opwekkingsprediker Dwight L. Moody (1837-1899), de baptist Christmas Evans (geb. 1766), George Müller (1805-1898), de weesvader van Bristol en de bekende baptist en prediker C.H. Spurgeon (1834-1892). Hij haalt hier over een uiteenzetting aan van de reformator Johannes Calvijn (1509-1564), en geeft zo'n ervaring weer van de bekende Franse prediker Adolphe Monod (1802-1856). Verder laat hij de revue passeren de puriteinen Ebenezer Erskine (1680-1754) en William Burns (1815-1868) uit Schotland. Ook lezen we over de ervaringen van de Amerikaanse puritein en opwekkingsprediker Jonathan Edwards (1703-1758). Verder heeft Charles G. Finney (1792-1875) deze opwekkende ervaringen gehad, waarna hij als evangelist zeer veel vrucht mocht ontvangen.

4.5 Gaan op de beloften

In de Christinnereis van Bunyan mochten Christiana en die met haar waren in de put Wankelmoedigheid, hun voeten op vaste stenen zetten, zodat ze veilig door dit moeras

konden komen. In een uitleg worden deze vaste stenen de beloften van God genoemd. Haar man werd in de Christenreis hierop van tevoren niet gewezen, zodat hij het veel moeilijker had in deze put van twijfel, omdat hij er dieper in wegzakte. Ik wil u daarom ook wijzen op de beloften van God, die in de Bijbel veelvuldig te vinden zijn voor zoekende zielen. En al zou u niet eens zo serieus aan het zoeken zijn, dan zijn er zelfs nog beloften van zegen op u van toepassing.

De HEERE belooft in Jesaja 44:3 dat Hij niet alleen water zal gieten op de dorstigen, maar ook stromen op het droge... Dat gold voor de zondige Israëlieten en hun nakomelingen en we mogen zeggen dat Gods eeuwig geldend Woord ook geldt voor de christenen en hun nakomelingen. We lezen verder in vers 3 dat Hij belooft: "Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen." Ook voor de heidenen zijn er genoeg beloften van heil te vinden in de Bijbel. Moeten onbekeerden dan maar lijdelijk afwachten als het gaat over het wel of niet ontvangen van de Heilige Geest? Of zijn er voor hen ook nog beloften om in het gebed te mogen gaan tot een barmhartig God? Jawel! In Lukas 11:13 lezen we zelfs: "Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven aan hen, die Hem bidden?" Zonder het werk van de Heilige Geest in ons kunnen we niet behouden worden. We hebben de Heilige Geest nodig, omdat we anders de Heere Jezus Christus niet als onze persoonlijke Verlosser kunnen leren kennen. In Romeinen 8:14 wordt ons geleerd: "Want zovelen als er door de Geest van God geleid worden, die zijn kinderen van God." De Heere belooft zelfs Zijn Geest te zullen uitgieten (Joël 2:28), wat op een overvloedige zegen ziet. Hij heeft dit al vele malen bevestigd, vooral tijdens en kort na de pinksterdag, maar ook bij geestelijke opwekkingen... tot op deze tijd toe. Een onder ons bekende uitspraak leert ons: "Als je nat wil worden, moet je in de regen gaan staan." Daarom moet u in Gods weg gaan en Zijn in de Schrift aangereikte middelen gebruiken.

4.5.1 Het zeil ophouden

Als we tijdens windstilte op de Noordzee met onze zeilboot niet meer vooruit kunnen komen, moeten we toch het zeil omhoog houden, want als er wind komt, is de boot gereed om te varen. Iemand die lijdelijk bij de pakken neerzit en de moeite niet meer neemt om het zeil omhoog te houden, zal ook bij een stevige windvlaag niet vooruitkomen. De Heere geeft ons de toezegging van zegen; Hij belooft als het ware dat Hij Zijn Geest "zal laten waaien" of "inblazen" in de harten van zondaren door middel van Zijn Woord, dat niet ledig zal wederkeren (Jes.55:11). Het biddend pleiten op Zijn beloften is dan ook "het zeil ophouden", om Zijn beloofde zegen op te mogen vangen. De Heere wil dat wij Hem Zijn eigen Woord en beloften voorhouden. Dat is namelijk geloofswerk. Wij werpen dan het net niet in iets van onszelf of aan onze kant, maar aan Gods kant. Wij zoeken het dan slechts in Zijn Woord. In Hebrëeën 11:6 lezen we: "Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is van hen, die Hem zoeken." De Heere geeft ons hierin te kennen dat Hij het zoeken beloont, en daarom moeten we deze tekst bij wijze van spreken gelovig omhoog houden, zoals het zeil in een boot. Als we zo gelovig tot de Heere komen, hoeven we er dus niet aan te twifelen dat Hij ons zal belonen. Zie hierin ook de nederbuigende goedheid van de Heere, dat Hij ons niet aan onszelf overlaat, om het zelf maar uit te moeten zoeken, maar dat Hij ons nog aanwijzingen geeft om een uitweg te vinden uit onze ellendestaat.

4.5.2 Grachten graven

Lezen: 2 Koningen 3

Een soortgelijke richtlijn lezen we in de geschiedenis in 2 Koningen 3. Door eigen schuld hadden de koningen Joram en Josafat zich met hun legers in een schijnbaar hopeloze situatie gebracht. Samen met het leger van de Edomieten wilden ze de Moabieten aanvallen, maar ze hadden op de weg door de woestijn van Edom geen water meer. Het zag er naar uit dat ze daarom zouden moeten omkomen. De HEERE gaf echter uitkomst door middel van de profeet Elisa. Door een wonder zou de verlossing komen - de HEERE zou water geven. Niettemin wilde Hij dat de noodlijdenden daarvoor ook iets zouden doen. We lezen in de verzen 16 en 17 dat Elisa doorgaf: "Zo zegt de HEERE: Maakt in dit dal vele grachten. Want zo zegt de HEERE: Gijlieden zult geen wind zien, en gij zult geen regen zien; nochtans zal dit dal met water vervuld worden, zodat gij zult drinken, gij, en uw vee, en uw beesten." De HEERE was gereed om de zegen te geven, maar om deze zegen op te vangen moesten ze grachten maken.

Zo dienen wij ook ervoor te zorgen dat we Gods aanwijzingen opvolgen, waardoor Hij Zijn zegen wil geven. Hij belooft ons Zijn Woord te zegenen als het wordt uitgestrooid in onze harten, maar als er geen "grachten" in onze harten zijn gegraven om dit Woord op te vangen en te bewaren, draagt het zaad van het Evangelie bij ons geen vrucht. Het uitgestrooide Woord moet in ons hart worden bewaard - daarvoor moeten we iets doen! Laten we bij wijze van spreken "Gods water maar over onze akkers vloeien", zonder het op te vangen en binnen te laten dringen, dan gaat de zegen uiteindelijk toch aan ons voorbij. Als we zo verhard zijn in onze liefde tot de zonde, dringt de boodschap van Gods genade niet tot ons door. Het gaat dan het ene oor in en het andere oor uit. De gelijkenis van het zaad (Luk.8:4-15) spreekt hierin duidelijke taal! Alleen in de goede aarde, "waarin gelovig grachten zijn gegraven," draagt het Woord vruchten. Het geloof is weliswaar een gave, maar dit moet ook uitkomen in werkzaamheden. Als we de Heere gehoorzamen, door te doen wat Hij ons opdraagt (dus alvast "grachten graven"), mogen we zegen verwachten. We lezen in Lukas 8:15: "En dat in de goede aarde valt, zijn dezen, die, het Woord gehoord hebbende, hetzelfde in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volständigkeit vruchten voortbrengen." In dit eerlijke en goede hart is door goddelijke bearbeiding al een bereidheid gemaakt om het zaad van het Woord te kunnen ontvangen.

Als we niet bereid zijn om Gods Woord te horen en te gehoorzamen, kunnen we het ook niet bewaren. Er is dan geen plaats bij ons voor de bijbelse boodschap. Er is dan wel plaats voor andere dingen in ons leven. We staan dan wel open voor wereldse invloeden en zaken. Als we grachten hebben gegraven in ons hart, staan we open voor het Woord van God en het verlossende Evangelie. Het komt erop neer dat het verkregen geloof zich uit in het graven van grachten om de beloofde zegen van de Heere te kunnen ontvangen en bewaren.

4.5.3 Lege vaten gereedzetten

Nog zo'n bijbels principe vinden we in de geschiedenis van de olie van de weduwe in 2 Koningen 4:1-7. Lees dit gedeelte eerst. De weduwe kon haar schuld onmogelijk zelf voldoen. Ze had nog een kruik met olie in huis... maar wat kon ze hier nu mee

aflossen? Als iemand slechts tien gulden heeft, terwijl hij een schuld van 100.000 gulden moet betalen, kan hij net zo goed niets bezitten. Al zou ze deze kruik met olie hebben gegeven, dan zou de schuldhoeveelheid toch nog haar beide kinderen voor zich tot knechten nemen. Zo is het ook met de schuld die mensen van nature bij God hebben.

Nu is het verwonderlijk dat de Heere toch nog gebruik wil maken van het beetje dat wij hebben. Hij wil werken met zaken in ons die wij niet kunnen ontwikkelen tot zaligheid. Hij doet het in ons en voor ons; maar Hij geeft ons daarbij wel een opdracht. Het Evangelie moet worden verkondigd met bevel van geloof en bekering. Wij dienen in geloofsgehoorzaamheid te doen wat Hij van ons vraagt en Hij zal dan doen wat Hij hierin belooft. Als de weduwe in ongehoorzaamheid geen vaten zou hebben verzameld, waren ze ook niet door middel van een wonder van God gevuld. Elisa drong er zelfs bij haar op aan om niet weinig lege vaten gereed te zetten. Al de lege vaten die worden gereedgezet, zullen worden gevuld.

Wij hebben op geestelijk gebied van nature allemaal lege handen en lege harten. Ze worden meestal gevuld met aardse begeerten en wereldse zaken. Als dat nog zo is, maak ze dan leeg! Maak ze leeg van wereldse verlangens en de belangstelling naar het zondige! De Heere wil door middel van Zijn Woord een betere belangstelling opwekken. Het behaagt Hem dat onze verlangens worden gericht naar de hemelse zaken. Zijn genade-aanbiedingen moeten onze harten als lege vaten doen verlangen naar een zalige vervulling. Als onze begeerten door de overtuigingen van de Heilige Geest gaande zijn gemaakt en ons hart zich heeft geopend voor het heil in Christus, zullen wij toch ook worden vervuld met het goed dat nimmermeer vergaat?! Zo zullen ook onze hemelhoge schulden worden voldaan. Volle vaten dienen te worden geledigd en zoveel mogelijk geestelijke verlangens moeten worden gereedgezet aan de troon van Gods genade. Dit is de bijbelse weg naar de vervulling van Gods beloften in ons persoonlijk leven. Al het onze in de vaten moet worden leeggegoten... en de Heere zal het naar Zijn beloften vermenigvuldigen en helemaal vol maken! Verlangt u er al naar? Doe dan wat wordt gevraagd... en verwacht biddend de vervulling van uw geestelijke verlangens! Het is waar wat Maria in haar lofzang zo dankbaar heeft bezongen (Luk.1:53): "Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, en rijken heeft Hij ledig weggezonden." Wees dan bereid om met die kleine jongen vijf gerstebroden en twee visjes in te leveren, opdat u in uw hart mag ervaren de vermenigvuldiging, door het werk van de Heere Jezus (Joh.6:5-13).

4.5.4 Genademiddelen gebruiken!

Zo zijn er zaken die we moeten doen en die we niet kunnen doen. Wij worden in de Bijbel aangespoord om de ontvangen talenten te gebruiken. Dit zijn middelen of "sleutels" die we hebben ontvangen om te gebruiken. Wie deze talenten gebruikt, valt vanzelf onder de beloften. Talenten gebruiken is doen wat de Heere vraagt. Geloven is doen en werken wat de Heere in ons doet en werkt. We lezen namelijk in Johannes 6:28-29: "Zij dan zeiden tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Die Hij gezonden heeft."

Het "gaan op de beloften" wordt in het Oude Testament meerdere malen voorgesteld. Ik verwijs naar Jozua 1:1-9, waarin de HEERE belooft met de Israëlieten te gaan, overal waar ze hun voetzool zouden zetten. (We hoeven dus niet te verwachten dat de

Heere met ons zal zijn, daar waar we onze voeten niet zetten in het geloof.) Ik denk verder aan het binden van een snoer scharlakendraad aan het venster door Rachab (Joz.2), waardoor haar leven werd gered, en ook aan het zetten van de voeten in de Jordaan, waardoor de Heere een pad maakte (Joz.3). Uiteraard vinden we dit bijbelse principe ook in de geschiedenis van "het lopen rond Jericho" (Joz.6).

Dit is dus geloofsgehoorzaamheid, waarop de Heere ziet in het vervullen van Zijn beloften. Hij heeft bepaalde beloften verbonden aan condities (voorwaarden die Hij Zelf stelt) - en daaraan dienen wij ons te houden. Hij geeft ons genadig middelen om te gebruiken tot een door Hem bepaald doel, namelijk tot het vervullen van Zijn beloften. Deze middelen (die wij kunnen gebruiken) kunnen op zichzelf genomen ons niet redden en helpen, maar als we het niet doen, zal de Heere niet doen wat wij niet kunnen.

Boven de enge poort naar het hemelse Kanaän kunnen we de tekst lezen: "Klopt, en u zal worden opengedaan" (Matth.7:7). Bedenk dat al Gods woorden waarheid zijn! Als we deze waarheid geloven, zullen we zeker aanhouden met kloppen, en dan ook zeker worden binnengelaten! Het gaat hier dus om het ons vastklampen aan de waarheid van Gods Woord. Dat is geloofswerk, en dat is ook de weg waarin de Heere Zijn beloften in het persoonlijk leven waarmaakt... Zo dienen we te gaan in de weg die de Heere ons in Zijn Woord voorstelt, Hem ter eer en onze ziel tot zaligheid!

In dit verband geef ik door Gods woorden aan ballingen. We lezen in Jeremia 29:11-14: "Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes, en niet des kwaads, dat Ik u geve het einde en de verwachting. Dan zult gij Mij aanroepen, en henegaan, en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen. En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart. En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de HEERE..."

5. STROMEN VAN ZEGEN

5.1 Historische vonken 6

5.1.1 Opwekking in Engeland

Zelfs orthodoxe piëtisten zullen moeten toegeven dat John Wesley zijn ellende recht en grondig kende. Des te opmerkelijker is het dat John Wesley, vooral later, remonstrantse leringen voorstond en propageerde. Volgens Dallimore had John Wesley geen juist begrip van het calvinisme. In zijn onbegrip was hij er zeker van dat er ernstige dwalingen in waren. Hij bestreed Whitefield hierin op een felle, zondige wijze. De zachtmoedige Whitefield heeft hem op een waardige wijze willen corrigeren, maar dit is hem niet gelukt. Er ontstonden Wesleyaanse en calvinistische methodisten. Whitefield bleef hem als een broeder in Christus liefhebben en zocht steeds weer naar samenwerking. Zo heeft hij uiteindelijk tot op zekere hoogte de vriendschap met John weten te herstellen. Eén van de aanhangers van Whitefields leer van vrije genade stelde George eens de vraag, of hij meende dat zij eenmaal Wesley ook in de hemel zouden zien. Whitefield reageerde: "Ik denk van niet, want hij zal wel zó dicht bij Gods troon staan en wij zó ver af, dat we hem wel niet zullen kunnen onderscheiden." John Wesley heeft op het uitdrukkelijk verlangen van Whitefield een gedachtenisrede gehouden na zijn overlijden. Daarin dankte hij God van ganser harte voor alles, wat Hij

in deze begenadigde man had geschonken.

We moeten bij voorgangers die in bepaalde opzichten dwaalden, altijd hun achtergronden en omstandigheden bezien. Zij waren ook kinderen van hun cultuur en reageerden daarop. Wie zal kunnen zeggen dat hij "in theorie of praktijk" vrij is van elke dwaling?! En... zijn dwalingen in de praktijk niet erger dan dwalingen in de theorie? In de regel kan "wat wij doen" meer schade veroorzaken dan "wat wij denken". Al is het in het geval van Wesley triest dat hij door zijn gepropageerde leringen velen heeft meegenomen in het remonstrantisme en perfectionisme. Ongetwijfeld heeft de Heere deze begenadigde prediker willen gebruiken bij de grote opwekkingen in die dagen. Hij was het middel voor zeer velen.

John Wesley heeft een diepe, langdurige bekeringsweg beleefd. Hij moest hervormd worden in zijn denken, door Gods genade moest hij "verlichte ogen van het verstand" ontvangen, terwijl zijn wettische inslag hem in de weg zat. Een week na zijn terugkeer in Engeland ontmoette hij op 7 februari 1738 de hernhutter Peter Böhler, die met anderen wachtte op een schip, dat hen naar Georgia zou kunnen brengen. Ze spraken in het Latijn met elkaar. Böhler gaf aan dat "die filosofie" van Wesley overboord moest en dat John een verkeerd begrip van het geloof had. Hij geeft aan dat het geloof "een vast vertrouwen is, dat de ziel stelt in God en dat hem de zekerheid geeft, dat zijn zonden hem vergeven zijn door de verdiensten van Christus en dat hij verzoend is met God". Wesley verzette zich innerlijk tegen dit "nieuwe inzicht" en ook tegen de verklaring van Böhler dat de bekering vaak plotseling plaats heeft en dat dan meteen grote vrede de ziel vervult. Hierin zien we dat het geloof ook een gave van God is en dat de Heilige Geest het moet toepassen aan het hart! Maar de zoekende Wesley heeft het toch mogen vinden... Na het vertrek van Böhler naar Amerika ontving Wesley nog een hartelijke brief van hem. Hij drong daarin er bij John op aan: "Stel, smee ik u, niet uit te geloven in uw Jezus Christus."

Böhler had ook met Charles Wesley over de bijbelse leer van het geloof gesproken. De broers waren in die tijd maar bezig met hun zoeken naar "geloof". De auteur Arnold A. Dallimore geeft ons erover te kennen: "In de angst om eeuwig verloren te gaan hadden de broers het zoeken naar geloof toen gemaakt tot het brandende verlangen van hun leven. "Geloof" werd voor hen een op zichzelf staand iets, en hoewel zij vurig verlangden het te ontvangen, wisten zij niet hoe ze het moesten doen."

Charles Wesley en ook zijn vriend William Holland gingen "De Galatenbrief" van Luther lezen. Eerst kwam Holland tot de "geloofsdoorbraak". Dit gebeurde bij Luthers getuigenis: "Wat, hebben we dan niets te doen? Nee! Niets! Alleen maar Hem te accepteren, "Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing" (1 Kor.1:30). Holland was zo overweldigd met vreugde dat hij getuigde: "Ik voelde nauwelijks de grond waarop ik liep." Na een welhaast wanhopige geestelijke strijd om in het geloof Christus te mogen ontvangen, kwam Charles tot ruimte op zondagmorgen 21 mei 1738. Hij mocht enkel op Christus vertrouwen en ontving de zekerheid van redding.

Kort daarvoor was in Londen op 1 mei 1738 de zogenaamde "Fetter Lane Society" opgericht, "volgens de regels van de hernhutters en volgens aanwijzing van Böhler". Zoals in Herrnhut werden er in Londen speciale gebedsdiensten gehouden. Tijdens de "love feasts" werd in deze Moravische kring de broederband versterkt en gebeden om opwekking. Vooral door toedoen van James Hutton veranderde het methodistische gezelschap al spoedig in een Moravische bijeenkomst. Hutton publiceerde aanvankelijk Whitefields preken, maar stopte hiermee toen hij zich officieel bij de Moravische broeders had aangesloten. Hij nam daarmee ook hun leerstellingen aan, en wilde

daarna niets meer uitgeven wat daar niet mee in overeenstemming was. Het Fetter Lane gezelschap kwam bijeen in de Aldersgate Street.

Op 24 mei 1738 is John tot licht en tot "geloofsruimte" gekomen. Hij schrijft erover: " 's Avonds begaf ik mij met tegenzin naar een bijeenkomst in Aldersgate Street, waar iemand Luthers voorrede op de brief aan de Romeinen voorlas." (De voorlezer is waarschijnlijk William Holland geweest.) John gaat verder: "Tegen kwart vóór negen, toen Luther de verandering beschreef die God in het hart werkt door het geloof in Christus, voelde ik mijn hart wonderlijk warm worden. Ik voelde dat ik geloofde in Christus, in Christus alleen, voor mijn redding; en ik ontving de verzekering, dat Hij mijn zonden had weggenomen, ja mijn zonden, en mij verlost had van de wet van zonde en dood."

John begon daarna te bidden voor hen die hem het meest hadden gegriefd en vervolgd. Daarna gaf hij een getuigenis voor alle aanwezigen van wat hij voor het eerst in zijn hart gevoelde. Hij heeft daarna nog wel zijn strijd tegen het ongeloof gehad, maar mocht kracht ontvangen om in het geloof te overwinnen. Hij ging getuigen van het nieuwe dat hij had gevonden: de rechtvaardigmaking door het geloof en niet door de werken!

John bezocht daarna Herrnhut in Duitsland, waar hij Christiaan David hoorde preken en Ludwig von Zinzendorf sprak.

George Whitefield (1714-1770) kwam in 1735 al "tot geloofslicht". Hij was op verzoek van John Wesley naar Amerika gegaan, had daar enige tijd te Savannah gearbeid en kwam vanuit de kolonie Georgia op 30 november 1738 in Engeland aan.

Het jaar 1739 is op een wonderbare wijze begonnen voor de geestelijke vrienden van het Fetter Lane gezelschap. L. J. van Valen schrijft: "Nieuwjaarsdag 1739 luidde een nieuwe periode in. De Fetter Lane Society kan vergeleken worden met de gemeente van Antiochië, waarvandaan eenmaal de zendingswerkers werden uitgezonden en waar zij in het gebed werden opgedragen. Op de avond van deze dag was er een gebruikelijk "Love Feast" in de Fetter Lane, waar zestig broeders aanwezig waren." Wesley verhaalt: Ongeveer om drie uur in de morgen, toen wij volhardden in vurig gebed, kwam de kracht van God machtig over ons, zó, dat velen het uitschreeuwden van bovenmatige vreugde en velen op de grond vielen. Zodra wij een weinig bekomen waren van de schrik en de verbazing bij de tegenwoordigheid van Zijne Majesteit, riepen we samen uit: "Wij prijzen U, o God; wij erkennen, dat Gij de Heere zijt." Wesley merkt op over die tijd, dat soms gehele nachten in het gebed werden doorgebracht. Hij getuigt: "Vaak werden we met nieuwe wijn vervuld, en vaak werden we overweldigd door de goddelijke tegenwoordigheid." Wesley beschrijft het als een uitstorting van de Heilige Geest en Whitefield heeft van deze eerste dagen van januari verklaard, dat ze "een waar Pinksteren" waren. Hij had daarbij de vaste overtuiging dat God gereed stond om grote daden te gaan doen. Dat is overduidelijk gebleken!

5.1.2 Tijden van opwekking

Na persoonlijke opwekking en opleving zijn de methodistische predikers in de achttiende eeuw gebruikt voor krachtige opwekkingen. Door de prediking van Whitefield en de Wesleys zijn duizenden tot bekering gekomen en ontstond er uiteindelijk een groot kerkgenootschap. De Heere God heeft de methodistisch-calvinistische opwekkingsprediker George Whitefield wel op een heel bijzondere wijze willen

gebruiken tot eeuwig heil van duizenden. Hij preekte zelfs in de open lucht voor tien-duizenden mensen tegelijk. Hij verkondigde het Woord van God voor groepen die opliepen tot 50.000 en meer. Ook John Wesley sprak in de open lucht soms tot menigten van 40.000 tot 50.000 zielen. En de prediking droeg door Gods genade rijke vrucht! Wie er meer over wil weten, kan ik het boek over Whitefield, "Zijn akker was de wereld" van L. J. van Valen, van harte aanbevelen.

Het methodisme is in een snel tempo wereldwijd enorm uitgegroeid. Dr. Praamsma geeft ons door: "In 1767 waren er meer dan 25.000 methodisten in Engeland. In 1791 (het jaar van Wesley's dood) waren er 71.688 in Engeland, 42.265 in Amerika en 5.300 in zendingsgebieden. In 1957 waren er 2.250.000 methodisten in Engeland, 12.000.000 in de Verenigde Staten, en in de hele wereld 40.000.000."

Meer dan de Wesley's was Whitefield de grote opwekkingsprediker in die tijd, die voor vele duizenden tot eeuwige zegen zal zijn geweest. John Wesley was echter de grote organisator en leider, die de massa's bij elkaar heeft weten te brengen. Dr. O. Norel verklaart in zijn slotwoord van zijn boek over John Wesley: "In een tijd van kerkelijke vormelijkheid en geestelijke onvruchtbaarheid, in een tijd van slordig-er-op-los-leven klonk de stem van Wesley als die van een boetgezant. Zijn optreden was als een signaal tot de aanval, als een "strijdkreet". Dat was hoog nodig in de achttiende eeuw. God bedient Zich blijkbaar ook van menselijke eenzijdigheden. God voegt in Zijn bouwwerk stukken in, waarvan wij misschien bezorgd vragen of ze wel draagkracht hebben. Van het methodisme is ontzaglijk veel aanwijsbare en verborgen zegen uitgegaan."

5.2 Zo spoedig mogelijk naar Christus!

Het is opmerkelijk dat er tijdens de beschreven methodistische opwekking in Engeland veel "snelle bekeringen" waren. De Heilige Geest werkte krachtig! De verkondigers waren vervuld met de kracht van de Heilige Geest. Snelle bekeringen komen we ook in de Handelingen tegen. We lezen dat er bij deze bekeerlingen spoedig blijdschap kwam. Dat gebeurde dan al tijdens de evangelieverkondiging waaronder ze voor het eerst werden verootmoedigd en bekeerd. Wat hielden Paulus en Silas de verslagen en ontredderde stokbewaarder voor, toen deze uitriep: "Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?" We lezen het duidelijke antwoord in het volgende vers, Handelingen 16:31: "Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis." De stokbewaarder en ook de zijnen (die waarschijnlijk niet zo verslagen zullen zijn geweest) werden na het Woord des Heeren verder te hebben vernomen, al spoedig gedoopt en waren verheugd dat ze aan God gelovig waren geworden (zie de vss.32-34). Het is een kenmerk van opwekkingen dat de zondaren snel tot bekering en geloof komen. Ze ervaren dan een korte strijd, verootmoediging en al spoedig een grote blijdschap en vrede in het geloven.

Het is belangrijk dat er zo spoedig mogelijk een toevluchtnemen tot de Heere Jezus Christus komt. Rust niet op (twijfelachtige) kenmerken! Het is beter om direct op de Heere Jezus te wijzen als de Ark van het behoud, dan een drenkeling eerst nog wat rust te geven door hem stukken hout toe te werpen waar hij een poosje op kan gaan

rusten. Zo zijn er mensen die jaren blijven steunen op gevoelens en kenmerken; zij worden zodoende op de golven van hoop en twijfel op en neer geslingerd, zonder een blijvende rust en vrede in Christus te hebben. In het vervolg kom ik met voorbeelden uit de Russische opwekkingsgeschiedenis. De Russische evangelisten predikten Christus en Die gekruisigd! Ook daar zien we dat men vaak na een korte tijd van verootmoediging en berouw, rust en vrede vond in het offer van de Heere Jezus Christus. Bij velen was dit binnen een uur gebeurd. We hebben het niet over de beproevingen, twijfelingen en strijd die ze daarna, vooral in de vervolgingen, meemaakten.

5.3 Het werk van de Heilige Geest

Het moet ons ook duidelijk zijn dat een opwekking het werk van de Heilige Geest is. In die tijden werkt de Geest van God op een bijzondere wijze. We dienen daarom ook te bidden om de komst van de Heilige Geest voor een opwekking. Zonder het werk van de Heilige Geest zal ons werk vruchteloos zijn. Wij kunnen zelf geen mensen bekeren en geen opwekking totstandbrengen. Zelfs de beste rechtzinnige redenaar zal geen enkele vrucht op zijn prediking hebben als de Heilige Geest er niet in meekomt. Zo werden er in tijden van opwekking zelfs minder rechtzinnige en ook wel remonstrants aangemerkte preken door de Heere gebruikt om diepgaande bekeringen te bewerkstelligen. Denk maar aan opwekkingspredikers als John Wesley en Charles G. Finney. John Wesley gaf zelf toe dat hij arminiaans was, maar Finney zei dit niet te zijn. Charles Finney legde wel sterk de nadruk op de mogelijkheid van gehoorzamen aan Gods eis om zich te bekeren en Zijn Woord te geloven. Hij zag de zondaar als actief ongehoorzaam (hij is dood in zonden en misdaden). Volgens Finney leeft de zondaar in een actieve keuze voor het leven in zonde en ongehoorzaamheid aan God. Hij zag de zondaar dus meer als schuldige dan als slachtoffer. Zo sprak hij z'n vaak lijdelijke toehoorders ook toe. Ze kwamen door zijn prediking diep in de schuld. Vele tienduizenden kwamen tot bekering en geloof. De resultaten van Finneys prediking verschillen niet veel met die van Jonathan Edwards, George Whitefield, John Wesley, Dwight L. Moody en ook de Russische predikers in tijden van opwekking. De resultaten waren schuldbesef, berouw, verootmoediging, een sterke behoefte aan vergeving, een gelovig toevlucht nemen tot de Heere Jezus Christus en het ontvangen van vergeving als een persoonlijke bewuste ervaring. Bij Finney was er vaak eerst een verstandelijke overreding en daarna een diepgaand schuldbesef; dit lag wellicht ook wel aan het feit dat hij te maken had met veel hardnekkige, lijdelijke zondaren, die daarvoor bewust niet voor de Heere hadden willen buigen.

In Rusland (en de Sovjet-Unie) had men meer te maken met veel onkundige, naar waarheid zoekende mensen, die door de Waarheid werden overtuigd en die deze vaak met minder diepgaand schuldbesef, ja zelfs ook met blijdschap aannamen. Niettemin beleden ze daarbij met een eenvoudig, innig gebed hun zonden. Ook in Rusland zijn er zondaren berouwwol onder tranen tot de Zaligmaker gekomen. Zonder een innerlijke strijd, zonder een berouwvolle overgave en zonder een sterke behoefte aan vergeving en verlossing zien we over het algemeen geen zondaren tot Christus komen. Daarbij is het kenmerkend dat de gelovige, verlost zondaren na hun komen tot Christus vol verwondering, dankbaarheid en blijdschap zijn over de ontvangen genade.

5.4 Stromen voor droge gebieden

In de geschiedenis van het christendom komen we regelmatig geestelijke opwekkingen tegen. We kunnen de loop van deze geschiedenis vergelijken met de loop van rivieren. Rivieren hebben bronnen nodig waaruit ze ontstaan en worden aangevuld. Na verloop van tijd kunnen bronnen uitdrogen en rivieren verzanden. Door menselijk ingrijpen en wanbeleid of door natuurlijke weerstanden kunnen vruchtbare, waterrijke gebieden verdrogen en wegwijnen. Door een overvloedige regen en door nieuwe bronnen kunnen de rivieren weer worden gevuld en de vruchtbare gevolgen zullen dan niet uitblijven. Zo gaat het ook bij een geestelijke opwekking. We hebben steeds weer een milde, "geestelijke regen" uit de hemel nodig om geestelijke vruchten te kunnen dragen.

Toch komen we in de geschiedenis steeds opnieuw menselijke factoren tegen waardoor bronnen zijn verwaarloosd en toegestopt en rivieren verzand. Door de "Levensbron", het Woord van God, niet meer het hoogste gezag, het eerste en laatste woord te laten hebben, het einde van alle tegenspraak te laten zijn, heeft men zo vaak al de zegen tegengestaan. Hiervan zijn voorbeelden te over, zowel in de rooms-katholieke, oosters-orthodoxe en protestantse kerken. We hebben te waken tegen (post)modernisme, remonstrantisme en dode orthodoxie. Te veel mensen leven uit een bepaalde traditie, naar een bepaalde vorm, lijdelijk en passief, en niet verlangend en hongerig uit Gods Woord. Waaruit wordt onze geestelijke dorst gelaafd? Hebben wij slechts genoeg aan de vorm, aan onze oude, vertrouwde godsdienst? Of kunnen we het met niet minder doen dan met de "Levensbron"? Verlangen we de stem van de Heere te horen vanuit Zijn Woord?

Bij een opwekking is het kenmerkend dat de "Levensbron" weer gaat vloeien. Gods Woord verspreidt zich dan, zoals een bron zich uitstort op de velden. Er kan geen kloof te diep zijn, of de Heere kan deze met "de stroom van levend water" vervullen.

Al kunnen wij een bepaalde kloof met geen mogelijkheid overbruggen, bij God is dit wel mogelijk! Begin dan maar gerust aan onmogelijke opdrachten, als u daartoe door Hem wordt geroepen. De Heere maakt menselijke onmogelijkheden mogelijk en Hij zal Zijn Woord en beloften zeker vervullen!

Waar zijn de stromen van zegen zeer nodig? Is het niet in de "dorre vlakten der woestijnen"? Moet er geen water komen in een land, dor en mat, zonder water? Er zijn beloften in Gods Woord voor "droge gebieden". De HEERE belooft in Jesaja 44:3: "Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge..." In Jesaja 35 vinden we ook beloften van geestelijke regen voor de woestijn, de dorre plaatsen en het dorre land. "In de woestijn zullen wateren uitbarsten, en beken in de wildernis (vers 6)."

Er zijn zeer droge gebieden. Dit zijn gebieden waarin door heidendom of dwalingen de kennis van Gods Woord zo goed als ontbreekt. Gods reddende boodschap is daar vrijwel onbekend. Vanuit de geschiedenis kunnen we zien dat er gebieden zijn geweest waarin een "geestelijk vacuüm", een geestelijke leegte aanwezig was onder de inwoners. Dit was zo in de tijd van Paulus in het grote Romeinse rijk. Ontheemde slaven en naar waarheid zoekende mensen doolden daar in hun onwetendheid rond. In zo'n tijd is er een goede voedingsbodem voor het Evangelie. Dit is ook het geval (geweest) in communistische landen, waarin het Evangelie werd bestreden door atheïsme en het wetenschappelijk materialisme. Mensen worden dan in een hopeloos vacuüm gestort. Wellicht heeft de Heere in Zijn voorzienigheid zo'n leegte laten ont-

staan om de volheid van het Evangelie een goede ingang te laten hebben. Als dit zo is, dan moeten wij zeker Gods Woord brengen naar de gebieden waar een geestelijk vacuüm is te bespeuren.

5.4.1 Een rijke zegen voor Rusland

In de Russische geschiedenis was dit zo in de negentiende eeuw, toen de Russisch orthodoxe kerk geen duidelijke evangelische boodschap meer had voor de burgers. Tradities en ceremoniën konden de lege harten niet meer vullen. Het Evangelie was in de opwekkingstijden in Rusland een blijde boodschap voor velen en werd als zodanig ook verwelkomd. De velden waren wit om te oogsten. De Heere had het land begerig gemaakt en gaf een rijke oogst. Een onvoorwaardelijk Evangelie kon worden aangeboden aan onvoorbereide zondaren. De omstandigheden waren wel gunstig. Het was een welaangename tijd.

Christus heeft Zijn volgelingen een blijvende opdracht meegegeven in Markus 16:15, toen Hij zei tot Zijn discipelen: "Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen." Als we deze opdracht mogen uitvoeren, zullen wij zien dat God de beloften vervult die Hij aan deze opdracht heeft verbonden. De Heere Jezus geeft stromen van zegen, zoals Hij ons leert in Johannes 7:38: "Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien." Er zijn verbanden te zien tussen evangelisatie en opwekking. Waar men het levenwekkende Woord van God bracht en doorgaf, volgden vaak stromen van zegen, met name in de droge gebieden. We willen nu boeiende en opwekkende voorbeelden laten volgen van bijbelverspreiding en evangelisatie in Rusland, en de daarop volgende geestelijke stromen van zegen. Deze voorbeelden dienen ter navolging. Door Gods genade hebben Russische gelovigen kloven mogen overbruggen... zij hebben dit mogen doen door daden van liefde en langdurige opoffering. Als we naar een rijke zegen van de Heere verlangen, moeten we ons zeker in de weg van gehoorzaamheid stellen. Laten we daarom kijken naar de wegen die de Heere in het verleden is gegaan in het geven van stromen van zegen en opwekking. Dan mogen we Hem in gehoorzaamheid volgen en zoeken naar nieuwe wegen van opwekking in onze tijd. Dit alles in biddend opzien tot de Heere, verlangend, smekend en verwachtend.

5.4.2 Stundisten

Nog geen twintig jaar geleden kwam een oudste uit de Oekraïne eens bij een spoorwegstationnetje met de naam "Stunde". Dit was een vreemde benaming voor een station in de Sovjet-Unie. De oudste vermoedde daarom ook dat er een geschiedenis aan was verbonden. Hij vroeg aan plaatselijke bewoners waarom deze vreemde naam aan dit station was gegeven. Enkele oudere inwoners herinnerden zich dat er vroeger in deze plaats mensen hadden gewoond die stundisten werden genoemd. Het enige wat ze verder van deze mensen wisten was 'dat zij elkaar liefhadden'. Wat is dat een heerlijk getuigenis, dat na zoveel jaren nog was bewaard gebleven! En wat kunnen wij daar veel van leren...

Hoe ziet de wereld ons? Zal dit getuigenis na een eeuw ook nog van onze gemeenten door de plaatselijke bevolking worden gegeven? Wellicht moeten er dan nog veel dingen veranderen. Ouderlingen (1 Tim.3:7) en "gewone" christenen moeten een goed getuigenis hebben van hen, die buiten zijn.

Wat waren dat voor mensen, die stundisten? De Russische stundisten zijn in de tweede helft van de negentiende eeuw openlijk naar buiten getreden. Aanvankelijk was

het een bijbelgetrouwe opwekkingsbeweging binnen de Russisch orthodoxe kerk, maar al spoedig werden deze stundisten vanwege vervolgingen genoodzaakt om als sekte buiten deze kerk te gaan staan. De meeste aanhangers waren boeren uit Zuid-Rusland. Ze hebben hun bestaan hoofdzakelijk aan buitenlandse invloeden te danken. We moeten hierbij vooral denken aan het werk van de bijbelverspreiders en evangelisten John Melville en Kascha-Jagub en de protestantse Duitse kolonisten die zich in Zuid-Rusland hadden gevestigd. Deze Duitse kolonisten waren mennonieten en voor een belangrijk deel reformatorisch (evangelisch-luthers). Het ontstaan van de Russische stundisten is vooral aan de Württemberger en Paltser piëtisten te danken, die hun "stunden" hielden. De hervormde Duitsers hadden in Zuid-Rusland gereformeerde gemeenten gevormd en kenden hun geregelde gezelschappen, waarin ze "Bibelstunden" (bijbellezingen) hielden. In deze piëtistisch gestempelde bijeenkomsten werd gezongen, gebeden en in de Bijbel gelezen. Daarbij deed men ook aan bijbelstudie. De Bijbel werd uitgelegd. Bij de Duitse kolonisten viel de nadruk op persoonlijke wedergeboorte, een innig geloofsleven en de heiligmaking. Men wilde geestelijk in Gods nabijheid leven, afgezonderd van de boze wereld. Binnen deze geïsoleerde gemeenten zijn telkens weer opwekkingen geweest. Er waren opwekkingspredikers die opriepen tot bekering en heiliging, en ze mochten veel invloed uitoefenen.

Het begin van de stundistengeschiedenis in het gebied van de Dnjepr rivier wordt ons als volgt verhaald: Peter I. Lysenko woonde in de plaats Sofievka, drie kilometer verwijderd van de mennonietenplaats Friedensfeld. Lysenko had opgemerkt dat de mennonieten vaak in de Bijbel lasen en baden, en was onder de indruk geraakt van hun leven en geloof. Zonder enige directe hulp van de mennonieten begon hij zelf het Evangelie te lezen, hoewel hij slechts halfgeletterd was. Spoedig kwam hij tot bekering. Vele malen had hij de mennonieten gevraagd om hem te dopen, maar zij weigerden, omdat dit door de wet verboden was. Uiteindelijk werd er ongeveer vijf jaar later, in 1875, een welbekend mennonietisch prediker, die op bezoek was, bereid gevonden om de doop te verrichten. De vader van Lysenko zette daarop Peter en zijn vrouw uit de ouderlijke woning. Echter, de mennonieten van Friedensfeld hielpen Lysenko om zijn eigen kleine huis te bouwen.

Regelmatig liep Lysenko daarna door de straat van zijn woonplaats, al schreeuwende: "Bekeert u en wendt u tot het Evangelie!" Aanvankelijk volgden enkele nieuwsgierige mensen hem naar zijn huis, waar hij tot hen preekte. Langzamerhand werden er steeds meer bekeerd. Daarna kwam er een georganiseerde kerk, en een beter ontwikkelde nieuwe bekeerling werd tot leider gekozen. Zeventig jaar later waren er zestig gemeenten in de provincie.

Het Evangelie had een goede uitwerking op de levenswandel van de Russen die de stunden bezochten. De bij de boeren zo geliefde brandewijnfles verdween; het gebruik van alcohol was niet toegestaan bij de gelovigen. Het roken en het drinken van alcohol zijn bij de bijbelgetrouwe evangelische Russische gelovigen steeds wereldse en onmatige zaken geweest, waaraan ware christenen zich niet mochten overgeven. Wanneer men dit toch niet kon nalaten, was dit het bewijs dat men geen oprechte gelovige was.

5.4.3 Gods leiding

In de opkomst van het protestantisme in Rusland kunnen we duidelijk de leiding van de Heere zien. Het Koninkrijk van God kreeg steeds meer gestalte in het droge,

Russische gebied. Het zaad van het Evangelie werd op vele plaatsten gestrooid en het droeg rijke vrucht. Onder de lagere standen van de bevolking was het stundisme uitgegroeid en er kwamen ook steeds meer molokanen³. Voor een groot deel vloeide het samen en ontstonden er twee belangrijke groeperingen: de baptisten en de evangelie-christenen. De vervolgingen werden door de Heere gebruikt om de eenheid te bevorderen. Er ontstond een helder en bloeiend christendom, vergelijkbaar met de eerste christengemeenten. Op den duur versmolten de verschillende bijbelgetrouwe stromingen in 1944 tot de "Unie van evangelie-christenen en Baptisten".

5.4.4 Evangeliserend zingen

Nog vóór 1905 gaf Prochanov⁴ een liederenbundel uit. Deze werd de grondslag voor een eigen liederenschat van de evangelie-christenen. In de gemeenten van evangelie-christenen en baptisten heeft het zingen steeds een belangrijke plaats ingenomen. Men zong (en zingt nog) veel en ook wel meeslepend langzaam. Het is steeds gebruikelijk geweest dat een gemeente een koor heeft dat in de dienst zingt. Volgens Prochanov moeten de liederen een harmonische versmelting zijn van evangelische vreugde en volksweemoed. In hun liederenbundels zijn veel kerkliederen die uit de protestantse geloofswereld zijn vertaald, dit zijn vooral de opwekkingsliederen uit de tweede helft van de negentiende eeuw en daarna. Dit waren onder meer uit het Engels en Duits vertaalde opwekkingsliederen. De invloeden van westerse opwekkingen werden ook merkbaar in Rusland. We denken hierbij aan de Amerikaanse opwekkingsprediker Dwight L. Moody (1837-1899) en zijn muzikale medewerker Ira D. Sankey, die vele liederen componeerde. Hij zette liederen die door Moody en anderen waren gedicht, op muziek. Zijn liederen zijn in vele talen vertaald. De Rusland-Duitser Jacob Esau kwam in 1944 tot geloof. Deze in de Sovjet-Unie vervolgd prediker geeft te kennen in het boek 'In de schuilplaats van de Allerhoogste'(blz.36): "Het kostbaarste wat ik uit Duitsland meegebracht had, was de Bijbel en enige christelijke boeken, waaronder de levensbeschrijving van de Amerikaanse opwekkingsprediker Moody." In de bundels zijn echter ook liederen opgenomen die door Prochanov en andere Russische christenen zijn gemaakt.

Het publiekelijk zingen, zodat buitenstaanders het konden horen, bleek ook een goed evangelisatiemiddel te zijn. Bij het ontstaan van een gemeente werd er zo spoedig mogelijk een koor opgericht. Geestelijke liederen werden ingestudeerd, zodat er ook meerstemmig kon worden gezongen. Men zong met openstaande ramen, in tuinen, op geschikte plaatsen in de steden en dorpen en in de vrije natuur. Ook bij hun doopdiensten, bruiloften en begrafenissen werden orthodoxen en andersdenkenden door hun gezang aangetrokken. Hierdoor werd de belangstelling opgewekt. Door het gezang trachtte men doelbewust de niet-protestanten te bereiken. Veel liederen bevatten evangeliserende teksten en de nieuwsgierige en belangstellende toehoorders werden zodoende op een uitnodigende wijze met het Evangelie bereikt. Tussendoor en na het zingen werden vaak voor de toehoorders korte, pakkende toespraken gehouden. De Heere heeft deze methode van evangeliseren rijk willen zegenen. Het moet ons duidelijk zijn dat wij hen hierin dienen na te volgen. Laten we ook op deze wijze trachten om het Evangelie aan de moderne heidenen en dwalenden te brengen. Als we niet bereid zijn om van de opwekkingsgeschiedenis te leren en navolgers van het goede te zijn, hoeven we ook niet de zegen te verwachten die in het verleden op zulke methoden zijn gevolgd.

5.4.5 Iedere baptist een zendeling

De Russische gelovigen verstonden hun opgelegde taak en roeping. Zij namen hun motto serieus: "Iedere baptist een zendeling!" Iedere gelovige dient een evangelist of zendeling te zijn! We kunnen opmerken dat de Heilige Geest Zich menigmaal heeft gepaard aan het door gelovigen verkondigde Woord van God. Zo dienen we dan het Woord uit te dragen en Gods hulp en de inkomst van Zijn Heilige Geest biddend te verwachten. Zijn Woord zal toch immers niet ledig wederkeren, maar voorspoedig zijn, naar Zijn welbehagen (Jes.55:10-11).

Van de Russische gelovigen waren er wellicht die nog niet zo goed op de hoogte waren van vele belangrijke dogmatische waarheden, maar ze werkten in ieder geval met hetgeen zij wisten. Hoeveel seizoenen hebben zogenaamde rechtzinnige christenen en ook wij niet met praten voorbij laten gaan, zonder wezenlijk vrucht te dragen? De zaaitijden werden vaak verzaakt, zodat de oogsttijden ontbraken.

In 1905 waren er 86.538 baptisten en 20.804 evangelie-christenen. Aan het einde van de burgeroorlog van 1917/1918 waren er al zo'n 100.000 baptisten en ca. 250.000 evangelie-christenen.

Op een hoogtepunt van deze protestantse bewegingen, in 1929, hadden ze bij elkaar ca. 500.000 gedoopte leden, die samen met familieleden meer dan vier miljoen mensen vertegenwoordigden. Tegenstand en vervolgingen hadden deze enorme groei niet kunnen tegenhouden. Als de Heere werkt, kan niemand dat keren. In de periode 1944-1957 waren er weer opwekkingen en beleefden de kerken van de evangelie-christenen en baptisten een forse groei. Als gevolg van de stalinistische vervolgingen na 1929 waren er van hen in 1935 waarschijnlijk minder dan 300.000 gedoopte leden overgebleven. Verder laten afgeronde tellingen ons weten dat er in 1947 ca. 350.000 waren, terwijl ze in 1954 al kwamen op een aantal van ca. 512.000. In 1959 werd het aantal evangelie-christenen en baptisten geschat op 540.000 gedoopten en ca. drie miljoen mensen die meeleeften en de diensten bezochten. Als de opgegeven tellingen kloppen, zijn er in de vijftien jaar (1944-1959) na de oorlog dus zo'n 240.000 mensen in Rusland gedoopt en lid geworden van de Unie van Evangelie-Christenen en Baptisten! Het is duidelijk dat we daarom zeker wel mogen spreken van een enorme opwekking in die jaren.

Na de oorlog stond de overheid tolerant tegenover religie, zodat de gelovigen mochten profiteren van de vrij ruime mate van vrijheid die er was tot 1960. In de meeste gebieden waren de kerken de laatste twaalf jaar gesloten geweest. De plaatselijke ouderlingen waren voor een groot deel verdwenen - velen van hen waren gestorven. Echter, de gewonde kerk mocht zich door Gods genade weer oprichten. Het bloed der martelaren bleek ook toen weer het zaad der kerk te zijn. Veel nieuwe bekeerlingen werden gedoopt. Er werd melding gemaakt van grote doopdiensten. In die tijd werden in verschillende grote steden meer dan honderd personen in één jaar gedoopt. President Zhidkov van de AUCECB (de Russische afkorting van de nieuwe unie) meldde aan het einde van het eerste jaar dat hun centraal kantoor was geopend, dat er ca. 5000 brieven met verzoeken om hulp waren ontvangen. Het meeste vroeg men om Bijbels. Er bleek een grote honger naar Gods Woord te zijn. Een tweede belangrijke nood was het gebrek aan aangestelde ouderlingen. In veel geopende gemeenten waren geen ouderlingen beschikbaar. In een aantal plaatsen waren er zelfs vrouwen die de diensten leidden (zonder recht van bevestiging). In 1953 had een vijfde van de gemeenten in de Oekraïne geen verordende ouderling. President Zhidkov gaf te kennen dat hij veel brieven in Moskou had ontvangen met het verzoek: "Geef ons

werkers, ook al zijn ze oud of invalide - we zullen verblijd zijn met allen."

3. De molokanen zijn in het midden van de achttiende eeuw als nieuwe protestantse groepering in Rusland ontstaan. Zij worden wel gezien als de voorlopers van de baptistenbeweging. Vele leiders van de evangelie-christenen en baptisten kwamen uit molokaanse gezinnen. Verder verwijs ik naar het boek "Groot is Uw trouw" van drs. R. Petri (blz.16-17).

In het boek van dr. J.A. Hebly, "Protestanten in Rusland", worden de molokanen behandeld op blz.69-71. Dr. Hebly schrijft over hen: "Hun gemeenten zijn presbyteriaal opgebouwd en ieder gemeentelid is bevoegd te preken. De molokanen zijn zeer conservatief en puriteins ingesteld (...). Maar de groep waarvan de aanhang in het begin van deze eeuw geschat werd op 1,2 miljoen gelovigen, loopt deze eeuw sterk in aantal terug. Zij zijn voor een groot deel opgegaan in de gemeenten van de baptisten en de evangelie-christenen"

4. Ingenieur I.S Prochanov (1869-1935) stamde uit een molokanenfamilie.

Hij heeft in West-Europa theologie gestudeerd. Hij liet in 1901 al een liederenbundel drukken. Prochanov richtte in 1909 de Al-Russische Bond van Evangelie-christenen op. Hij werd gekozen als eerste president van deze bond en is dat twintig jaar lang gebleven. (Zie verder de genoemde boeken bij noot 3.)

5.5 Historische vonken 7

5.5.1 Evangelisatie en opwekking in Rusland

Laten we de na-oorlogse opwekking in Rusland wat nader bezien. De communistische terreur had de kerk grote schade toegebracht. De evangelischen zijn toen in hun evangelisatiedrang weer begonnen met "een oorlog van liefde". Zij werden daartoe gedrongen door de liefde van Christus, terwijl ze zo effectief mogelijk werkten. Zij waren vindingrijk in het zoeken van wegen en middelen. De Heere heeft deze arbeid rijk willen zegenen in het geven van opwekking. Hij heeft op wonderlijke wijze kloven overbrugd. Let er op hoe het gebeurde...

Hoewel getuigen toch nog moeilijk was en religieuze propaganda verboden was, verspreidde de opwekking zich snel. Iemand vertelde hoe het nieuws zijn plaats bereikte dat er in de naburige plaats een Bijbel was en dat er iemand was die er in het openbaar uit durfde lezen. Laat in de nacht was het huis van de eigenaar van deze Bijbel gevuld met verwachtingsvolle mensen. Er brandde alleen maar één kaars, zodat het mogelijk was om in de Bijbel te lezen. Om niet de aandacht van de burens te trekken, sprak een ieder op gedempte toon. Door een aantal aanwezigen, die nog verschillende geestelijke liederen kenden, werd er gezongen. Alles moest natuurlijk zachtjes gebeuren. Sommigen stonden daarna op om uit de kostbare Bijbel te lezen. In het gebed dat volgde, smeekte de geknielde vergadering God om vergeving van hun zonden. Verharde personen weenden als kleine kinderen. Deze gebeurtenis en ook het verhaal over de opwekking in Waldheim (dat nog volgt) zijn gebaseerd op systematische interviews die Walter Sawatsky vanaf 1974 hield met naar West-Duitsland geëmigreerde Rusland-Duitsers. De aangehaalde gebeurtenis laat ons goed het karakter van de geestelijke opwekking zien.

In veel gebieden hadden de nieuwe bekeerlingen regelmatig hun godsdienstbijeenkomsten, maar moesten ze jaren wachten op het bezoek van een prediker voor de bediening van doop en avondmaal. Walter Sawatsky geeft verder in z'n boek te kennen op blz.58: "Avondmaal en doop werden gezien als belangrijk, maar

een eerste zorg was om de mensen te vertellen dat er een genadig God is, iemand Die hun zonden vergeeft, iemand Die hun vrede in hun hart kan geven en een levensdoel."

Op de meeste lokaties was het een beweging zonder zichtbaar leiderschap. Niettemin waren rondreizende evangelisten en AUCECB-leiders vaak het middel van het ontstaan van een plaatselijke opwekking, hoewel de Heere daartoe ook "gewone" gelovigen gebruikte. In sommige gebieden kwamen pas jaren later evangelisten of predikanten. Hieruit zien we het krachtige werk van de Heilige Geest, Die ook van minder bekwame middelen gebruik wil en kan maken voor een opwekking. We moeten het ambt van alle gelovigen niet onderschatten! De Heere wil ook werken door middel van de gewone gelovige mannen en vrouwen. Indien Hij dit nodig acht, zal Hij ook jongeren en kinderen gebruiken om anderen tot geloof en bekering te brengen.

5.5.2 De opwekking in Waldheim

Een ander verhaal dat Sawatsky vernam van een geëmigreerde Rusland-Duitser, gaat over een opwekking in het dorp Waldheim in West-Siberië. Een jongeman uit deze plaats had de winter doorgebracht met het werken in Vorkuta (Worokoeta), boven de Noordpoolcirkel. Deze plaats ligt op het vasteland onder het eiland Nova Zembla. Dit deed hij om extra salaris te ontvangen wegens het werken onder moeilijke klimatologische omstandigheden. In Worokoeta ontmoette hij gelovigen die juist een aangrijpende opwekking hadden ervaren. De jongeman hoorde de prediking en kwam tot bekering. Voordat hij in de lente huiswaarts keerde, zag hij kans om een Bijbel te bemachtigen. Hoewel er op de dag van zijn terugkeer naar Waldheim niets was aangekondigd, hadden zich die avond zoveel nieuwsgierige burens in zijn huis verzameld, dat de drie kamers overvol waren. De jonge Jakob stond toen op, opende zijn Bijbel en las moeizaam enkele verzen. (Hij kon waarschijnlijk niet zo goed lezen.) Nadat hij het boek had gesloten, kreeg hij het voor elkaar om op een gebrekkige wijze nog twee of drie zinnen te spreken die nauwelijks leken op een preek. Daarna, terwijl hij niets meer wist te bedenken, viel hij plotseling op zijn knieën en uitte hij een eenvoudig maar schokkend gebed: "Heere, ik bid U dat U ieder hier vergaderd persoon deze nacht wil bekeren! Amen." Tijdens de stilte die volgde, baande een vrouw uit een aangrenzende kamer zich een weg naar de jonge Jakob en vroeg hem vol tranen: "Help me om te bidden!" Jakob viel weer op zijn knieën en de vrouw riep tot God om haar, een verschrikkelijke zondares, genadig te zijn. Binnen enkele seconden waren allen die in het huis waren, op hun knieën en schreeuwden ze tot God om genade. Jakob trachtte het volk te kalmeren en vertelde hun dat God hen ook kon horen zonder dat schreeuwen. Jakobs gebed werd letterlijk verhoord. Veehouders, die buiten in de wei waren, hoorden het geschreeuw, kwamen kijken, bleven en ervoeren ook zelf een persoonlijke bekering. Anderen renden naar huis, terwijl ze daar hun familieleden wakker maakten met de woorden: "Kom snel, het gehele dorp wordt deze nacht bekeerd!"

5.5.3 Reizende evangelisten

Op andere plaatsen lieten sommige moedige reizende evangelisten een spoor van opwekkingen na. Enkele namen van deze door God gebruikte mannen zijn bekend. De evangelisten konden op een verraderlijke wijze aangegeven worden bij de autoriteiten. Om zichzelf daartegen te beschermen hadden ze schuilnamen en verdwenen ze zo spoedig mogelijk na een gezegende arbeid. Het kon zijn dat een evangelist zich

bijvoorbeeld voorstelde als "broeder Alexei". Daarna preekte hij, vervolgens doopte hij de bekeerlingen en voordat de autoriteiten genoeg informatie hadden om hem op het spoor te komen, was hij dan al weer onderweg naar een onbekende bestemming. Zo visten de politiebeambten vaak achter het net. De evangelist mocht na het uitwerpen van het evangelienet door Gods genade een rijke vangst binnenhalen en de KGB-ers vingen vervolgens bot. Gods dienaar was dan "met de noorderzon vertrokken". Sommige van deze reizende evangelisten waren mensen die slechts enkele weken of maanden daarvoor tot bekering waren gekomen. Vervuld met de blijdschap van hun nieuwe geestelijke ervaringen, gebruikten ze hun weekeinden, zondagen en andere vrije tijd om te preken in de naburige dorpen.

In het midden van de vijftiger jaren kwam er een tweede grote na-oorlogse opwekking. Deze opwekking ontstond meer in het centrale en oostelijk deel van de Sovjet-Unie dan in het westelijk deel, waar de eerste opwekking na de oorlog voor het grootste deel plaatsvond. Deze tweede opwekking was van een soortgelijk karakter als de eerste: op vele plaatsen ontstonden plotseling en snel opwekkingshaarden. De opwekking verspreidde zich nogal eens op een onverwachtse of niet te voorziene wijze, zoals het gras zich door een ondergronds wortelstelsel uitbreid. Na een overvloedige regenbui zie je ineens hier en daar grassprietjes uit de aarde te voorschijn komen. Bij een aanhoudende regen worden deze sprietjes al gauw graspolletjes die zich nog sneller uitbreiden en vergroten. Walter Sawatsky geeft ons te kennen dat deze beweging het karakter van "grass roots" had. De kort daarvoor uit de gevangenissen vrijgelaten predikers zullen hierbij betrokken zijn geweest, en dan vooral de Rusland-Duitsers.

5.5.4 Groeien in de verdrukking

De anti-religieuze campagne van Chroesjtsjov van 1959-1964 was in hevigheid weinig minder dan de stalinistische vervolgingen in de dertiger jaren. Men was nu beter voorbereid op de vervolgingen. Er werden wel verliezen geleden, maar ondanks dat bleef de beweging zelfs in de verdrukking groeien. Het was zoals bij de palmboom, die ook tegen de verdrukking ingroeit. Men legt wel een steen in de kruin van de jonge palmboom om de groeikracht te vermeerderen. Ondergrondse ging men door met het evangeliseren en het geven van geestelijk onderwijs. De huisgodsdiensten bloeiden in die tijd. Men leerde de kinderen de bijbelse geschiedenissen en bijbelteksten; verder zongen ze ook thuis de geestelijke liederen. Een gevolg hiervan was dat de meeste nieuwe leden kwamen uit de gelovige families. De gelovigen deden ook hun best om een goed voorbeeld te zijn op hun werk. Waar ze konden, getuigden ze veelal in het geheim tot hun collega's. Daaruit ontstonden ook nieuwe bekeerlingen. Het openbaar getuigen was wel verboden door de autoriteiten, maar als men vragen stelde over de leefstijl van een gelovige, kon hij op een eerlijke wijze daarop antwoorden. Uiteraard ging daar ook een geloofsgetuigenis vanuit.

Veel bekeringen vonden plaats gedurende de week die volgde na het begin van een nieuw jaar. De meeste evangelische kerken in de USSR hadden dan een gebedsweek, daarin was een nachtdienst, waarin werd gepreekt en gezamenlijk werd gebeden. In een gebedsweek was er een speciaal thema, waaraan men zich in iedere preek hield, in tegenstelling tot de diensten in de rest van het jaar. Tijdens de opwekkingen in de vijftiger jaren waren dit de speciale gelegenheden waarbij mensen opstonden in de dienst om openlijk hun zonden te belijden, terwijl ze daarbij onder tranen God om vergeving baden. Zo kwam er bijvoorbeeld eens een man tot het besef dat hij een gevangene van het roken was geweest; hij wilde daarom een eind aan deze zonde maken. Hij was de vorige nacht tot bekering gekomen en gaf zijn mooie lederen

tabakszak aan een goede vriend. Deze vriend werd die nacht bekeerd en gaf de tabakszak aan een derde vriend. De derde vriend kwam tot bekering op de daarop volgende avond. Toen deze probeerde om de tabakszak aan een vierde vriend te geven, protesteerde laatstgenoemde, omdat hij bevreesd was dat, als hij deze zou accepteren, hij ook tot bekering zou komen. Het werd een diep geworteld besef van Russische christenen om tijdens de eerste week van het nieuwe jaar in orde met God te komen. De geconcentreerde prediking en het geconcentreerde gebed maakte de nieuwjaarsweek tot een groot evangelisatiemiddel.

5.5.5 Vindingrijke evangelisten

De autoriteiten hadden bepaald dat zowel de kerken als de geestelijke leiders geregistreerd dienden te zijn. Het was een prediker of evangelist niet toegestaan om buiten de eigen gemeente te preken. De overheid wilde hiermee de activiteiten van reizende en evangeliserende gelovigen, die door Gods genade veel bekeerlingen maakten, tegengaan. Velen van hen zijn gedurende de vijftiger jaren vanwege dit werk gearresteerd. Niettemin zagen de gelovigen toch kans om op allerlei manieren het Evangelie uit te dragen. Ze waren hierin soms erg vindingrijk. Zo werden aan het eind van een kerkdienst ook wel de groeten overgebracht door een aanwezige prediker van een andere gemeente. Deze mocht van de autoriteiten niet buiten zijn eigen gemeente preken, maar hij breidde de groeten uit tot groeten van Paulus, Petrus en andere personen uit de Bijbel. Daarbij las hij hun opgeschreven woorden en gaf hij hierbij een verklaring. Zo deed hij dit ook met de woorden van de Heere Jezus. Voor deze "groetenpreek" had hij zelfs wel twintig minuten nodig. Zo had men eigenlijk toch een gastprediker tijdens de dienst.

Zondagsschool houden was ook verboden. In Rusland vindt men verjaardagsfeestjes van kinderen erg belangrijk. De gelovigen maakten van deze feestjes een soort zondagsschoolbijeenkomst. Als er bijvoorbeeld in een kleine gemeente twaalf kinderen waren in de leeftijd van zes tot negen jaar, dan hadden ze twaalf keer in een jaar een "zondagsschoolfeestje". Daarbij konden ook (nog) niet gelovige kinderen en vriendjes worden uitgenodigd. Tijdens zo'n feest deed men bijbelse raadsels en leerzame godsdienstige spelletjes en maakten de kinderen mooi versierde bijbelteksten van of op papier. Door ouders of kinderen werd dan ook uit de Bijbel voorgelezen.

Speciale jeugdbijeenkomsten waren ook door de overheid verboden. Iedere evangelische gemeente had echter wel een koor, dat uit vrijwilligers bestond. Deze vaak ook jongere mensen moesten natuurlijk in de week ook oefenen. Deze kooroefeningen begonnen met gebed, schriftlezing en een korte meditatie, zodat ze ook door de week nog konden worden onderwezen uit Gods Woord. Verder waren bruiloften ook evangelische "getuigenisdiensten", in tegenstelling tot de wereldse bruiloftsfeesten waarin (te) veel alcoholische dranken werden gebruikt. Zoals wellicht bekend dronken en rookten gelovigen niet. Deze zaken waren voor hen onverenigbaar met het geloof. Ook hiervan kunnen wij als westerse christenen veel leren!

Ook de begrafenissen die door gelovigen werden georganiseerd en geleid, waren "evangelisatiegelegenheden". Begrafenisdiensten waren toegestaan. Bij deze diensten werd ook gezongen.

Ongelovige familieleden, bekenden en belangstellenden werden zodoende geconfronteerd met het reddende Evangelie.

5.6 Een voorbeeld om na te volgen...

Zo waren de Russische gelovigen evangeliserende mensen, die steeds maar weer naar middelen en wegen zochten om het Evangelie te kunnen uitdragen. Ondanks veel tegenstand gingen ze toch door. En wij?! Zij hebben ons een voorbeeld nagelaten om na te volgen!... We hebben nu gezien dat het door Gods genade dus wèl mogelijk is om grote kloven te overbruggen. Zoals we hebben aangetoond, moet dit gebeuren door opofferende volharding in een oorlog van liefde. Onder zeer zware omstandigheden mocht men een brug slaan naar zware orthodoxen, vijandige communisten en spottende atheïsten. Wat doen wij onder minder zware omstandigheden? Heeft de liefde tot de wereld ons zó in de greep dat we door het geloof de wereld niet kunnen overwinnen? Hoe kunnen we invloed op de wereld uitoefenen als we ons te veel door de wereld laten beïnvloeden? Zijn we eigenlijk wel bereid om de uitdaging met de wereld aan te gaan? Worden wij niet te veel door de tijdgeest en het individualisme beheerst? Sluit uw hart voor de zonde en kom tot een nieuwe toewijding aan God! Zie op de opofferende liefde van Christus en volg Hem na.... om in een oorlog van liefde te kunnen overwinnen!

De Russische gelovigen mochten door Gods genade staande blijven en zelfs groeien in de verdrukking. Ze hadden vaak nog genoeg vrijheid om te kunnen blijven bestaan, maar ook genoeg moeilijkheden om een gemeente te kunnen zijn van de meest toegewijde mensen. Het bloeiend christendom van de twintigste eeuw is veelal de kerk in de verdrukking geweest. De Heere gaf een niet te stuiten evangelisatiedrang onder de Russische gelovigen. Het ambt van alle gelovigen werd volop uitgeoefend. Er zijn in Rusland ware bloeitijden geweest, die we kunnen vergelijken met de tijd van de eerste christengemeenten. Hieraan dienen we ons te spiegelen; hiervoor moeten we bidden, en hiernaar behoren we te streven. We moeten niet tevreden zijn met minder.

Opwekkingspredikers en veel getuigende gelovigen zijn zegenende zielen geweest; zij mochten de droge aarde bevochtigen met de regen van het Evangelie. Zij werden zodoende tot een vroege regen. In Spreuken 11:25 lezen we immers: "De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden." Uit de vruchten van het geloof ontvangen we meer zekerheid, blijdschap en vrede. Gebruik dan uw talenten, geef uzelf geheel... Die veel geeft, mag veel ontvangen, om meer te kunnen geven. Bij opwekkingen zendt de Heere een milde regen neer, en Hij gebruikt daarvoor Zijn dienaren. Hun harten staan door Gods genade open voor het heil des Heeren en vloeiden ervan over, zodat ook anderen worden besproeid.

In een tijd van geestelijke opwekking is er meestal geen gebrek aan predikers, evangelisten en zendingswerkers. Het is een teken aan de wand als er te weinig arbeiders zijn in de wijngaard. Er zijn ook nu genoeg velden om te bewerken; maar waar zijn de arbeiders? Voelt u de aandrang van de liefde van Christus in uw hart? Is de nood u al opgelegd? Paulus verklaart in 1 Korinthe 9:16: "Want indien ik het Evangelie verkondige, het is mij geen roem; want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig!" Klinkt dit "wee mij" ook al door in ons hart? Zoiets kunt u niet tegenhouden; zoiets doordringt u helemaal - het is de aandrang van de Heilige Geest; het is de innerlijke roeping tot het werk in de wijngaard van de Heere.

5.7 De christelijke loopbaan

In Gods Woord worden we in 1 Korinthe 9:24 opgeroepen om te lopen voor de eerste prijs. Paulus schrijft daar: "Weet gijlieden niet, dat die in de loopbaan lopen, allen wel

lopen, maar dat één de prijs ontvangt? Loopt alzo, dat gij dien moogt verkrijgen." Wees niet met een mindere prestatie tevreden als u loopt in de christelijke loopbaan. Al kunt u het in eigen kracht niet bereiken, toch moet het uw doel zijn om naar de volmaaktheid te jagen. Hierin zullen we altijd tekortschieten en schuldenaren blijven. Dat is een goede zaak. Zodoende worden we geen grote bekeerde christenen in onszelf. We blijven schuldenaren in het stuk der dankbaarheid. In vraag 2 van de Heidelberger Catechismus wordt gevraagd wat we moeten weten om getroost en zalig te mogen leven en sterven. Het zijn de drie blijvende zaken van ellende, verlossing en dankbaarheid waaraan de gelovige kennis heeft. Het antwoord staat in de tegenwoordige tijd! De gelovige beseft en kent zijn ellende buiten Christus, zijn verlossing door Christus en zijn dankbaarheid voor Christus. De blijvende vraag is: "Hoe ik Gode voor zulke verlossing zal - dankbaar zijn." Dit heeft te maken met de christelijke loopbaan die we dienen te gaan. We worden daarin niet opgeroepen om wat achteraan te sukkelen of het wat rustig aan te doen, omdat we toch wel in de hemel zullen komen. Dit is juist een teken van grote ondankbaarheid! Zijn we dan wel op de goede loopbaan?

We worden aangespoord in Romeinen 12:11: "Zijt niet traag in het benaastigen. Zijt vurig van geest. Dient de Heere." Het is duidelijke taal die we lezen in 1 Korinthe 15:58: "Zo dan, mijn geliefde broeders! Zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere." Hierin zien we het leven van de evangeliserende Russische christenen getekend. Op meerdere plaatsen worden we in de nieuwtestamentische brieven opgeroepen om overvloedig te zijn (zie maar bij dit woord in de concordantie).

Wellicht ontzinkt ons de moed, als we beseffen wat we behoren te zijn en hoe we zijn. We hoeven het niet in eigen kracht te doen! We roepen niet op tot een wettisch perfectionisme. Er is kracht buiten onszelf in de Heere Jezus Christus - er is kracht in Zijn bloed! We dienen echter wèl te zien op de wolk der getuigen, ook de Russische getuigen, en ons te schikken om hen na te volgen. Hierbij moeten we niet zien op onszelf, want dan kan het niet, maar op onze machtige Heiland. Hij kan het ons boven bidden en denken schenken. Lees dan maar mee de woorden van Hebreëen 12:1-2: "Daarom dan ook, alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen alle last, en de zonde, die ons lichtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is; ziende op de overste Leidsman en Voleinder van het geloof, Jezus, Die voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen, en de schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand van de troon van God."

BRONVERMELDING EN LITERATUUR

Enny IJskes-Kooger, Een lied in de morgen, Amsterdam 1979.

De Nadere Reformatie, 's-Gravenhage, 1986.

Dr. L. Praamsma, De kerk van alle tijden, Franeker, 1980-1981.

Dr. A. Neander, Geschiedenis der christelijke godsdienst en kerk, vertaald door ds. W.C. Mauve, Rotterdam 1852.

Dr. H. Bavinck, De zekerheid des geloofs, Kampen z.j.

Johannes Wallmann, Philipp Jakob Spener und die Anfänge des Pietismus, Tübingen, 1986.

Ds. C.W. van der Pot, in: Geschiedenis der christelijke kerk in tafereelen, vijfde deel, Amsterdam 1859.

P.M. Legêne, Graaf von Zinzendorf, de man die maar één passie had, DEN HAAG.

P.M. Legêne, Zinzendorf, Zeist, inleidend woord: 1938.

J.W. Kieboom, NAFTAI en DUDAIM, Werkendam 1978.

Prof. F.J. Domela Nieuwenhuis, in: Geschiedenis der christelijke kerk in tafereelen, vijfde deel, Amsterdam 1859.

Thomas Brooks, Gouden' appelen voor Jongh-Mans ende Jonge-Dochters, Uytrecht 1667.

Dr. A. Neander, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van het christelijk leven, vertaald door ds. V.F.J. Boonacker, Rotterdam 1847.

Bruce Olson, Om dit kruis zal ik je doden, Hoornaar z.j.

Ds. Richard Wurmbrand, De ondergrondse kerk, Gemarteld om Christus' wil, Utrecht z.j.

Ds. Richard Wurmbrand, Christus in de communistische gevangnissen, Utrecht 1970.

Geschiedenis der christelijke kerk, uitgave der Z.-A. Chr. Boekvereeniging 1863, Herzien door prof. J.I. Marais, Kaapstad 1913.

Dr. Andrew Murray, De sleutel tot het zendingsvraagstuk, Den Haag z.j.

Dr. C.A. van der Sluijs, Charles Haddon Spurgeon, een Baptist tussen Hypercalvinisme en Modernisme, proefschrift, verdedigd 1987, Kampen.

Horatius Bonar, Ware godsdienstige opevingen en mensen, die God gebruikt, Gorinchem 1989.

L. Janse, Een strijder voor de ere Gods, Het leven van Johannes Calvijn, Hendrik Ido Ambacht 1980.

Charles G. Finney, Autobiografie (een Nederlandse vertaling in de twintigste eeuw van de oorspronkelijke grote uitgave van 1876), Frankfurt z.j.

Dirk van Genderen, Peter Töpfer: van gangster tot evangelist, 'Toen voelde ik: de zware last was weg', EO-Visie, Opinie 8 t/m 14 juni 1997.

J.C. Ryle, Een jaar lezen in Johannes, Bijbels dagboek, Leiden 1991

Dr. O. Norel, John Wesley, de vader van het methodisme, DEN HAAG, MCMXXXVI.

Ds. D.G. Molenaar, De doop met de Heilige Geest, Kampen 1963.

Dr. D. Martyn Lloyd-Jones, Toon mij nu Uw heerlijkheid! Leiden 1992.

L.J. van Valen, Zijn akker was de wereld, George Whitefield en de 'Great Awakening', Leiden, 1995.

Arnold A. Dallimore, George Whitefield, Evangelist of the 18th-Century Revival, London 1990.

Dr. J.A. Hebly, Protestanten in Rusland, de honderdjarige weg van strijd en lijden, Kampen 1973.

Dr. S.D. van Veen, Het stundisme, Baarn 1908.

Dr. S.D. van Veen, Eene eeuw van worsteling, Groningen 1904.

The Mennonite Encyclopedia, Editors: Harold S. Bender, Dr.theol., C. Henry Smith, Ph.D., e.a., Hillsboro en Newton, Kansas en Scottdale, Pennsylvania z.j.

Walter Sawatsky, Soviet Evangelicals since World War II, Kitchener, Ontario en Scottdale, Pennsylvania, 1981.

Prof.dr. G. Kuypers, Rusland, in de christelijke encyclopedie, Kampen 1960.

Ds. A.B.W.M. Kok, stundisten, in de christelijke encyclopedie, Kampen 1961.

Drs. Rufo Petri, Groot is Uw trouw: de geschiedenis van de niet-geregistreerde evangeliechristenen-baptisten in de voormalige Sovjet-Unie, Houten 1994.

Nikolaj Petrovitsj Chrapov, Het geluk van het verloren leven, Houten 1984.

Sidney Heitman, The Soviet Germans in the USSR Today, Berichte des Bundesinstituts für ostwissenschaftliche und internationale studien, 1980.

Johann Jundt, Opdat wij zouden leven, Het verhaal van een Rusland-Duitser, st. "De ondergrondse kerk", Werkendam z.j.

Jakob Esau, in het boek "In de Schuilplaats van de Allerhoogste", Groede z.j.